

Σ' αυτό το τεύχος

Με το Αίμα του Θείου Αμνού	99
Πώς να Μελετάς την Παλαιά Διαθήκη	101
Η Ευαγγελική και η Ορθόδοξη Εκκλησία στο σταυροδρόμι της Κυριακής “της Ορθοδοξίας”	104
Ο Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ ως Κήρυκας του Ευαγγελίου	108
Η οδός της Πίστεως	111
Γιατί είναι λάθος ο θρησκευτικός φονταμενταλισμός	115
Η συνάντηση του Ιησού με το Ζακχαίο	120
Εκείνος στον οποίο χάρισε τα περισσότερα	122

ΣΤΟΝ ΣΤΑΥΡΟ

Θα έλεγε κανείς πώς όταν ο Χριστός ανέβηκε στο Σταυρό και άρχισε αυτή η φρικτή διαδικασία του θανάτου, και αφού το έργο είχε πλέον τελειώσει, το έργο της πληρωμής της αμαρτίας του κόσμου, ότι θα περίμενε το τέλος Του χαμένος μες στην θλίψη της αποστροφής του προσώπου του Πατέρα στον ουρανό. Πάνω όμως στον Σταυρό συμβαίνουν πολλά γεγονότα τα οποία σταλάζουν βάλαμο, θεραπεία, συγχώρηση, αντί της χολής και του ξιδιού, αντί της κατάρας την οποία δεχόταν. Ο Κύριος σπάει την σιωπή του για να φέρει ευλογία και συγχώρηση σε αυτήν την ύστατη στιγμή.

Στους πρώτους Του τρεις λόγους υπάρχει έκκληση προς τον Πατέρα, διαβεβαίωση του ληστή για την αιώνια κατάστασή του, και αφιέρωση της φροντίδας της μητέρας Του στον μαθητή που αγαπούσε:

Α. Πάτερ συγχώρησον αυτούς διότι δεν εξεύρουν τι πράττουν. Τι έκαναν αυτοί για τους οποίους ζητούσε συγχώρηση από τον Πατέρα; Τον σταύρωσαν, Τον κάρφωσαν με καρφιά στα χέρια και στα πόδια, Τον έβαλαν μεταξύ των δύο κακούργων, κάτι το ατιμωτικό, μπροστά στα πόδια του Σταυρού έχουν βγάλει τα ζάρια και παίζουν τα ρούχα των καταδίκων, άρχοντες και στρατιώτες χλευάζουν και του ζητούν να κάνει θαύματα για να σώσει τον εαυτό Του. Μέσα σε αυτήν την φρίκη, προσευχή υψώνεται στον ουρανό για τους σταυρωτές, να συγχωρεθούν για την δραματική τους συμπεριφορά

για την εγκληματική άγνοια της καταστάσεώς τους.

Β. Σήμερα θέλεις είσθαι μετ'εμού εν τω παραδείσω. Ο Χριστός ανοίγει διάπλατα την πύλη του παραδείσου για τον ληστή που αργοπεθαίνει. Σε αυτήν την τρομερή στιγμή πάλι η αγάπη του Χριστού εμφανίζεται μεγαλύτερη από τις δραματικές περιστάσεις, και σώζει έναν άνθρωπο που ζητά να τον θυμηθεί στην βασιλεία Του. Θα περίμενε κανείς να υπάρχει προβληματισμός για το γεγονός ότι ο ληστής ουδέποτε απέκτησε την ευκαιρία να βαπτιστεί, ποτέ δεν μπόρεσε να κάνει σαν τέκνο της βασιλείας έστω και μία καλή πράξη, ούτε να λάβει μέρος σε οποιαδήποτε θρησκευτική εκδήλωση ή μυστήριο ή τελετή. Και όμως επί τη βάσει του αιτήματος του να τον συμπεριλάβει στην βασιλεία του, ο Χριστός τον δέχεται, γιατί η πίστη αρκεί.

Γ. Γύναι ιδού ο υιός σου. Ιδού η μήτηρ σου. Ο Χριστός προστάζει την μητέρα Του να στραφεί προς τον Ιωάννη, και τον Ιωάννη να την φροντίσει, πράγμα που αμέσως εκείνος κάνει, «και απ'εκείνης της ώρας έλαβεν αυτήν ο μαθητής εις την οικίαν αυτού». Φροντίδα για την γυναίκα που Τον μεγάλωσε και Τον περιέβαλλε με την μητρική στοργή, αυτή ήταν η τρίτη Του φράση. Είναι πολύ ενδιαφέρον το γεγονός ότι απευθύνεται στην μητέρα Του με τον όρο «γύναι» και όχι «μήτερ». Αλλά εξίσου ενδιαφέρουσα η ευθύνη που αισθάνθηκε για την Μαριάμη.

Ο Χριστός στις τελευταίες του στιγμές βρίσκει για ακόμα μία φορά την ευκαιρία να δείξει την απέραντη αγάπη Του προς τον άνθρωπο και να μοιράσει ευλογίες και σωτηρία ενώ ταυτοχρόνως διδάσκει την φύση της σωτηρίας που προσφέρει.

Όχι πολύ αργότερα, και ενώ το σκοτάδι έχει κυκλώσει και έχει μαυρίσει τα πάντα, παραδίδει το πνεύμα με την λέξη «τετέλεσται», ενώ το καταπέτασμα του ναού σχίζεται από την κορυφή μέχρι το έδαφος. Αυτό το τελευταίο θαύμα, δείχνει ότι πλέον η πρόσβαση στην χάρη του Θεού είναι δυνατή για οποιονδήποτε μετανοήσει και πιστέψει στον Χριστό.

Ο Γολγοθάς από φρικτός τόπος θανάτου και δράματος γίνεται το μέρος όπου αποτίθενται οι αμαρτίες του κόσμου, εκεί όπου πληρώνεται η δική μου και η δική σου αμαρτία. Εκεί από όπου αρχίζει ο θρίαμβος επί της φθοράς και του θανάτου με την ανάσταση του Χριστού, εκεί από όπου αρχίζει η ελπίδα.

ΑΣΤΗΡ

της

ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Εκδίδεται από το 1858

"Πάντα δοκιμάζετε
το καλόν κατέχετε"

Α' Θεσσα. 5: 21

www.gec.gr/astir

Λεωφ. Αμαλίας 50, 105 58 Αθήνα
Τηλ.: 210 3231079 - Fax: 210 3316 577
email: astir@gec.gr

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ:
Ιωάννης Τσεβάς

ΙΔΡΥΤΗΣ:
Μιχ. Δ. Καλοποθάκης (1858-1911)

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΕΚΔΟΤΕΣ:
Δημ. Μ. Καλοποθάκης (1911-1946)
Μιχ. Β. Κυριακάκης (1946-1989)
Γ. Τασίσογλου (1989-1990)
Φ. Β. Κομπουρόπουλος (1991-2002)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:

Τίμ. Αναστασιάδης, Ιωάν. Εμμανουήλ,
Παν. Κανταρτζής, Αντ. Κουλούρης,
Μελ. Μελετιάδης, Ευαγ. Μπίσης,
Παρ. Παπαγεωργίου, Ιω. Σακινίδου,
Ιωάν. Τσεβάς

ΕΠΙΜΕΛΗΤΕΣ:

Σειράς «Λόγος»: Λ. Κολλάρος
Σειράς «Παλαιά Διαθήκη»: Γ. Αδάμ
Σειράς «Καινή Διαθήκη»: Στ. Δεληγιάννης
Ειδικών αφιερωμάτων: Μελ. Μελετιάδης
Ποίηση, Προσευχές: Λιλ. Βαλαή

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ: Γιάννης Εμμανουήλ

ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ: Γιώργος Σάχος

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ-ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ: Μαιρη Αλιγιάνη
Λεωφ. Αμαλίας 50 - 105 58 Αθήνα
ΑΡΙΘΜ. ΛΟΓ. ΤΡΑΠΕΖΑΣ ALPHA:
149-00-2786-004611 (Ι. Εμμανουήλ)

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟ:

Θεο/νίκης: Δημήτρης Σοφός
Κατερίνης: Πάρις Παπαγεωργίου
Κέρκυρας: Βέτα Παντελιού
Χαλκίδας: Νίκος Παντελής
Βοστώνης: Τάκης Τσανικλίδης

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Εσωτερικό & Κύπρος € 10
Ευρώπη: € 26 - ΗΠΑ USD 30
Καναδάς, Αυστραλία κ.λπ. Δολ. 40

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: € 1,00

ISSN 1106-4250

Κωδικός ΕΛΤΑ 1058

Τα ευπρόσδεκτα άρθρα αποχύν τις απόψεις των συγγραφέων. Η σύνταξη του περιοδικού διασπρεί το δικαίωμα να κάνει συντομείες ή αλλαγές στα προς δημοσίευση κείμενα. Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΜΕ ΤΟ ΑΙΜΑ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΑΜΝΟΥ

του κ. Λ. Κολλάρου

“Διά να συντελεσθή η παράβασις και να τελειώσωσιν αι αμαρτίαι, και να γείνη εξιλέωσις περί ανομίας” Δαν. θ' 24

Από πολύ βαθιά στο παρελθόν ξεκινάνε οι ρίζες της πολυπόθητης εξιλέωσης για την αμαρτία· τόσο βαθιά που το ανθρώπινο μάτι δεν είναι σε θέση να διακρίνει την αρχή. Και τούτο διότι η ιδέα για ένα τέτοιο έργο γεννήθηκε πρό καταβολής κόσμου, στα σπλάγχνα της Θεϊκής αγάπης. Στον Θεό όλες οι βουλές Του είναι γνωστές απ' αιώνος, δεν είναι όμως από τόσο νωρίς γνωστές και σε μας. Εκείνος είναι Παντογνώστης και του Εαυτού Του. Εμείς απλά πρέπει να περιμένουμε το φως της Θεϊκής αποκάλυψης προκειμένου να διακρίνουμε τη μορφή της αλήθειας, τα προαποφασισμένα γεγονότα και τους προκαθορισμένους καιρούς τους οποίους ο Πατήρ έθεσε εις την δικιά Του εξουσία. Το ίδιο συμβαίνει και με το δόγμα της εξιλέωσης. Το συνέλαβε η αγάπη του Θεού, το υποσχέθηκε στους προσεμένοντες λύτρωση και στον προσδιορισμένο καιρό το πραγματοποίησε. Δεν μας ενοχλεί λοιπόν το γεγονός που δεν γνωρίζουμε το πότε ακριβώς ξεκίνησε. Απλά αρκούμαστε να λέμε, με ένα αίσθημα θαυμασμού και ευγνωμοσύνης, “προαιώνια”. Ήταν απαραίτητο όμως να πληροφορηθούμε το πότε επρόκειτο να γίνει αυτή η εξιλέωση για τις αμαρτίες μας, αλλά ακόμη να μάθουμε και για τον τρόπο με τον οποίο ο Θεός θα κατέβαζε το μαχαίρι της οργής Του επάνω στις αμαρτίες μας. Μία τέτοια διαφώτιση από τον ίδιο τον Θεό προς τον άνθρωπο ήταν και αυτή καταγεγραμμένη σε κάποια παράγραφο των σχεδίων του Θεού· αυτό εσήμαινε ότι ο ελεήμων Θεός δεν θα κρατούσε αυτά τα σχέδια ως δικά Του ρημητικά κλεισιμένα μυστικά αλλά σταδιακά θα έλυνε τις σφραγίδες των βιβλίων Του και θα έκανε τον άνθρωπο κοινωνό των Θεϊκών μυστηρίων. Και πράγματι στις ιερές σελίδες της Βίβλου έχουμε αυτό ακριβώς το λύσιμο των σφραγίδων και τον άνθρωπο να προάγεται σε μία προνομιούχο θέση γνώσης των ουράνιων δογμάτων και να προβιβάζεται στην επόμενη τάξη του σχολείου του Θεού. Ο Θεός λοιπόν μας φανέρωσε ότι επρόκειτο να γίνει εξιλέωση της Θεϊκής οργής μέσα από την αφαίρεση της αμαρτίας. Αυτό γίνεται σαφές από το ανωτέρω χωρίο

του Δανιήλ. Μιλάει για έναν αριθμό εβδομάδων και είναι γενικά παραδεκτό ότι κάθε εβδομάδα αντιπροσωπεύει επτά χρόνια· μετά από αυτά τα χρόνια θα γίνονταν εξιλέωση περι αμαρτίας. Η απορία που εκφράστηκε από την γλώσσα της μητέρας του Κυρίου μας όταν ο άγγελος της ανακοίνωσε την γέννηση του Ιησού, “Πως θέλουν γείνει ταύτα;”, γίνεται τώρα και δική μας. Εξιλέωση ναι, αλλά πώς θα γίνει αυτό;

ΜΕ ΤΟ ΑΙΜΑ

“Πάσχα” ονομάστηκε εκείνη η εορτή, και που σημαίνει “παρέρχομαι”, “παράκαμπτω”, με την έννοια του φείδομαι και αφήνω κάποιον να την γλυτώσει. Ήταν το βράδυ που ο αόρατος δήμιος θα θανάτωνε τα πρωτότοκα παιδιά στην γη της Αιγύπτου. Ο θάνατος δεν άξιζε να επιβληθεί στα πρωτότοκα μόνο ενός λαού αλλά και των δύο λαών. Μάλιστα με την αμαρτία τους είχαν στερήσει από τον εαυτόν τους το δικαίωμα στη ζωή· να ζήσουν σε κοινωνία με τον Θεό. Το μόνο που τους απέμενε ήταν ο μισθός της αμαρτίας. Πέθαναν λοιπόν όλα τα πρωτότοκα; Όχι. Ο Θεός είχε δώσει σωτήριες οδηγίες. Οι οδηγίες είχαν να κάνουν με το θάνατο του αμνού. Επρόκειτο για βίαιο θάνατο. Έπρεπε να σφάξουν τον αμνό και το αίμα να βαφεί στους παρασπάτες των θυρών. Αυτό ήταν το αίμα της εξιλέωσης, το αίμα του αντικαταστάτη. Αφαιρέθηκε μία ζωή προκειμένου να σωθεί μία άλλη. Έτσι ο εξολοθρευτής άγγελος άφησε σώα και αβλαβή τα παιδιά των Εβραίων. Έβλεπε το αίμα στους παρασπάτες και αναγνώριζε ότι η ποινή είχε ήδη επιβληθεί στον αμνό σύμφωνα με τις οδηγίες του Υψιστου Θεού. Εκεί όπου χύθηκε το αίμα υπήρχε ασφάλεια. Μία τέτοια ασφάλεια δεν στηριζόταν στο προσωπικό τους θάρρος, στην αυτοπεποίθησή τους, στην καλή ψυχολογική τους κατάσταση, στην πνευματική ευφορία τους ή σε οτιδήποτε άλλο παρά μόνο στο αίμα της εξιλέωσης, στο αίμα του αμνού. Το Πάσχα ίσχυε όπου υπήρχε το αίμα του αμνού και μόνον εκεί· πουθενά αλλού. Με τον τρόπο αυτόν λοιπόν διδάσκονταν ο λαός Ισραήλ τον τρόπο της εξιλέωσης. Αυτό δεν σημαίνει ότι τότε ήταν η πρώτη φορά που άκουγαν για θυσία και για αίμα. Ήδη από την πώση του Αδάμ, ο Θεός μετέδωσε αυτήν την αλήθεια. Η αντικαταστατική θυσία που γίνονταν σύμφωνα με τις οδηγίες του Θεού είχε από την αρχή εξιλεωτική σημασία. Τώρα όμως η προσοχή των Εβραίων στρέφονταν με την ετήσια αυτή εορτή στον αμνό και στο αίμα του. Με τον τρόπο βέβαια αυτόν γίνονταν κάθε χρόνο ανάμνηση των

αμαρτιών όχι πραγματική εξιλέωση. Μάθαιναν όμως να περιμένουν έναν άλλον αμνό που θα έκανε οριστική εξιλέωση. Πρέπει λοιπόν αυτόν τον αμνό να βρει ο άνθρωπος, αυτόν τον αμνό να αναγνωρίσουμε κι εμείς διότι σ' αυτόν βρίσκεται το αληθινό Πάσχα.

ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ Ο ΑΜΝΟΣ;

Όταν σε κάποια άλλη σκηνή ο Αβραάμ βαριοπεριπατούσε προς κάποιο βουνό με τον γιό του τον Ισαάκ τον οποίον είχε αποφασίσει να προσφέρει θυσία όπως το είχε ζητήσει ο Θεός, τον ρώτησε ο μικρός Ισαάκ, “Πάτερ μου, ...Που είναι το πρόβατο διά την ολοκαύτωσιν;” Μήπως και οι προσμένοντες λύτρωσιν κατά την μακρά πορεία της Παλαιάς Διαθήκης δεν ρωτούσαν κάτι παρόμοιο; Σε όλες τις θρησκευτικές εορτές του Ισραήλ, οι ευσεβείς αναρωτιόντουσαν πότε θα έρθει ο αμνός που ο Θεός είχε χρίσει να σηκώσει τελειωτικά την αμαρτία τους και να τακτοποιήσει αυτήν την εκκρεμότητα. Στα ενδόμυχα της ψυχής τους αντηχούσε το ερώτημα, “Που είναι ο αμνός;” Και ίσως τα μάτια τους περιφέρονταν δεξιά κι αριστερά με την γλυκιά ελπίδα να τον αντικρίσουν. Μάταια μήπως περιμέναν; Ασφαλώς όχι. Ο χρισμένος από τον Θεό αμνός όπου νάταν σύντομα θα εμφανίζονταν. Και φτάνουμε στα χρόνια της Καινής Διαθήκης. Κάπου σ' ένα χωριό που λέγεται Βηθλεέμ βλέπουμε κάποιο χώρο που φυλάσσονταν ζώα. Μπαίνουμε σ' αυτό το “κατάλυμα”. Τι βλέπουμε; Βλέπουμε ένα βρέφος σπαργανωμένο στη φάτνη. Αφού η Βιβλική ιστορία περνάει από εδώ άρα κάπου εδώ πρέπει να βρίσκεται και ο αμνός. Αυτόν τον μοναδικό αμνό θέλουμε να συναντήσουμε. Βλέπουμε και τους γονείς του βρέφους εκεί. Αλλά που είναι ο αμνός; Κανένα πρόβατο από εκεί δεν θυσιάστηκε για την τελική εξιλέωση. Μήπως δεν υπάρχει εδώ ο αμνός που ψάχνουμε; Αποκλείεται! Το γεγονός ότι η προσοχή της Βιβλικής αφήγησης είναι στραμμένη στο βρέφος μας αφήνει να καταλάβουμε ότι τελικά ο αμνός δεν θα ήταν απλά ένας αμνός όπως όλοι οι άλλοι, αλλά κάποιος τελειώς διαφορετικός. Όταν ο άγγελος προανήγγειλε την γέννηση του βρέφους αποκάλυψε δύο αλήθειες στην Μαριάμ: Πρώτον ότι το γεννηθέν εξ αυτής θα ονομασθεί Υιός Υψίστου και δεύτερον ότι Αυτός θα σώσει τον λαό Του από τις αμαρτίες τους. Αλλά αυτό το έργο της σωτηρίας του λαού επρόκειτο να επιτελέσει και ο εξιλεωτικός αμνός! Άρα το βρέφος αυτό πρέπει να είναι και ο αναμενόμενος Αμνός! Όχι ένας αμνός δανεισμένος από ένα βασίλειο κατώτερο του ανθρώπινου γένους όπως όλοι οι άλλοι αμνοί, αλλά Αμνός που ήταν ταυτόχρονα Υιός Θεού αλλά και υιός ανθρώπου· κάποιος που είχε την Θεϊκή αλλά και την ανθρώπινη φύση! Η μαρτυρία αυτή του αγγέλου είναι επαρκέστατη προκειμένου να καταλάβουμε ότι το βρέφος αυτό είναι ο Αμνός. Και άλλες όμως μαρτυρίες υψώνουν την φωνή τους σε επιβεβαίωση αυτού του συμπεράσματος. Ας ακούσουμε λοιπόν και αυτές.

ΙΔΟΥ Ο ΑΜΝΟΣ

“Υπήρξεν άνθρωπος απεσταλμένος παρά Θεού, ονο-

μαζόμενος Ιωάννης”. Αφού ο Ιωάννης ήταν απεσταλμένος από τον Θεό, το μήνυμα του Θεού ήρθε να μεταδώσει. Ποιο ήταν αυτό; “Ίδού ο Αμνός του Θεού, ο αίρων την αμαρτία του κόσμου”. Όταν ο Βαπτιστής έβγαζε από τα χείλη του τα λόγια αυτά τα μάτια του ήταν στραμμένα στον Ιησού. Το λέμε αυτό διότι η Βίβλος λέει, “Τη επαύριον βλέπει ο Ιωάννης τον Ιησούν ερχόμενον προς αυτόν”. Τον έβλεπε, Τον κοιτούσε. Ίσως να είχε σηκώσει και το χέρι του δείχνοντας τον Ιησού. Ευλογημένη αυτή η μαρτυρία! Σαφής όπως και η προηγουμένη. Η προηγουμένη από άγγελο· η τωρινή από άνθρωπο. Και τούτο για να έχει ο Αμνός την μαρτυρία και των αγγέλων και των ανθρώπων και εις το όνομα του Ιησού να κλίνουν όλα τα γόνατα. Έχοντας τώρα την μαρτυρία και των αγγέλων και των απεσταλμένων από τον ουρανό ανθρώπων θα λέγαμε ότι αρκεί. Αλλά η φωνή του Θεού από τον ουρανό φτάνει στα αφτιά μας, “Ούτος εστίν ο Υιός μου ο αγαπητός, εις τον οποίον ευηρεσηθήν· αυτού ακούετε”. Αυτός λοιπόν είναι ο Αμνός που με το αίμα Του θα έκανε εξιλέωση για τις αμαρτίες. Νάτος! Τον βλέπουμε τώρα στον Γολγοθά. Σ' αυτόν το λόφο θα γίνει η παντοτινή εξιλέωση; Ναι. Μα πού είναι ο αμνός; Μη ψάχνεις γι' αυτό που έψαχνες πριν. Με το αίμα τέτοιων αμνών δεν γίνεται η εξιλέωση. Χρειάζεται το αίμα ενός Θεϊκού προσώπου για να ικανοποιηθούν οι δίκαες απαιτήσεις της Θεϊκής δικαιοσύνης. Και τέτοιος είναι ο Ιησούς Χριστός. Ο Αμνός είναι ο Θεάνθρωπος Χριστός. Όχι απλά το αίμα ενός ανθρώπου. Κάτι τέτοιο δεν είναι αρκετό για να ικανοποιήσει την άπειρη δικαιοσύνη του Θεού. Χρειάζεται το αίμα ενός “Θείου Αμνού”. Κοίταξε τώρα τον Αμνό επάνω στον σταυρό. Βλέπεις το αίμα που τρέχει; Με αυτό το αίμα εξιλεώθηκε ο Θεός Πατέρας. Αν θέλεις και συ την σωτηρία σου, να γνωρίζεις ότι βρίσκεται σ' αυτό το αίμα. Οι προσπάθειές σου να σωθείς είναι άχρηστες, και ο καλύτερος εαυτός σου είναι σκέπη αμαρτία, η υποτιθέμενη καλοσύνη σου δεν μπορεί να καθαρίσει ούτε μισή αμαρτία. Εμπιστεύσου μόνο το αίμα του Αμνού. Το να εμπιστεύεσαι τον εαυτό σου για να πετύχεις την σωτηρία σου είναι σαν να εμπιστεύεσαι την αμαρτία σου να σε βάλλει στον παράδεισο! Τα αμαρτωλά σου έργα δεν μπορούν να κάνουν εξιλέωση για τις αμαρτίες σου. Ποια θέση λοιπόν παίρνεις; Σκέψου ότι το Πάσχα ισχύει μόνο εκεί που είναι ραντισμένο το αίμα του Αμνού.

Άραγε προσήλθες συ προς τον Χριστόν;
Ερραντίσθης με αίμα Αυτού;
Την ψυχήν σου έδωκας ποτέ σ' Αυτόν
Να αγνίσει με αίμα Αυτού;

Ερραντίσθης ποτέ
Με το αίμα του Θείου Αμνού;
Η στολή σου άρα έγινε λευκή
Εις το αίμα Αμνού του Θεού; ❀

Ο κ. Α. Κολλάρος είναι κήρυκας του Ευαγγελίου στην Ε.Ε.Ε. Ιωαννίνων.

Πώς να μελετάς την Παλαιά Διαθήκη

πως η Παλαιά Διαθήκη έχει χρησιμότητα και συνεχίζει να είναι αναγκαία για τη ζωή μας. Χρειάζεται λοιπόν να μάθουμε τι να προσέχουμε όταν διαβάζουμε την Παλαιά Διαθήκη, πώς να διαβάζουμε την Παλαιά Διαθήκη.

Το πρώτο που πρέπει να θυμάται κάποιος είναι πως το ηθικό μέρος του νόμου του Θεού δεν αλλάζει. Αν διαβάσει κάποιος έστω και επιφανειακά τις 10 Εντολές θα δει πως όλες χωρίς εξαίρεση επαναλαμβάνονται στην Καινή Διαθήκη. Επίσης είναι ενδιαφέρον το ότι ο υπόλοιπος νόμος στην Πεντάτευχο στις πλείστες των περιπτώσεων σχολιάζει και εφαρμόζει τις 10 Εντολές. Οι τόσες εντολές στις οποίες συνήθως χανόμαστε όταν προσπαθούμε να τις διαβάσουμε είναι περιπτώσεις και καταστάσεις στις οποίες καταδειχνεται πως εφαρμόζονται οι 10 Εντολές.

Για παράδειγμα, έχουμε την εντολή στην Έξοδο 23:19β, "Δεν θέλεις ψήσει ερίφιον εν τω γάλακτι της μητρος αυτού". Δεν θα πρέπει να βράζετε το κασικάνι στο γάλα της μάνας του... Τι σχέση έχει αυτό με μας σήμερα; Έχει; Με εντολές σαν κι αυτήν καταλαβαίνουμε το πόσο αφελές είναι αυτό που συχνά ακούμε από διάφορους ότι ο Λόγος του Θεού δεν χρειάζεται ερμηνεία.

Τι μας διδάσκει σήμερα λοιπόν μία τέτοια διάταξη; Η Νέα Μετάφραση σε μία χρήσιμη υποσημείωσή της μας δίνει μία χρήσιμη πληροφορία. Μας λει ότι η πρακτική αυτή συνδέεται με έθιμα της Χαναναϊκής λατρείας της γονιμότητας. Μάλιστα έχει βρεθεί ένα κείμενο, που είναι κάπως φθαρμένο αλλά αρκετά καθαρό, στα Ουγκαριτικά που λει, "Βράσε το κασικάνι στο γάλα και το αρνί στο βούτυρο". Καταλαβαίνουμε λοιπόν όταν ο Θεός λει, "δεν θα βράσεις το κασικάνι στο γάλα της μάνας του" ουσιαστικά λει, δεν θέλω να με λατρεύετε χρησιμοποιώντας πρακτικές των ειδωλολατρών. Είμαι Θεός ζηλότυπος, δεν ανέχομαι συγκρίσεις και μπερδέματα με την ειδωλολατρία και τις πρακτικές της.

Ουσιαστικά λοιπόν αυτή η εντολή είναι μία εφαρμογή της πρώτης και της δεύτερης από τις δέκα εντολές. Στην πραγματικότητα όλες οι επιμέρους διατάξεις που υπάρχουν και στην Έξοδο και στο Δευτερονόμιο είναι πρακτικές και συγκεκριμένες εφαρμογές των δέκα εντολών. Κατ' επέκταση και στην Καινή Διαθήκη ο ίδιος ο Λόγος του Θεού μας δείχνει πως εφαρμόζονται οι Εντολές αυτές.

Έχοντας υπόψη μας τα προηγούμενα καταλαβαίνουμε καλύτερα τι σημαίνουν αυτά τα δύο εδάφια που μιλούν για τη χρησιμότητα του Νόμου του Θεού σήμε-

Πολλές φορές έχουμε την απορία και την ερώτηση: Τι σχέση έχουμε εμείς οι χριστιανοί της Καινής Διαθήκης, με την Παλαιά Διαθήκη; Έχουμε σχέση; Πρέπει να την μελετούμε; Και αν ναι, πως; Θα έχετε ακούσει ίσως την ιστορία του τι συνέβη στην εκκλησία του Βόλου τα χρόνια της διακονίας του αδ. Μιχαήλ Καλοποθάκη. Παρεισέφρυνε μία διδασκαλία που απέρριπτε την Παλαιά Διαθήκη ως μη αναγκαία για τους πιστούς της Καινής. Όταν λοιπόν το πληροφορήθηκε ο αδ. Καλοποθάκης πήγε αμέσως εκεί και την Κυριακή σηκώθηκε στον άμβωνα και άνοιξε τη Γραφή του σε ένα μέρος της Παλαιάς Διαθήκης και άρχισε να διαβάζει. Κάποιος τότε από το εκκλησίασμα φώναξε, "αδελφέ γιατί δεν διαβάζετε κάτι από την Καινή Διαθήκη;" Και ο αδ. Καλοποθάκης τότε είπε, "Η διαβάζω και κηρύττω από την Παλαιά Διαθήκη ή η εκκλησία αυτή κλείνει!". Λοιπόν, η Εκκλησία έκλεισε μέχρι να συνέλθει. Η Εκκλησία που κλείνει την Παλαιά Διαθήκη είναι για κλείσιμο!

Εμείς δεν την έχουμε κλείσει την Παλαιά Διαθήκη, την μελετούμε και μάλιστα πολύ. Όλοι αναγνωρίζουμε

Στην πραγματικότητα όλες οι επιμέρους διατάξεις που υπάρχουν και στην Έξοδο και στο Δευτερονόμιο είναι πρακτικές και συγκεκριμένες εφαρμογές των δέκα εντολών. Κατ' επέκταση και στην Καινή Διαθήκη ο ίδιος ο Λόγος του Θεού μας δείχνει πώς εφαρμόζονται οι Εντολές αυτές

ρα. Το πρώτο βρίσκεται στο Γαλάτες 3:24, *Ὡστε ο νόμος ἔγεινε παιδαγωγός ἡμῶν εἰς τὸν Χριστόν, διὰ νὰ δικαιωθῶμεν ἐκ πίστεως*. Ο νόμος του Θεοῦ δεν μας σώζει ὅταν τον τηρήσουμε. Δεν δόθηκε για αὐτὸ το σκοπὸ. Καὶ δεν εἶναι δυνατό νὰ τον τηρήσει κανένας τέλεια. Ὅμως, **μας διαπαιδαγωγεῖ στο Χριστό**. Μας μαθαίνει πὼς νὰ ζοῦμε για το Χριστό. Μας δείχνει τι περιμένει ο Θεὸς ἀπὸ εμάς.

Το ἄλλο πολὺ γνωστὸ ἐδάφιο που ἀξίζει νὰ ἔχουμε ὑπόψη μας εἶναι στη Ρωμαίους 3:20, *διότι ἐξ ἔργων νόμου δεν θέλει δικαιωθῆ οὐδεμία σαρξ ἐνώπιον αὐτοῦ· ἐπειδὴ διὰ τὸν νόμον γίνεται ἡ γνώρισις τῆς ἁμαρτίας*. Δεν μπορῶ προσπαθώντας νὰ τηρήσω τις ἐντολές του Θεοῦ νὰ δικαιωθῶ στο Θεὸ μπροστά. Ὅμως, καθὼς τον μελετῶ διαπιστώνω ποιος εἶμαι. Βλέπω πὼς εἶμαι ἁμαρτωλός. Συνειδητοποιῶ πὼς εἶμαι μακριὰ ἀπὸ το Θεό.

(1) Ο νόμος του Θεοῦ, λοιπὸν εἶναι παιδαγωγὸς κατὰ Χριστόν (Γαλάτες 3:24). Ἦταν τότε καὶ συνεχίζει νὰ εἶναι καὶ σήμερα. (2) Ο νόμος του Θεοῦ με βοηθεῖ νὰ αναγνωρίσω τὴν ἁμαρτία μέσα μου (Ρωμαίους 3:20). Με αὐτὸ το πρῶσιμα διαβάζω τὴν Παλαιὰ Διαθήκη γιατί μαθαίνω τὸν χαρακτήρα του Θεοῦ.

Καὶ φτάνουμε στα δύο τελευταία χαρακτηριστικά.

Το πρώτο εἶναι πὼς ο νόμος του Θεοῦ πρέπει νὰ διαβάζεται στο πλαίσιο στο ὁποῖο δόθηκε. Ὅταν δόθηκε, δόθηκε σε ἓνα ἔθνος για νὰ εἶναι ὄχι μόνο ο θρησκευτικὸς νόμος, ἀλλὰ καὶ ο πολιτειακός. Ο Ἰσραὴλ ἦταν μια θεοκρατία. Αὐτὸ δεν ἰσχύει σήμερα. Θυμάστε ἀπὸ τὴν ἐπὶ του ὄρους ομιλία που ο Χριστὸς λέει, *Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη, Ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. Ἐγὼ ὅμως σας λέγω νὰ μὴ ἀντισταθῆτε πρὸς τὸν πονηρόν· ἀλλ' ὅστις σε ραπίσῃ εἰς τὴν δεξιάν σου σιαγόνα, στρέψον εἰς αὐτόν καὶ τὴν ἄλλην* (Ματθαίος 5:38-39). Στο νου των περισσότερων ἀνθρώπων το παράδειγμα αὐτὸ εἶναι κλασικὸ παράδειγμα του πὼς ο Θεὸς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εἶναι κατώτερος ἀπὸ τῆς Καινῆς καὶ πὼς ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ἔχει μια πραγματικὴ ευτελή ἠθική, ἐνὼ ἡ Καινὴ ἔχει μια ἀνώτερη.

Ἀν πάμε ὅμως, στὴν Παλαιὰ Διαθήκη θα δούμε ὅτι το πρόβλημα δεν ἦταν ο νόμος του Θεοῦ, ἀλλὰ ἡ ἐρμηνεία των Φαρισαίων καὶ των ραββίνων για το νόμο. Ο νόμος αὐτὸς δε δόθηκε ποτὲ για προσωπικὴ χρῆση του κάθε ἀτόμου. Ὅταν δόθηκε, δόθηκε στους πρεσβύτε-

ρους που κάθονταν στὴν πύλη τῆς πόλης για νὰ κρίνουν. Καὶ σήμαινε πὼς δεν θα πρέπει νὰ προσωποληπτήσουν ἐπειδὴ ο παραβάτης ἦταν γνωστός ἢ συγγενής. Ἐπρεπε νὰ εἶναι δίκαιοι στὴν κρίση τους. Αὐτὸ το «ηκούσατε ὅτι ἐρρέθη» δεν ἀφορᾷ το νόμο, ἀλλὰ τὴ λανθασμένη ἐρμηνεία που οἱ ραββίνοι ἔδιναν για το νόμο. Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ἔλεγε, *θέλεις ἀγαπᾶ τὸν πλησίον σου ὡς εαυτόν*; Στο Λευιτικὸ 19:18, διαβάζουμε *Δεν θέλεις ἐκδικεῖσθαι οὐδέ θέλεις μνησικακεῖ κατὰ τὸν υἱόν του λαοῦ σου· ἀλλὰ θέλεις ἀγαπᾶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. Ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος*. Καὶ ἂν ἔχουμε ὑπόψη μας το ευρύτερο πλαίσιο μέσα στο ὁποῖο ζοῦσε ο Ἰσραὴλ, ὁ ἀντίστοιχος νόμος στὸν κώδικα του Χαμουραμπί (Βαβυλώνα 1726 π.Χ.) που θεωρεῖται δίκαιος προέβλεπε ὅτι «ἂν χτυπήσεις

τὴν κόρη ἐνός ευγενούς καὶ τὴν σκοτώσεις τότε θανατώνεσαι. Ἀν ὅμως χτυπήσεις τὴν κόρη ἐνός δούλου καὶ τὴ σκοτώσεις τότε πληρώνεις ἓνα μικρὸ πρόστιμο καὶ εἶσαι ἐντάξει».

Καταλαβαίνετε τι σημαίνει ὅταν ο Θεὸς λέει, "οφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος". Διακηρύσσει ὅτι ὅλοι εἶναι ἴσοι μπροστά στο νόμο!!! Καὶ τότε ἦταν δίκαιος ο νόμος στο δικὸ του πλαίσιο. Ο Χριστὸς λοιπὸν στὴν Καινὴ Διαθήκη δεν διορθώνει τὴν Παλαιὰ, ὡσάν ἡ Παλαιὰ νὰ ἦταν κατώτερη καὶ ἡ Καινὴ Ἀνώτε-

ρη. Τὴν ἐκπληρώνει καὶ μας μαθαίνει νὰ τὴ διαβάζουμε σωστά.

Δεύτερον, πρέπει νὰ μελετοῦμε τὸν νόμο μέσα ἀπὸ τὸ φῶς του προσώπου καὶ του ἔργου του Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐνα μεγάλο μέρος του νόμου ἀφοροῦσε τὴν λατρευτικὴ ζωὴ του λαοῦ του Θεοῦ. Ρύθμιζε τις θυσίες, τις θρησκευτικὲς γιορτές, τις διάφορες τελετές. Τι κάνομε με αὐτές; Γιατί δεν θυσιάζουμε θυσίες; Γιατί δεν ἔχουμε ἱερεῖς, ἀρχιερεῖς, ναούς; Ἐπειδὴ ὅλα αὐτὰ ἦταν τύποι που προεικόνιζαν τὸν Ἰησοῦ Χριστό. Ο τελετουργικὸς νόμος λοιπὸν καταργεῖται δια τῆς ἐκπλήρωσης! Ὅλη ἡ πρὸς Εβραίους ἐπιστολή εἶναι μια μαρτυρία για αὐτὸ. Διαβάζουμε ἀπὸ το 7:23-29, *Καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἔγιναν πολλοὶ ἱερεῖς, ἐπειδὴ ἐμποδίζονταν ἀπὸ τὸν θάνατο νὰ παραμένουν· ἐκεῖνος, ὅμως, ἐπειδὴ μένει στὸν αἰῶνα, ἔχει ἀμετάθετη τὴν ἱεροσύνη. Γι' αὐτὸ, μπορεῖ καὶ νὰ σώξει ὀλοκληρωτικὰ αὐτούς που προσέρχονται στὸν Θεὸ διαμέσου αὐτοῦ, ζώντας πάντοτε για νὰ μεσιτεύσει για χάρη τους. Ἐπειδὴ, τέτοιον εἶδος ἀρχιερέας ἔπρεπε σε μας: Ὅσιος, ἀκακος, ἀμόλντος, ξεχωρισμένος ἀπὸ τους ἁμαρτωλούς, καὶ ὁ ὁποῖός ἔγινε ψηλότερος ἀπὸ τους*

ουρανούς αυτός δεν έχει ανάγκη καθημερινά, όπως οι αρχιερείς, να προσφέρει πρωτύτερα θυσίες για χάρη των δικών του αμαρτιών, έπειτα για χάρη τού λαού· επειδή, το έκανε αυτό μια φορά για πάντα, όταν πρόσφερε τον εαυτό του· δεδομένου ότι, ο νόμος βάζει αρχιερείς ανθρώπους, που έχουν αδυναμία· ο λόγος, όμως, της ορκωμοσίας, που έγινε μετά τον νόμο, τοποθέτησε τον Υιό, που έχει αποδειχθεί τέλειος στον αιώνα.

Αυτό εννοούσε ο Ιησούς Χριστός όταν στην επί του όρους ομιλία είπε, (Ματθαίος 5:17-18), Μη νομίσητε ότι ήλθον να καταλύσω τον νόμον ή τους προφήτας· δεν ήλθον να καταλύσω, αλλά να εκπληρώσω. Διότι αληθώς σας λέγω, έως αν παρέλθι ο ουρανός και η γη, ιώτα εν ή μία κεραία δεν θέλει παρέλθει από τον νόμον, εωσού εκπληρωθώσι πάντα.

Διαβάζουμε την Παλαιά Διαθήκη υπό το φως της Καινής, δηλαδή με τα «μάτια» της εκπλήρωσης που έφερε ο θάνατος και η ανάσταση του Κυρίου μας Ιησού Χριστού. Το εδάφιο *Λέγων δε καινήν, έκαμε παλαιάν την πρώτην· το δε παλαιούμενον και γηράσκον είναι πλησίον αφανισμού* (Εβραίους 8:13), το οποίο λανθασμένα χρησιμοποιείται για όλη την Παλαιά Διαθήκη απαξιώνοντας την ανάγκη μελέτης της, ή τη διδασκαλία της, αναφέρεται στο τελετουργικό μέρος του νόμου, στη σκηνή του Μαρτυρίου.

Η διδασκαλία της χάρης και της σωτηρίας δια της πίστεως δεν σημαίνει ότι ο νόμος δεν έχει καμία θέση στη ζωή μας. Σημαίνει ότι παίρνει τη σωστή του θέση. Δεν είναι ο νόμος που μας οδηγεί στη σωτηρία αλλά που μας καθοδηγεί στη ζωή της σωτηρίας και μας φέρνει να γευθούμε τις ευλογίες της σωτηρίας. Είναι ο παιδαγωγός μας. Μας δείχνει την αμαρτία μας. Ο ίδιος ο Παύλος θα πει στη Ρωμαίους 3:28, *Συμπεραίνομεν λοιπόν ότι ο άνθρωπος δικαιούται διά της πίστεως χωρίς των έργων του νόμου. Και πιο κάτω στο 31, Νόμον λοιπόν καταργούμεν διά της πίστεως; μη γένοιτο, αλλά νόμον συνιστώμεν.*

Η χάρη του νόμου βρίσκεται στις ευλογίες που χαρίζει στη ζωή μας η υπακοή μας στο Θεό που πρώτος μας αγάπησε και μας κάλεσε δια του Υιού Του στη ζωή

της σωτηρίας. Η χάρη του Θεού στη ζωή μας δεν είναι απλά το εισιτήριο για τον ουρανό αλλά είναι και η δύναμη για υπακοή στο ηθικό θέλημα του Θεού. Η χάρη του Θεού η σωτήριος είναι επίσης και η διδάσκουσα ημάς να αρνηθώμεν την ασέβειαν και τας κοσμικάς επιθυμίας και να ζήσωμεν σωφρόνως και δικαίως και ευσεβώς εν τω παρόντι αιώνι (Τίτος 2:12).

Πάλι όμως, η ερώτηση έρχεται: υπάρχει κάτι στην Παλαιά Διαθήκη που να μην υπάρχει στην Καινή; Η απάντηση κατά τη γνώμη μου, αν και θα προξενήσει έκπληξη αυτό είναι πως υπάρχουν πολλά στην Καινή που είναι αδύνατο να τα καταλάβουμε χωρίς την Παλαιά. Ο Θεός δεν έδωσε στην Εκκλησία Του την Καινή Διαθήκη, έδωσε την Αγία Γραφή. Και την έδωσε για να την μελετάμε.

Για να γνωρίσουμε τον χαρακτήρα Του, την καρδιά του. Φτάνει να τη μελετάμε σωστά.

Στην Καινή Διαθήκη κάθε 22,5 εδάφια συναντούμε ένα της Παλαιάς. Πάνω από 350 εδάφια στην Καινή Διαθήκη είναι της Παλαιάς. Αυτό που ονομάζουμε σήμερα Παλαιά Διαθήκη ήταν το βιβλίο που διάβαζαν ο Χριστός και οι Απόστολοι και πουθενά δε μας λένε πως τώρα δε μας χρειάζεται. Δεν υπάρχει ούτε μια διδασκαλία στην Καινή που να

μην είναι χτισμένη στην Παλαιά.

Πάλι όμως, η ερώτηση έρχεται: υπάρχει κάτι στην Παλαιά Διαθήκη που να μην υπάρχει στην Καινή; Η απάντηση κατά τη γνώμη μου, είναι πως υπάρχουν πολλά στην Καινή που είναι αδύνατο να τα καταλάβουμε χωρίς την Παλαιά. Ο Θεός δεν έδωσε στην Εκκλησία Του την Καινή Διαθήκη, έδωσε την Αγία Γραφή. Και την έδωσε για να την μελετάμε. Για να γνωρίσουμε τον χαρακτήρα Του, την καρδιά του. Φτάνει να τη μελετάμε σωστά

Συμπερασματικά: Ποια είναι η σχέση της Παλαιάς Διαθήκης με εμάς;

- Είναι ο παιδαγωγός μας στο Χριστό (Γαλάτες 3:24)
- Μας οδηγεί να γνωρίσουμε την αμαρτία που κατοικεί μέσα μας (Ρωμ. 3:20)
- Την μελετούμε στο πλαίσιο που δόθηκε (Δευτερονόμιο 19:15-21)
- Οι διατάξεις στα λοιπά Βιβλία είναι εφαρμογές των 10 Εντολών (Έξοδος 23:19)
- Την μελετούμε στο φως του θανάτου και της ανάστασης του Κυρίου Ιησού Χριστού. ❀

Ο αιδ. Γ. Αδάμ είναι ποιμένας της Β' Ε.Ε.Ε. Αθηνών

Η Ευαγγελική και η Ορθόδοξη Εκκλησία στο σταυροδρόμι της "Κυριακής της Ορθοδο- ξίας"

Ομολογώ ότι ο τίτλος του άρθρου δηλώνει μια παραδοξότητα καθώς η λεγόμενη "Κυριακή της Ορθοδοξίας" βρίσκει τις δύο Εκκλησίες όχι σ' ένα θεολογικό και ιστορικό σταυροδρόμι αλληλοκατανόησης κι αποδοχής, αλλά σε απόλυτα αντίθετες κατευθύνσεις και προσανατολισμούς. Εάν υπάρχει μια ημέρα στο ιστορικό των δύο Εκκλησιών που αποκαλύπτεται η διαίρεση και το χάσμα που τις χωρίζει, αυτή είναι "η Κυριακή της Ορθοδοξίας", όταν η Ορθόδοξη Εκκλησία θριαμβολογώντας γιορτάζει την νίκη της Εικονολατρίας στο Βυζάντιο στις 19/2/843 και η Ευαγγελική Εκκλησία θρηνεί την ήττα του Εικονοκλαστικού κινήματος και πονάει για την συνεχιζόμενη σωτηριολογική και εμπορική χρήση των Εικόνων. Αυτό φάνηκε και από τις αντιρρήσεις του Μητροπολίτη Ιωαννίνων κκ. Θεόκλητου όταν περιφερόταν η Εικόνα της Παναγίας της Ιεροσολυμίτισσας πριν από μερικά χρόνια¹. Όμως, θεωρώ ότι αυτή η ημέρα, παρά το βεβαρημένο θεολογικό και ιστορικό πλαίσιο της από τη μια και την συναισθηματική φόρτισή της από την άλλη, μπορεί να προσφέρει σ' εμάς τους Ευαγγελικούς την ευκαιρία όχι της αντίθεσης και της ρήξης προς την Ορθόδοξη Εκκλησία της Πατρίδας μας, αλλά μιας πρότασης αγάπης προς Αυτήν. Μια πρόταση που ίσως ποτέ άλλοτε δεν ήταν τόσο αναγκαία όσο σήμερα, στην φετινή Ημέρα της Ορθοδοξίας, όταν η Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία συγκλονίζεται από τα διάφορα σκάνδαλα που η δημοσιογραφική έρευνα φέρνει στο φως και ο λαός σκανδαλιζόμενος χάνει την εμπιστοσύνη του στους ταγούς της Εκκλησίας.

Πριν μερικά χρόνια (19/3/2000) στο κήρυγμά του από τον άμβωνα του Αγίου Διονυσίου του Αρεοπαγίτη, ανήμερα της Κυριακής της Ορθοδοξίας, μεταξύ άλλων είτε ο κ. Χριστόδουλος σχετικά με τη σημασία της, "[Οι εικονοκλάστες] έχουν τη δύναμη των υιών του σκότους, τη δύναμη να παραπλανούν, να οργιάζουν, να υβρίζουν, να απειλούν, να

τρομοκρατούν. Δεν έλειψαν ποτέ οι εικονοκλάστες. Αλλά όμως ηττήθηκαν τότε και ηττώνται πάντα οι εικονομάχοι." Και κατέληξε αφού κατηγορήσε την Ευρώπη ότι, "... προχώρησε στην ανακήρυξη διαφόρων αιρέσεων ως 'Εκκλησιών' στο πλαίσιο δήθεν της ανεξιθροσολογίας, με αποκορύφωμα την αναγνώριση μιας σατανικής πλύσης εγκεφάλου ως 'Εκκλησίας'! Παρουσίασα τη μορφή του πανάρχαιου 'Οφως σήμερα, ανήμερα της Ορθοδοξίας, για να σας δείξω πως η πανάρχαια έχθρα του κατά του Ιησού και της Εκκλησίας Του δεν έχει υποχωρήσει καθόλου..."²

Σίγουρα, δεν αποτελεί νέο μαντάτο το γεγονός ότι πολλοί (μη εξαιρουμένου του Αρχιεπισκόπου) μέσα στην Ορθόδοξη Εκκλησία θεωρούν τους Ευαγγελικούς "αιρετικούς". Εκείνο, όμως, που τα σκληρά λόγια του Αρχιεπισκόπου κάνουν, και γι' αυτό προκαλούν, είναι να ταυτίσουν τους εικονοκλάστες με την "μορφή του πανάρχαιου 'Οφως, τους υιούς του σκότους που έχουν τη δύναμη να παραπλανούν, να οργιάζουν, να υβρίζουν, να απειλούν, να τρομοκρατούν". Έτσι, σύμφωνα με τον κ. Χριστόδουλο, οι εικονοκλάστες Ευαγγελικοί (δεν λέγεται αλλά εννοείται εφ' όσον οι ευαγγελικοί είναι εικονομάχοι) είναι εχθροί του Χριστού και της Εκκλησίας Του και όχι εκείνοι από τους εικονολάτρεις που βλασφημούν το Θείο Όνομα λαμβάνοντας το επί ματαίω, που υβρίζουν την μνήμη της Αγίας Μητέρας του Ιησού χρησιμοποιώντας τον τίτλο της αγιότητάς της ως μέρος του υβρεολογίου τους, που εκμεταλλεύονται την θρησκευτική συνείδηση κι ευαισθησία του λαού, που διαπλέκονται, που λένε ψέματα, που αδικούν, που κλέβουν, που μοιχεύουν, που δεν έχουν προσωπική, συνειδητή και σώζουσα σχέση με τον Ιησού Χριστό, που η θρησκεία τους είναι ένα συνονθύλευμα χριστιανισμού, παγανισμού, ειδωλολατρίας, θεοσοφίας και οποιουδήποτε άλλου -ισμού ήθελε προκύψει, που δεν γνωρίζουν τι θα πει Ευαγγέλιο και μήνυμα ελπιδοφόρου ανάστασης στο υπαρκτό πρόβλημα του θανάτου, που καθημερινά αντιμετωπίζουν.

Με έναν τέτοιο σκληρό λόγο εναντίον των εικονοκλαστών και στάση από τη μια και με τα αποκαλυπτόμενα σκάνδαλα κάποιων ιεραρχών της Ελλαδικής Ορθόδοξης Εκκλησίας απ' την άλλη, το ερώτημα γεννάται, "ποια πρέπει να είναι η στάση της Ελληνικής Ευαγγελικής Εκκλησίας και των Ευαγγελικών πιστών;" Οι επιλογές ποικίλουν. Μια επιλογή θα ήταν να ταχθούμε στο πλευρό των δημοσιογράφων και πολεμιών και να εκσφενδονίζουμε κι εμείς μύδρους. Ίσως για κάποιους δικαιολογημένα, διότι ως Ευαγγελικοί έχουμε υποφέρει τον θρησκευτικό ρατσισμό της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας που πολλές φορές χρησιμοποιώντας το μακρύ χέρι του Ελληνικού Κράτους επέβαλε δύο ειδών κατηγορίες πολιτών με όλα τα επακόλουθα, που μια τέτοια πολιτική μπορεί να είχε. Μια άλλη επιλογή, ως αποτέλεσμα του θρησκευτικού ρατσισμού που ως Ευαγγελικοί έχουμε στο παρελθόν βιώσει, θα ήταν να χαρούμε γι' αυτά που συμβαίνουν στην κρατούσα Εκκλησία της Πατρίδας μας. Μια άλλη επιλογή θα ήταν να δούμε στην όλη υπόθεση των σκανδάλων την ευκαιρία να την εκμεταλλευτούμε προσηλυτιστικά, ώστε να αρπάξουμε κάποιους και να τους φέρομε στη δική μας "μάν-

δρα”. Τέλος, μια άλλη επιλογή θα ήταν να αδιαφορήσουμε.

Ενώ αυτές είναι οι πιθανές επιλογές, αναρωτιέμαι εάν ο Κύριος θα επέλεγε κάποια απ’ αυτές. Εάν καταλαβαίνω καλά τον Κύριο μέσα στα Ευαγγέλια, πιστεύω ότι, καμία απ’ αυτές δεν θα ήταν η επιλογή Του. Κι αυτό διότι η Ορθόδοξη Εκκλησία δεν έχει μονοπώλιο στα σκάνδαλα. Όλες οι εφαρμοσμένες Εκκλησίες έχουν την γωνιά τους λερωμένη και θα την έχουν όσο ζούμε σ’ αυτήν την γη,³ έτσι “ο αναμάρτητος υμών πρώτος βαλέτω λίθον” (Ιν. 8.7). Δεν θα αδιαφορούσε στρέφοντας την πλάτη Του σ’ ολόκληρο το λαό που απαρτίζει την Ορθόδοξη Εκκλησία. Σίγουρα δεν θα χαιρόταν διότι η Αγάπη “ου χαιρει επί τη αδικία” (Α’ Κορ. 13.6). Δεν θα επιζητούσε εκδίκηση διότι αλλιώς μας έχει διδάξει από τον σταυρό, “Πάτερ, άφες αυτοίς” (Λκ. 23.34). Και τέλος, δεν θα επεδίωκε τον προσηλυτισμό διότι κάτι τέτοιο είναι κακό. Ποιο το όφελος να φεύγει κάποιος από τη μια εφαρμοσμένη Εκκλησία και να πηγαίνει στην άλλη; Είναι μήπως η άλλη “κοινωνία αγγέλων”; Θεωρώ ότι την καλύτερη εικόνα προσέγγισης εκ μέρους μας του όλου θέματος που αφορά την Εκκλησία των Πατέρων μας και το λαό της την προσφέρει ο Κύριος μέσα από την παραβολή του Καλού Σαμαρείτη, της οποίας το μήνυμα είναι η ανυπόκριτη αγάπη προς τον πλησίον.

Αφορμή για την παραβολή είναι το ερώτημα που θέτει ο Ιουδαίος νομοδιδάσκαλος στον Ιησού αναφορικά με την ταυτότητα του πλησίον: “και τις εστί μου πλησίον;” (Λκ. 10.29).⁴ Η θέση του, όπως αυτή εκφράζεται από το ερώτημά του, είναι ότι δεν μπορεί όλοι να είναι “ο πλησίον”. Ως απάντηση σ’ αυτήν του τη θέση, ο Κύριος διδάσκει την παραβολή του Καλού Σαμαρείτη, όπου παρουσιάζονται τέσσερις χαρακτήρες, μέσα από τους οποίους θέλω να δούμε τη σημερινή κατάσταση:

Α. Το Θύμα

Ο Χριστός παρουσιάζει έναν εβραίο ταξιδιώτη από την Ιερουσαλήμ προς την Ιεριχώ. Καθ’ οδόν πέφτει θύμα ληστών, οι οποίοι αφού τον χτύπησαν, τον λήστεψαν, τον άφησαν γυμνό και μισοπεθαμένο στην άκρη του δρόμου κι έφυγαν.

Στο πρόσωπο αυτού του ανθρώπου πρέπει να δούμε τον ελληνικό λαό ο οποίος στην παρουσία όλων αυτών των σκανδάλων είναι το θύμα. Ένας λαός πληγωμένος ιστορικά (π.χ. σκλαβιά, Μικρασιατική Καταστροφή, εμφύλιος, δικτατορία, Μακεδονικό, κλπ.). Ένας λαός που πληγώνεται σήμερα με τα οικονομικά προβλήματα (π.χ. νέα φορολογικά μέτρα), με τα κοινωνικά προβλήματα (π.χ. διαζύγια, εκτροώσεις, ναρκωτικά, αλκοόλ, τζόγος, κλπ.), με τα προβλήματα της υγείας, της εκπαίδευσης, κλπ. Ένας λαός που πληγώνεται συνεχώς από ένα δυσκίνητο και βαθύ κράτος του οποίου η γραφειοκρατική και πελατειακή πραγματικότητα αποτελούν δυναστική μάστιγα. Ένας λαός που εν αγνοία του πληγώνεται πνευματικά καθώς αγνοεί την λυτρωτική Αλήθεια του Ευαγγελίου πάνω στην οποία να βασίσει μια προσωπική, συνειδητή και

ζωντανή σχέση με τον Θεάνθρωπο Ιησού Χριστό.

Β. Οι Θύτες

Οι θύτες δεν είναι κάποιοι άνθρωποι της εξουσίας. Δεν είναι κάποιοι κληρικοί της όποιας βαθμίδας που εκμεταλλεύτηκαν την θέση τους για ιδιον όφελος. Ο θύτης είναι ένας κι αυτός είναι ο Διάβολος, αυτός που συνεχώς διώκει την Εκκλησία.

Γ. Οι Αδιάφοροι

Οι αδιάφοροι είναι όλοι εκείνοι (λαϊκοί και κληρικοί) που αντί να λειτουργήσουν θεραπευτικά προς τον πληγωμένο λαό, αντί να σκύψουν πάνω στον πόνο του, αντίθετα αδιαφορούν γυρίζοντας το κεφάλι τους αλλού και εγκαταλείποντας τον πονεμένο στη μοίρα του. Οι Αδιάφοροι μέσα στην ιστορία αποκαλύπτονται ότι είναι:

1. Ο Ιερέας (Λκ. 10.31)

Ο πρώτος που περνάει είναι ένας “άνθρωπος του Θεού”, άνθρωπος της θρησκείας. Θα περίμενε κανείς να σταματήσει και να βοηθήσει τον πληγωμένο συμπατριώτη και ομόθρησκό του. Δυστυχώς, όμως, αντί να βοηθήσει φεύγει το γρηγορότερο (δεν μας ενδιαφέρουν οι λόγοι). Εκείνη την ημέρα “ο άνθρωπος του Θεού”, αυτός που πρωί και βράδυ προσευχόταν κι απήγγειλε την προσευχή με τις δυο μεγάλες εντολές, είχε απογοιτεύσει και προδώσει τον πληγωμένο.

Δυστυχώς πόσες φορές εμείς που θεωρούμε τους εαυτούς μας ως “ανθρώπους του Θεού” (είτε έχουμε το σχήμα, είτε κάποιο τίτλο, είτε είμαστε απλοί λαϊκοί, αλλά άνθρωποι της Εκκλησίας) έχουμε απογοιτεύσει και προδώσει τον πληγωμένο από την αμαρτία (με οποιαδήποτε μορφή της) άνθρωπο; Έναν λαό πληγωμένο που είχε και συνεχίζει να έχει ανάγκη από το “θεραπευτικό λάδι” της Αγάπης και της Αλήθειας του Ευαγγελίου του Ιησού Χριστού για να γιατρευτούν οι πνευματικές πληγές του. Ένας λαός που ζει σ’ ένα πνευματικό σκοτάδι άγνοιας του Λόγου του Θεού και δεν μπορεί να φωτιστεί από το λεγόμενο “άγιο φως” του μεγα-σάββατου ή από τα οποιαδήποτε άλλα φολκλορικά δρώμενα με τα οποία κάποιοι επιθυμούν ο λαός να υπνωτίζεται.

2. Ο Λευίτης (10.32)

Σε λίγο περνάει κι ένας Λευίτης. Άνθρωπος του Ναού κι αυτός με ιδιαίτερες σχέσεις με την ιεραρχία και τον Νόμο. Αλλά, κι αυτός έπραξε τα ίδια με τον ιερέα εγκαταλείποντας τον πληγωμένο.

Δυστυχώς, ένας άλλος χώρος που αυτές τις ημέρες πρόδωσε κι απογοιτεύσε τον Ελληνικό λαό είναι ο χώρος της δικαιοσύνης. Λειτουργοί της οποίας αντί να σκύψουν πάνω στα προβλήματα και να αποδώσουν θεραπευτική δικαιοσύνη, με την συμπεριφορά τους πολιτεία και διαπλοκή τους απογοιτεύσαν και πρόδωσαν τον λαό, έναν λαό που συνεχίζει να παραμένει πληγωμένος.

Δ. Ο Σαμαρείτης

Προς μεγάλη έκπληξη των ακροατών Του στο προσκήνιο της παραβολής εμφανίζεται ένας Σαμαρείτης, ο οποίος για τους Ιουδαίους ήταν θρησκευτικά “αιρετικός”, φυλετικά “ακάθαρτος” και κοινωνικά βρισκόταν στο επίπεδο ενός “σκύλου”. Ο Σαμαρείτης ήταν ένα ανεπιθύμητο ον. Μάλιστα τέτοιο ήταν το μίσος μεταξύ τους που οι ευσεβείς Ιουδαίοι στην πρωινή προσευχή τους παρακαλούσαν τον Θεό λέγοντας, “... και μη ενθυμηθείς τους Σαμαρείτας εν τη αναστάσει.”

Το γεγονός ότι αυτός είναι Σαμαρείτης και βοηθάει τον πληγωμένο Εβραίο, αλλάζει τους όρους του παιχνιδιού. Δεν είναι ένας Εβραίος που βοηθάει έναν Εβραίο, αυτό θα ήταν κατανοητό, αλλά είναι ένας μισητός “αιρετικός” που δείχνει αγάπη προς τον “θεωρητικά” εχθρό του, “Σαμαρείτης δε τις οδεύων ήλθε κατ’ αυτόν, και ιδών αυτόν εσπλαγίσθη, και προσελθών κατέδησε τα τραύματα αυτού επιχέων έλαιον και οίνον, επιβιβάσας δε αυτόν επί το ίδιον κτήνος ήγαγεν αυτόν εις πανδοχείον και επεμελήθη αυτού. Και επί την αύριον εξελθών, εκβαλών δύο δηνάρια έδωκε τω πανδοχεί και είπεν αυτόν Επμελήθητι αυτού, και ό τι αν προσδαπανήσης, εγώ εν τω επανέρχεσθαι με αποδώσω σοι” (Λκ. 10.33-35).

Ο Ιερέας και ο Λευίτης, ως άνθρωποι της θρησκείας ξεκινούσαν κι έκλειναν την ημέρα τους ομολογώντας τις δύο μεγάλες εντολές (Δευτερονόμιο 6.6-8) τις οποίες είχαν γραμμένες στα φυλακτήρια που φορούσαν στο μέτωπο ή στον βραχίονα. Ωστόσο, εκείνο που ομολογούσαν ή φορούσαν (αγάπη προς τον Θεό κι αγάπη προς τον πλησίον) ως ένδειξη προς στους άλλους ότι αυτοί ήσαν οι άνθρωποι του Θεού, δεν το έκαναν πράξη. Σήμερα πόσοι “άνθρωποι του Θεού” δεν φοράνε σύμβολα αγάπης για τον Θεό και τον πλησίον (σταυρούς, κομπουσκόνια, το ΙΧΘΥΣ στ’ αυτοκίνητά τους, κλπ) κι όμως απογοητεύουν και προδίδουν τον πληγωμένο λαό;

Ως Ευαγγελικοί είμαστε εικονοκλάστες, και για την Εκκλησία των πατέρων μας, όχι απλώς αιρετικοί, αλλά “μορφές του πανάρχαιου Όφεως”. Ως Ευαγγελικοί είμαστε μισητοί από πολλούς και μέσα στο πέρασμα των ετών έχουμε εισπράξει την απόρριψη, τον θρησκευτικό ρατσισμό, την αμφισβήτηση της Ελληνικής μας ταυτότητας, τις διακρίσεις, τους αποκλεισμούς, τις αδικίες και κάποιες φορές τον ανοιχτό διωγμό. Μέσα στο Ελληνικό θρησκευτικό πλαίσιο θεωρηθήκαμε και συνεχίζουμε να θεωρούμαστε κάπως ανάλογα με τους Σαμαρείτες από τους Ιουδαίους. Ποια πρέπει, λοιπόν, να είναι η στάση μας σήμερα απέναντι σ’ ένα λαό πνευματικά πληγωμένο, όταν κάποιοι από τους πνευματικούς του άρχοντες τον προσπερνούν αδιαφορώντας; Η στάση δεν μπορεί να είναι εκείνη της κατάκρισης, της χαιρεκακίας, της αδιαφορίας ή της εκμετάλλευσης. Αλλά, της συμπόνοιας, της αγάπης, της προσευχής. Ως “αιρετικοί” Ευαγγελικοί καλούμαστε να “αγγίξουμε”, να “αγκαλιάσουμε”, να “ξοδέψουμε” ώστε να κοινωνήσουμε στον “πληγωμένο” λαό μας την αγάπη του Χριστού. Καλούμαστε να γίνουμε ο πλησίον του (Λκ. 10.36-37). Αυτό ακριβώς είναι και το πνεύμα της εγκυκλίου που η Εκτελεστική Επιτροπή έστειλε στις κατά τόπους Ελ-

ληνικές Ευαγγελικές Εκκλησίες με το ξέσπασμα των σκανδάλων:

Αρ. Πρωτ. 109/2:1

10 Φεβρουαρίου 2005

Προς:

Τα Προσβυτέρια των Εκκλησιών της Γενικής Συνόδου

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Προσευχή για την Εκκλησία των Πατέρων μας

Αγαπητοί αδελφοί,

Τον τελευταίο καιρό όλοι παρακολουθούμε με πολλή λύπη και προβληματισμό τις διάφορες αποκαλύψεις για την πολιτεία κάποιων ιερωμένων της Εκκλησίας της Ελλάδος. Πιστεύω ότι κανένας μας δεν χαιρέται με όλα αυτά που βλέπουν το φως της δημοσιότητας. Αντίθετα μας πονούν.

Αυτήν την περίοδο να προσέξουμε μη πέσουμε στο αμάρτημα της κατάκρισης. Μη κατακρίνουμε με σκοπό να αναδείξουμε τον εαυτό μας καλύτερο. Ας αφήσουμε την κρίση σ’ Εκείνον που είναι καρδιολογός, δίκαιος και που δεν προσωποληττεί. Το δικό μας χρέος, σε τούτη τη δύσκολη ώρα, είναι να δείξουμε αγάπη, παράδειγμα και προσευχή. Να γονατίσουμε και να παρακαλέσουμε τον Ουράνιο Πατέρα να μας δώσει αγάπη γι’ αυτήν την Εκκλησία και για το λαό της. Να Τον παρακαλέσουμε να αναδείξει ιεράρχες γεμάτους από το Πνεύμα Του που θα τολμήσουν με την προφητική τους παρουσία, ως νέοι Ιησούς του Ναυή, να οδηγήσουν τον λαό μας στη “Γη της Επαγγελίας” που είναι η λυτρωτική γνωριμία με τον Κύριο Ιησού Χριστό. Όπως έχουμε πει επανειλημμένα, οι Έλληνες δεν θα γίνουν προτεστάντες και δεν χρειάζεται να γίνουν, αλλά ο διακαής πόθος και προσευχή μας πρέπει να είναι να έρθουν σ’ επαφή με το Ευαγγέλιο και να γίνουν “ευαγγελικοί” (άνθρωποι του Ευαγγελίου)!

Αδελφοί, θα σας παρακαλούσαμε να δώσετε χρόνο στις δημόσιες συνάξεις σας στην προσευχή για την πατρίδα μας, για το λαό μας, για την Εκκλησία των πατέρων μας. Δεν μπορεί ο Θεός να εγκατέλειψε το λαό μας. Επίσης, να ξεχωρίσουμε την Κυριακή 20 Μαρτίου 2005 (Κυριακή της Ορθοδοξίας) ως Ημέρα προσευχής και νηστείας για την Ορθόδοξη Εκκλησία. Να θυμόμαστε τα λόγια του Κυρίου, “... παρά ανθρώποις αδύνατον, αλλ’ ού παρά Θεώ” πάντα γαρ δυνατά εσσι παρά τω Θεώ” (Μάρκος 10.27). Είθε εκ του πικρού να βγει γλυκύτης!

Μέσα σ’ αυτό το πνεύμα της Αγάπης η “Κυριακή της Ορθοδοξίας” λαμβάνει άλλο νόημα, από απειλή μετατρέπεται σε ευκαιρία μιας Αγαπητικής πρότασης, η οποία αντί να μας περιορίζει σε μια στάση αντίθεσης, μας προσφέρει δύναμη, όραμα και μας καλεί να προσευχόμαστε:

1. Για την πνευματική σωτηρία του λαού μας. Ο Θεός να σηκώσει όλες εκείνες τις δυνάμεις του Πονηρού που κρατούν τον λαό μακριά από το Φως του Ευαγγελίου του Χριστού.

2. Για την ανάδειξη φωτισμένων με το Άγιο Πνεύμα Ιεραρχών και Ιερέων που με το παράδειγμα και το κήρυγμά τους, θα οδηγήσουν τον λαό σε μια λυτρωτική και προσωπική σχέση με τον Ιησού Χριστό. Που θα απαλλάξουν την Ορθόδοξη Εκκλησία απ' όλα εκείνα που αποπροσανατολίζουν τον λαό από την Αλήθεια του Ευαγγελίου και θα Την οδηγήσουν στον εσχολογικό Της σκοπό.

3. Τα σκάνδαλα να μην αποπροσανατολίσουν τον λαό και τον οδηγήσουν είτε σε μια στάση αδιαφορίας προς τον Θεό, είτε σε μια αναζήτηση σε άλλες θρησκείες και αιρέσεις.

4. Ο Θεός να μας γεμίζει με αγάπη και σεβασμό για την Ορθόδοξη Εκκλησία και τον λαό της. Με μια αγάπη που ενσαρκώνεται και θυσιάζεται όπως έδειξε ο Κύριός μας (Α' Κορινθ. 13).

5. Ο Θεός να μας χρησιμοποιεί όχι προσηλυτιστικά, αλλά θεραπευτικά, όπως ο Καλός Σαμαρείτης, στον λαό μας "αλείφοντάς" τον με χριστιανική αγάπη και τον Άγιο Λόγο Του.

Τέλος να θυμόμαστε ότι, "... παρά ανθρώποι αδύνατον, αλλ' ού παρά Θεώ πάντα γαρ δυνατά εστι παρά τω Θεώ". Για τον Χριστό η καμήλα περνάει από την τρύπα της βελόνας (ο πλούσιος Ζακχαίος την πέρασε χάρη στον Χριστό).

Κι ακόμη ότι προσευχόμαστε, "Τω δυναμένω υπέρ πάντα ποιήσαι υπερεκπερισσού ων αιτούμεθα ή νοούμεν, κατά την δύναμιν την ενεργουμένην εν ημίν, αυτώ η δόξα εν τη εκκλησία και εν Χριστώ Ιησού εις πάσας τας γενεάς του αιώνος των αιώνων αμήν" (Εφεσίους 3.20).

Ο Θεός να ελεήσει το λαό και τη χώρα μας!

Υποσημειώσεις

¹ Τότε ο κκ. Θεόκλητος είχε κατηγορηθεί από τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών κκ. Χριστόδουλο για προτεσταντισμό αν και ο κκ. Θεόκλητος είχε διατυπώσει ορθή Ορθόδοξη θεολογία. Αργότερα ο κκ. Χριστόδουλος θα γινόταν αποδέκτης αυτής της κατηγορίας από εκείνους που εναντιώνονταν με την πρωτοβουλία του να διαβάζε-

ται το Ευαγγελικό ανάγνωσμα και στη δημοτική, στους ναούς των Αθηνών. Δυστυχώς, όταν κάποιος λέει την αλήθεια η εύκολη λύση πολλών δεν είναι ο διάλογος και η επιχειρηματολογία αλλά είναι να τους κατηγορήσουν για "προτεσταντισμό" και μ' αυτόν τον τρόπο να τραυματίσουν την υπόληψη και να ακυρώσουν το μήνυμα.

² ΤΟ ΒΗΜΑ, Δευτέρα 20 Μαρτίου 2000, Σελ. Α18.

Το εάν οι εικονοκλάστες και ιδιαίτερα οι αυτοκράτορες Λέων ο Γ' και Κωνσταντίνος ο Ε' ήσαν "δυνάμεις τους σκότους" δεν θα το σχολιάσω διότι αυτός δεν είναι ο σκοπός του άρθρου. Θα ήθελα, όμως, να παραπέμψω τον αναγνώστη στα γραφόμενα του "εθνικού" μας ιστορικού, του Κωνσταντίνου Παπαρηγόπουλου, Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Τόμος Γ' Σελίδες 274-418. Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος "Σεφερλής". Ο Παπαρηγόπουλος θεωρεί το εικονομαχικό κίνημα ως "το θρησκευτικό περιτύλιγμα γενικότερης κρατικής, κοινωνικής και πνευματικής μεταρρύθμισης, πρόδρομο της μεγάλης θρησκευτικής μεταρρύθμισης του 16^{ου} αιώνα στη Δύση. Αφιερώνει πολλές σελίδες στο μεταρρυθμιστικό έργο του Λέοντος Γ' και του Κωνσταντίνου Ε', των δύο σπουδαιότερων εικονομάχων αυτοκρατόρων και το αξιολογεί με κριτήρια που πολύ αργότερα συναντάμε στη Δύση: κατάργηση της Φεουδαρχίας, λαϊκή παιδεία, κοσμικό κράτος (όχι θρησκευτικό), κατάργηση των θρησκευτικών και νομικών διακρίσεων, ανάμεσα στα δύο φύλα, κλπ. Απ' όλους θεωρείται βέβαιο ότι η ανάγκη αναδιοργάνωσης του κράτους, ιδιαιτέρως της άμυνας σε εποχή σφοδρών επιθέσεων απ' όλες τις πλευρές οδήγησαν τον Λέοντα Γ' στην εικονομαχία. Η αυτοκρατορία καταδυναστεύεται από τις μονές και τους πολυπληθείς μοναχούς. Οι μονές διέθεταν τεράστιες εκτάσεις και αποτελούσαν εοτίες σκοταδισμού, δεισιδαιμονίας και δαιμονολογίας". (Αντώνης Καρκαγιάννης. Η Καθημερινή. Σαββάτο 25 Μαρτίου 2000, Σελίδα 14).

³ Απλώς θυμίζω τα σεξουαλικά και οικονομικά σκάνδαλα των πεντηκοστιανών τηλεευαγγελιστών Jim Bakker και Jimmy Swaggard στις ΗΠΑ (και δεν είναι οι μόνοι) ή των Καθολικών ιερέων στις ΗΠΑ και Αυστραλία που καταδικάστηκαν για παιδεραστία.

⁴ Η συζήτηση ξεκινάει νωρίτερα στο στίχο 25 μ' ένα άλλο ερώτημα που θέτει ο νομικός στον Ιησού. Η παραβολή του Καλού Σαμαρείτη αποτελεί μέρος της συζήτησης του Κυρίου μ' αυτόν τον άνθρωπο. ❀

Ο αυδ. Μ. Μελετιάδης είναι ποιμένας της Ε.Ε.Ε. Βόλου και πρόεδρος της Γ. Συνόδου της Ε.Ε.Ε.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ

Ειδοποιούνται οι αγαπητοί συνδρομητές του "ΑΣΤΕΡΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ"
να εξοφλήσουν τη συνδρομή τους.

**Με κατάθεση στον αριθμό Λογαριασμού Τραπέζης ALPHA 149-00-2786-004611 (Ιωάννης Εμμανουήλ)
ή με ταχυδρομική επιταγή ή στους κατά τόπους αντιπροσώπους.**

*Προσοχή!!! Μην αμελήσετε να δώσετε στην τράπεζα το ονοματεπώνυμό σας
ώστε να ενημερωθεί το αρχείο μας.*

Οι συνδρομές για το έτος 2005 έχουν ως εξής:

Ελλάδα και Κύπρος: 10 €

Οι συνδρομές του εξωτερικού: Χώρες Ευρωπαϊκής Ενώσεως: 26 €,
ΗΠΑ: 30 δολάρια ΗΠΑ, Καναδάς, Αυστραλία: 40 δολάρια Καναδά ή Αυστραλίας

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ ΘΕΡΜΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ ΜΑΣ ΝΑ ΑΠΟΣΤΕΙΛΟΥΝ ΤΟ ΣΥΝΤΟΜΟΤΕΡΟ ΤΙΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΤΟΥΣ

Ο Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ

ως κήρυκας του Ευαγγελίου

του Θ. Γραμμένου

Θωμά, στην οποία εργάστηκε και ο Μπαχ. Η μουσική ερμηνεία βιβλικών κειμένων από τον Συτς αποτέλεσε για τον Μπαχ το ιδανικό παράδειγμα. «Η εκκλησιαστική μουσική του Συτς είναι γνήσια λουθηρανή μουσική. Όχι μόνο μεταδίδει το Λόγο, αλλά και τον διαδίδει ενεργά. Δεν κάνει το κείμενο απλώς γνωστό, κηρύσσει, εξαγγέλλει» [1].

Ένας από τους προκατόχους του Μπαχ στην εκκλησία του Αγ. Θωμά στη Λειψία ήταν ο Σάιν. Κατά τον Αυστριακό μουσικολόγο Πάουλ Νετλ, «ο Σάιν ενέσχυσε στο νόημα των βιβλικών κειμένων και προσπάθησε να εκφράσει μουσικά το πνευματικό τους μήνυμα» [2], ενώ είναι σαφές ότι ο Μπαχ κληρονόμησε την έκδηλη παράδοση που προϋπήρχε. Τόσο ο Συτς, όσο και οι Σάιντ και Σάιν, είχαν εμφανώς επηρεαστεί από τους Ιταλούς συνθέτες. Ο τελευταίος κάντορας στην εκκλησία του Αγ. Θωμά πριν από τον Μπαχ ήταν ο Γιόχαν Κούναου, ο οποίος είχε προσληφθεί εκεί το 1684. Ο Μπαχ τον συνάντησε και συνεργάστηκε μαζί του το 1716 στη Χάλε, και αναμφίβολα γνώριζε τη μουσική του. Ο Κούναου ήταν από τους πρωτοπόρους στις σονάτες για κλειδοκύμβαλο, από τις οποίες οι πλέον διάσημες είναι οι λεγόμενες «βιβλικές» σονάτες. Με αυτές ο Κούναου προσπάθησε να δείξει πώς η μουσική μπορούσε να συλλάβει συναι-

σθηματικές καταστάσεις δίχως την ύπαρξη ενός ποιητικού κειμένου. Με άλλα λόγια, επρόκειτο για μια απόπειρα μετάδοσης συναισθηματικής, θεολογικής και μουσικής αλήθειας μέσω της οργανικής μουσικής. Ο Μπαχ ενσωμάτωσε αυτό το είδος οργανικής επικοινωνίας στα έργα του για εκκλησιαστικό όργανο αλλά και στις καντάτες του, τα ορατόρια, και άλλα θρησκευτικά έργα.

Μια από τις πιο σημαντικές συνθετικές πτυχές του Μπαχ και του Συτς υπήρξε η μουσικο-ερμηνευτική προσέγγιση της Γραφής. Δεν μετέφεραν απλώς το κείμενο, αλλά επιπλέον το ερμήνευαν και μάλιστα με αφετηρία μια θεολογική θέση σε απόλυτη συμφωνία με τις απόψεις του Λούθηρου, σύμφωνα με τις

οποίες η μουσική έπρεπε να χρησιμοποιείται «στην υπηρεσία της εξήγησης και της αναζωογόνησης του Λόγου» προκειμένου να «ενισχυθεί το βιβλικό κείμενο μέσω μελωδικών, ρυθμικών, αρμονικών, και αντιστικτικών μέσων», έτσι ώστε «να χτυπά τον ακροατή με όλη του τη δύναμη» [3]. Όλη η ευαγγελική εκκλησιαστική μουσική μέχρι τον Μπαχ προσπαθούσε να βρει μια συνθε-

Το μήνυμα του Ευαγγελίου όπως αναδύεται από τα έργα του Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ υπήρξε μία από τις αφορμές για να θεωρηθεί ο συνθέτης ως ο «δεύτερος Λούθηρος» ή ο «πέμπτος Ευαγγελιστής». Βεβαίως, ο ίδιος είχε υποθέσει, ως πιστός λουθηρανός, την Ομολογία της Αυγούστας, τον καταστατικό χάρτη πίστεως της λουθηρανικής Εκκλησίας. Μάλιστα, ιδιαίτερα η καντάτα ως όργανο προτεσταντικής ερμηνευτικής λειτουργήσε, και πιθανότατα συνεχίζει να λειτουργεί, όπως θα δούμε πιο κάτω, ως μέσον για τη διάδοση του Ευαγγελίου.

Ο Μπαχ δεν ήταν ο πρώτος που χρησιμοποίησε τη λουθηρανική θεολογία στη μουσική. Είχαν προηγηθεί οι Γιόχαν Χέρμαν Σάιν, Σαμουήλ Σάιντ, και Χάινριχ Συτς, οι οποίοι τήρησαν, από μουσική, θεολογική, και πνευματική άποψη, παρόμοια στάση με τον Μπαχ. Η θρησκευτική χορωδιακή μουσική του τελευταίου, η οποία αποκαλείται στη μουσικολογία «η απόλυτη κλιμάκωση στη σύνθεση προτεσταντικών μοτέτων κατά τον 17ο αιώνα», γράφτηκε για τη χορωδία της εκκλησίας του Αγ.

Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ

Το όργανο της εκκλησίας του Αγ. Θωμά στη Λειψία

τική τεχνική που θα μπορούσε «να ανταποκριθεί ολοκληρωμένα στη γερμανική γλώσσα και να ερμηνεύσει επιτυχώς τον Λόγο» [4]. Η οικειότητα του Μπαχ με τη θεολογία του Λούθηρου, σε συνδυασμό με την κλασική παιδεία, διαίσθηση, και λογική που διέκριναν τον συνθέτη, του επέτρεψαν να αναπτύξει τη δική του

μουσική γλώσσα. Αφετηριακό του σημείο υπήρξε η σύλληψη της μουσικής ως αφήγησης. Οι καντάτες του Μπαχ είναι «μουσική κηρύγματος» (sermon music), μουσική που εξαγγέλλει το μήνυμα του κειμένου. Υπό αυτήν την έννοια, λειτουργούν ως άλλο ένα κήρυγμα στη διάρκεια της λατρείας, έχοντας τον ίδιο σκοπό με το κήρυγμα του ποιμένα, δηλαδή τη διάδοση του περιεχομένου της Γραφής. Όπως αναφέρει ο ίδιος ο Λούθηρος, «ο Θεός κήρυξε το Ευαγγέλιό Του και μέσω της μουσικής, όπως μπορούμε να δούμε στον Ζουσκέν» [5]. Όπως αναφέρει και ο συνθέτης της ίδιας εποχής, Γκέοργκ Μοτς, συγκρίνοντας την καλή εκκλησιαστική μουσική με το κήρυγμα, «αρκεί να δείτε μια σοβαρή σύνθεση για να εντοπίσετε ακριβώς ότι βρίσκετε και σε έναν καλό κήρυκα. Διότι (ο κήρυκας) φροντίζει να καθοδηγεί τους ακροατές του προς ό,τι εκείνος θεωρεί καλό, όπως και ένας μουσικός συναρπάζει τους ακροατές του με τον ίδιο σκοπό... Ακόμη περισσότερο, όταν ένας τέτοιος συνθέτης εκτελεί το έργο του... μπορείτε να ακούσετε μια ευχάριστη και όμορφη αρμονία μέσω της οποίας ο Θεός παρέχει στους πιστούς μια πρόγευση της ουράνιας χαράς και των γλυκών ήχων της χορωδίας των αγγέλων, έτσι ώστε οι άνθρωποι να θυμούνται ακόμη καλύτερα τη θεϊκή ύπαρξη...» [6]. Ο Μοτς υποστήριξε ότι η καλή εκκλησιαστική μουσική έχει την ίδια ποιότητα με ένα καλό κήρυγμα, άρα ένας έξοχος συνθέτης ισοδυναμεί με έναν έξοχο κήρυκα και ο Μοτς είναι απόλυτα βέβαιος πως κάτι τέτοιο ισχύει στην περίπτωση του Μπαχ. Ένας Χριστιανός συνθέτης που χρησιμοποιεί όλες του τις ικανότητες για να εκφράσει κάθε λέξη ενός κειμένου μέσα από την τέχνη του σε μια θρησκευτικού χαρακτήρα σύνθεση, δείχνει με σαφήνεια ότι δεν ενδιαφέρεται απλώς για τη γλυκύτητα της μουσικής, αλλά και για θεολογικά ζητήματα και, συνεπώς, ένα μουσικό κομμάτι που συνοδεύεται από ένα

καλό κείμενο δεν αποτελείται μόνο από ένα μελωδικό περιτύλιγμα, αλλά πολύ περισσότερο από πραγματική ιερή αφιέρωση και προβληματισμό [7]. Είναι σημαντικό να συνειδητοποιήσουμε ότι ο Μπαχ δεν θεωρούσε τη μουσική απλώς ως καλλιτεχνική δημιουργία, ως ψυχαγωγία της συνάθροισης, αλλά ως μέρος της διακονίας του κηρύγματος και της διδασκαλίας. Αυτό μπορούμε να το διαπιστώσουμε από την προσωπική Γραφή του συνθέτη, η οποία ανακαλύφθηκε μόλις το 1938 και όπου βρίσκει κανείς ανάλογες σημειώσεις στο περιθώριο περισσότερων από 250 σελίδες. Η επιστημονική μελέτη του βιβλίου αυτού το 1969 τεράτισε τις οποιεσδήποτε αμφιβολίες υπήρχαν μέχρι τότε σχετικά με την πραγματικότητα της πίστης του Μπαχ και ιδιαίτερα αναφορικά με τη γνώση και την προσεκτική μελέτη του συνθέτη περί της θεολογίας του Λούθηρου, ενώ αποκαλύπτουν ότι ο Μπαχ είχε πλήρη συνείδηση της υπευθυνότητάς του ως Χριστιανού και παράλληλα ως καλλιτέχνη [8]. Τα έργα άλλων μεγάλων συνθετών μας μιλούν, αλλά τα έργα του Μπαχ κηρύττουν. Τα κηρύγματα αυτά, οι καντάτες, και ιδιαίτερα τα *Κατά Ματθαίον Πάθη*, διακηρύσσουν τη δόξα του Θεού. Ο Μπαχ κηρύσσει «Ιησούν Χριστόν και τούτον εσταυρωμένον» [9]. Η μουσική του Μπαχ όχι μόνο διακηρύσσει, αλλά και προσκαλεί όλους να μετασχουν στην αλήθεια του Λόγου. Ο Μπαχ δεν επιτρέπει την υποχώρηση στη θέση του παθητικού ακροατή, αλλά τον καλεί να σκεφτεί και να αποφασίσει για την ίδια του την ύπαρξη [10].

Ο Μπαχ επιλέγει πολλά από τα κείμενα στις καντάτες του λόγω της έμφασης που δίνουν στις σύγχρονες συνθήκες ζωής, στην αίσθηση της πραγματικότητας και του επείγοντος χαρακτήρα της συμμετοχής στη συνάθροιση. Σκοπός του δεν είναι να δραματοποιήσει ένα βιβλικό κείμενο αλλά να συνδέσει τα γεγονότα που αναφέρονται στο κείμενο της καντάτας με το σημερινό άνθρωπο. Στο σημείο αυτό οφείλουμε να σημειώσουμε ότι τα κείμενα που χρησιμοποιούσε ο Μπαχ στις καντάτες δεν επιλέγονταν κατ' ανάγκη πάντα από τον ίδιο. Στην επιλογή τους συμμετείχε και ο ποιμένας της εκκλησίας. Ο ακροατής καλείται να ανταποκριθεί στο κείμενο, αν όχι με φυσικό τρόπο (ψάλλοντας),

Η εκκλησία του Αγ. Θωμά στη Λειψία

τουλάχιστον με γνωσιακό τρόπο (προβληματιζόμενος από τα λόγια του ύμνου). Αυτό το γνώρισμα διακρίνει τη μουσική του Μπαχ από εκείνη των προγενέστερών του και αυτή η χρήση του βιβλικού κειμένου με στόχο να συναντήσει τον ακροατή στο υπαρξιακό επίπεδο συνιστά ένα από τα κύρια, καινοτόμα στοιχεία που πρόσθεσε η εξηγητική και ομιλητική παράδοση της Μεταρρύθμισης στο σκοπό της βιβλικής ερμηνείας. Η ικανότητα του Μπαχ να ακολουθήσει τη χριστοκεντρική ερμηνευτική, αποκαλύπτοντας παράλληλα τη δυναμική του βιβλικού κειμένου, εξασφαλίζει στο συνθέτη το χαρακτηρισμό ενός από τους σημαντικότερους ερμηνευτές της Γραφής.

Ο διευθυντής του *Ινστιτούτου Riemenschneider* για τη μελέτη του Μπαχ, Μέλβιν Ούνγκερ, αποδίδει την ανάπτυξη της καντάτας στη βάση ακριβώς αυτής της λειτουργίας, «επειδή αυτή θεωρήθηκε ως ένα σημαντικό μέσον για τη διακήρυξη, την ενίσχυση, και την ερμηνεία της Γραφής [11]. Ο τενόρος, ο μουσικός, ο ακροατής, και φυσικά ο συνθέτης γίνονται το ενεργό (και ενεργοποιό) στοιχείο λειτουργώντας τόσο ως ερμηνευτές της Γραφής όσο και ως μέσον για τη διάδοση του μηνύματος. Έτσι, η μουσική μπορεί να διακονήσει μέσω της διακήρυξης του Ευαγγελίου ως μέσον χάριτος για τον ακροατή του Ευαγγελίου. Η ισορροπία μεταξύ θεολογίας και μουσικής που ανακαλύπτουμε στον Μπαχ δεν είναι παρά η πίστη του Λούθηρου αναγεννημένη στο σπουδαιότερο Γερμανό συνθέτη εκκλησιαστικής μουσικής από την εποχή της Μεταρρύθμισης. Ο Μπαχ κατανοεί και χειρίζεται τη θεολογία του Λούθηρου με μουσικούς όρους, ενώ η πλήρης κατανόηση του έργου του απαιτεί τη μελέτη των απόψεων του Λούθηρου περί μουσικής. Και, φυσικά, δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι σε όλα ανεξαιρέτως τα έργα του, είτε κοσμικά είτε θρησκευτικά, ο Μπαχ γράφει δίπλα από την υπογραφή του τα αρχικά J.J. (Jesu juva, Ιησού βοήθησε) ή SDG (Soli Deo Gloria, μόνον τω Θεώ η δόξα). Κάθε σύγχρονη άποψη περί της εκκλησιαστικής μουσικής και της διακονίας της δεν μπορεί παρά να ανατρέχει στη σχέση του Μπαχ με τη θεολογία και τον επικουρικό στη διάδοση του Ευαγγελίου ρόλο της μουσικής, κλασικής ή σύγχρονης. ❀

Μαρτίνος Λούθηρος

Βιβλιογραφία

1. W. Mudde, “Heinrich Schütz, Composer of the Bible”, *Musical Heritage of the Lutheran Church V* (St. Louis: Concordia, 1959).

2. P. Nettl, “Luther and Music”, Muehlenberg Press, Philadelphia, 1948.

3. Stiller, “J. S. Bach and Liturgical Life in Leipzig”, (St. Louis: Concordia, 1984).

4. A. Dürr, “Die Kantaten von Johann Sebastian Bach”, (Kassel: Baerenreiter, 1971).

5. Luther’s Works, Vol. 54, “Table Talk”. Εδώ, ο Λούθηρος αναφέρεται στον Βουργουνδό συνθέτη της Αναγέννησης, Ζοσκέν ντε Ποε (1440-1521), ο οποίος συγκαταλεγόταν στους αγαπημένους του συνθέτες.

6. G. Motz, “Die vertheidigte Kirchen-Musik”, (Tilsit, East Prussia, 1703), σελ. 14-15, όπως παρατίθεται στο άρθρο του U. Leisinger “Affections, Rhetoric, and Musical Expression” από το *The World of the Bach Cantatas: Johann Sebastian Bach’s Early Sacred Cantatas*, Ch. Wolff (ed.), New York: W. W. Norton, 1997.

7. R. A. Leaver, “J. S. Bach as Preacher: His Passions and Music in Worship” (St. Louis: Concordia, 1984).

8. “The Calov Bible of J. S. Bach” στο *Studies in Musicology* No. 92, edited by H. Cox (Ann Arbor: UMI Research, 1985). Επίσης, βλ. Ch. Trautmann, “J. S. Bach: New Light on His Faith” (*Concordia Theological Monthly* 42, 1971).

9. M. J. Naumann, “Bach the Preacher”, στο *The Little Bach Book*, ed. T. Hoelty-Nickel (Valparaiso, IN: Valparaiso University Press, 1950).

10. H. C. Adams, “The Contemporizing of Scripture in the Cantatas of Johann Sebastian Bach” στο *Johann Sebastian: A Tercentenary Celebration*, S. L. Benstock (ed.), (Westport: Greenwood Press, 1992).

11. M. P. Unger, “Bach’s Cantata Texts: What do they mean and did Bach mean them?” Διάλεξη που δόθηκε στο Πανεπιστήμιο της Ιντιάνα τον Ιούλιο του 1997.

Βλ. επίσης τα ακόλουθα για σχετικό υλικό:

12. R. Jeske, “Bach as Biblical Interpreter: The Universal Bach” (Philadelphia: American Philosophical Society, 1986).

13. K. Geiringer, “Johann Sebastian Bach: The Culmination of an Era” (New York: Oxford University Press, 1966).

14. P.S. Jones, “Bach: an evangelical composer”, <http://www.lebensquellen.de>

Ο Θεοφάνης Γραμμένος διδάσκει Μαθηματικά και Φυσική στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Η οδός της πίστεως

του κ. Αντ. Κουλούρη

Συνέχεια από το προηγούμενο

(β) Οι παρούσες ευλογίες του πιστού: (εδ. 5-8)

Τρία σημεία εδώ υποδεικνύονται:¹

(1) Μια καρδιά ικανοποιημένη (εδ. 5-6)

μερίδα της κληρονομιάς μου (αφορά το παρόν αλλά και το μέλλον)

Εδ. 5: «Ο Κύριος είναι η μερίς της κληρονομιάς μου και του ποτηρίου μου...»

Το μέρος αυτό του εδαφίου είναι δυνατόν να προσεγισθή ερμηνευτικώς από δύο πλευρές: «Μερίς» είναι η διαίρεσις ενός χώρου (ενός οικοπέδου ή ενός αγροκτήματος) σε τμήματα, δηλ. σε μερίδια και σ' αυτή την περίπτωση ο Ψαλμωδός εκφράζει την πεποίθησι ότι ο Κύριος έχει διασφαλίσει, θα προστατεύσει, θα διαφυλάξει τον κλήρο που του έχει δώσει από οποιαδήποτε επιβουλή, από οποιαδήποτε ληστρική επίθεσι. Εις εμέ, διακηρύττει ο Ψαλμωδός, ο Ιεχωβά, παρέχει το τμήμα (τη μερίδα) των εγχοσμίων ευλογιών και ουδείς δεν θα επιτύχη να τις συλλύση, να τις διαρπάξη.² Όμως η σκέψις ότι ο ίδιος ο Θεός είναι η «μερίς της κληρονομιάς» του Δαβίδ, ηχεί εδώ τόσον εύγλωττα, μάλιστα μετά την απόκρουσι του πειρασμού «των άλλων θεών» (εδ. 4β). Η μνεία την οποία συναντούμε στον διάλογο, μεταξύ του Δαβίδ και του Σαούλ όταν ο πρώτος εφείυθη την ζωήν του δευτέρου, ενώ αυτός κατεδίωκε τον Δαβίδ δια να τον φονεύση, και αυτός απευ-

θνόμενος στον Σαούλ, και αναφερόμενος στους δολίους υποκινητάς του διωγμού του «λέγει με εξέβαλον την σήμερον από του να κατοικώ εν τη κληρονομία του Κυρίου, λέγοντες, Ύπαγε, λάτρευε άλλους θεούς» (ΑΨαμ. κς':19).³

Αναφορικά με την έκφρασι «και του ποτηρίου μου» ο Ιωάννης Καλβίνος παρουσιάζει δύο πιθανές υποθέσεις. Είναι, σημειώνει, ως να λέγη: όπως ο Κύριος είναι Εκείνος ο οποίος διαφυλάττει την περιουσίαν Του, «την μερίδα Του», είναι επίσης και η πηγή κάθε φυσικής ευχαριστήσεως.⁴ Θα ήτο, όμως, δυνατόν, ν' αντιληφθούμε την έκφρασι με έναν άλλον παραπλήσιο συσχετισμό: Όταν Εκείνος (ο Γιαχβέ) αποτελεί την πνευματική μας κληρονομία –προσφέροντάς μας τη σωτηρία Του (τον Εαυτόν Του –και με την Καινοδιαθηρική, κατανόησί μας «εν Χριστώ»), παράλληλα είναι ο χορηγός κάθε νομίμου φυσικής απολαύσεως. Ο πιστός απολαμβάνει, ένα πλήθος νομίμων ευχαριστήσεων, απολαύσεων, ευλογιών. Η ζωή του δεν είναι άδεια, το «ποτήριόν μου υπερχειλίζει» (Ψαμ. κγ':5). Ο άνθρωπος του Θεού έχει μια γεμάτη ζωή, με σκοπό, με περιεχόμενο, με ευγενείς επιδιώξεις. Είναι πνευματικά, τουλάχιστον, πλούσιος. Δεν τρέφεται με ξυλοκέρρατα, ούτε βυθίζεται σε πελάγη απελπισίας, φόβου, απογοητεύσεως, διότι η ζωογόνος πνοή του Αγίου Πνεύματος τον αναζωογονεί, τον ενισχύει, τον θερμαίνει.

«... διαφυλάττεις τον κλήρο μου»: θα παραθέσουμε εδώ αυτούσιο το σχόλιο του Ιωάννου Καλβίνου: «Αλλά ενώ ο Θεός έχει δώσει τον εαυτό Του σε μας ως κληρονομία, έχει επίσης ενασχοληθή στο να ασκήση τη δύναμι Του στην διατήρησι με ασφάλεια ενός αγαθού τόσο ασύλληπτα μεγάλου. Μικρό θα ήταν το όφελός μας να Τον έχουμε αποκτήσει μια φορά σαν δικό μας, εάν Αυτός δεν εξησφάλιζε αυτή την κατοχή μας από τις καθημερινές προσβολές του Σατανά».⁵

Εδ. 6: Τα λόγια του εδαφίου αυτού: «Αι μερίδες μου έπεσαν εις τόπους τερπνούς· έλαβον ωραιότατην κληρονομίαν», προσφέρουν μια ιδιαίτερη, ξεχωριστή, πλούσια ευλογία στην ψυχή του πιστού. Ο Ψαλμωδός αναλογίζεται τις εμπειρίες της ζωής και εκτιμά ότι η ζωή που του χάρισεν ο Κύριος ήτο ευλογημένη. Με μεταφορικό τρόπο⁶ ομιλεί για την υποσχεμένη γη, για «μερίδες», δηλαδή ξεχωρισμένα χωράφια που η NMB το αποδίδει «στο μοίρασμά μου πέσανε περιοχές ωραίες» (τόπους τερπνούς).

Και πάλιν παραθέτουμε σημείο από τον σχολιασμό του Ι. Καλβίνου «... μεγαλύνει –ο Ψαλμωδός– τον Θεό με τιμητικές και εξυμνητικές εκφράσεις και μας δίνει να κατανοήσουμε ότι τίποτε περισσότερο δεν επιθυμεί από τη μερίδα της ευδαιμονίας που του δόθηκε... οτιδήποτε λοιπόν μας απομακρύνει από τον Θεό ως χρησιμοποιούμε σαν αντίδοτο τη δωρεά του Θεού ώστε πάντοτε να έχουμε επαρκή λόγο να είμαστε ευχαριστημένοι. Με αυτό τον τρόπο θα είμαστε ικανοποιημένοι, αφού Αυτός έχει δώσει (εν Χριστώ) τον Εαυτόν Του για να Τον χαυρόμαστε. Με αυτόν τον τρόπο θα είμαστε πάντοτε ευχαριστημένοι και παρηγορημένοι, γιατί εκείνος που έχει μερίδα με τον Θεό, έχει εκείνο που είναι αναγκαίο για μια ευδαίμονη ζωή».⁷

(2) Ο νους και τα αισθήματα (εδ. 7)

Αλλά δεν είναι η κυριολεκτική κατοχή για την οποία εδώ ομιλεί ο Ψαλμωδός αλλά η θεία συμβουλή «*Θέλω ευλογεί τον Κύριον, τον νουθετήσαντά με· έτι εν καιρώ νικτός με διδάσκουσι οι νεφροί μου*». Εκφράζει ο Ψαλμωδός την ευγνωμοσύνη της καρδιάς του, για την ευδοκία του Θεού, την χάρι Του, αποκαλύπτοντας σ' αυτόν τα θαυμάσιά Του: «*νουθετήσαντά με...*». Ομολογεί εδώ ο Δαβίδ ότι χωρίς αυτή την θεία «νουθεσί», την αποκάλυψη των βουλών Του, την σωτηριακή πληροφόρηση του σχεδίου της λυτρωτικής αγάπης Του, θα του ήταν αδύνατον να κατανοήσει, συλλάβει το νόημα των πνευματικών αληθειών, να έλθει σε επίγνωσι της μεγαλειότητος, της δυνάμεως, της εξουσίας του Κυρίου.⁸ Όμως είναι αξιοσημείωτο ότι αυτή η διδακτική αποκάλυψις δεν έχει τον χαρακτήρα ενός εξαναγκασμού, μιας εξωτερικής επιβολής, αλλά, από την πλευρά του Θεού, έχει τον χαρακτήρα της υιοθεσίας, που ενεργεί αυτό το Άγιο Πνεύμα, που αποσπά την ανθρώπινη ψυχή από τον ύπνο⁹ της απαθείας. Μάλλον θα έπρεπε να πούμε από τον ύπνο του θανάτου.

Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η λέξις «νεφροί» συχνά χρησιμοποιείται με την μεταφορική έννοια των αισθημάτων, με ένα συγκινησιακό νόημα, ακόμη και με την ευαισθητοποίηση, ή μάλλον ακριβέστερα με την ανάστασι μιας νεκρωμένης συνειδήσεως. Για να οδηγηθεί ο πνευματικά νεκρός άνθρωπος στη σωτηριακή κατανόησι και αποδοχή αυτής της «νουθεσίας» στην οποία ο Θεός προσφέρει (εν Χριστώ) τον Εαυτό Του, πλήρης χάριτος και ελέους, απαιτείται η πνευματική αναγέννησις που το Πνεύμα το Άγιο πραγματοποιεί. Τούτο αποτελεί και το «*μέγα μυστήριο της ευσεβείας*» για το οποίο γράφει ο Παύλος καθώς, προφανώς, αποδίδει στίχο ύμνου της αρχαίας Εκκλησίας: «*Ός εμφανρώθη εν σαρκί εδικαιώθη εν πνεύματι, ώφθη αγγέλοις, εκηρύχθη εν έθνεσι, επιστεύθη τω κόσμω, ανελήφθη εν δόξη.*» (Α' Τιμ. γ' 16).

(3) Μια όμορφη εικόνα (εδ. 8)

Ο Ψαλμωδός παρουσιάζει μιαν όμορφη εικόνα, βλέπει τον εαυτό του κρυμμένο πίσω από τον Θεό, που ίσταται ανάμεσά του και του εχθρού του¹⁰ «*Ενώπιόν μου είχαν τον Κύριον διαπαντός...*» Η πεποίθησις του Ψαλμωδού, εν όψει μιας θανάσιμης απειλής, βασίζεται επάνω στο γεγονός ότι ο Κύριος ευρίσκεται εμπροσθέν του, κάτι που φανερώνει την προστατευτική παρουσία του Θεού όπως και την υποταγή του Ψαλμωδού στο θείο Νόμο. Τούτο τον κρατά μέσα στους τρόμους που επιζητούν να τον κλονίσουν μέχρι θανάτου.¹¹ Εκείνο που υπογραμμίζεται, πάντως, είναι η σταθερότης της πίστεως. Αυτό το να τοποθετήσουμε τον Θεό εμπροσθέν μας δεν είναι τίποτε άλλο, υπογραμμίζει ο Ιω. Καλβίνος¹², παρά το να διατηρηθούν όλες μας οι αισθήσεις δεσμευμένες, αιχμάλωτοι ώστε να μην εκτραπούμε από τον στόχο μας. Πρέπει, λέγει, να βλέπουμε με διαφορετικά μάτια από εκείνα της σαρκός, να τα υψώνουμε επάνω από την κοσμική αντίληψι.

Συνεχίζοντας ο Ψαλμωδός προσθέτει: «*διότι είναι εκ δεξιών μου δια να μη σαλευθώ*». Ο Ιω. Καλβίνος διακρίνει μια διακεκριμένη πρότασι σ' αυτή τη φράσι, μη συνδεδεμένη

με την προηγούμενη. Οποσδήποτε πρόκειται για μια ιδιαίτερη ενθάρρυνσι που ο Ψαλμωδός πειραματίζεται στον αγώνα του. Διαλογίζεται ο Δαβίδ πόσο σημαντικό είναι να απολαμβάνης τη βοήθεια του Θεού και την πατριική Του φροντίδα, που έχει ως συνέπεια το ότι αυτός μένει σταθερός και αταλάντευτος. Μέσα στη δίνη των περιστάσεων, των αντιξοοτήτων, των ποικίλων προβλημάτων που προκαλεί ο εχθρός των ψυχών μας, ο πιστός έχει την πληροφορία και τη βεβαιότητα ότι ο Κύριος στέκεται στα δεξιά του, και μέσα στην κάθε δοκιμασία του έχει τη θεία παρηγορία, ενθάρρυνσι, αναψυχή, αυτό το θείο θάρρος να συνεχίση τον καλόν αγώνα της πίστewς.

(γ) Οι προσδοκίες του πιστού: (εδ. 9-11)

Ένα τριπλό συμπέρασμα (εδ. 9)

Σαν ένα συμπέρασμα του όλου συλλογισμού ο Ψαλμωδός οδηγείται σε μια σειρά δοξαστικών εκφράσεων: «*Δια τούτο ευφράνθη η καρδιά μου, και ηγαλλίασεν η γλώσσα μου· έτι δε και η σαρξ μου θέλει αναπαυθή επ' ελπίδν*».

Τρία ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πλούσιας ευλογίας που του εχάρισε η απελευθέρωσις του από την άμεση απειλή του θανάτου:

(α) «*Ευφράνθη η καρδιά μου*» -μια εσωτερική ευφροσύνη.

(β) «*ηγαλλίασε η γλώσσα μου*» -μια έκφρασις του αισθήματος της απολαύσεως -από την αγαθότητα του Κυρίου- «*γενύθητε και ιδέτε ότι αγαθός ο Κύριος*» (Ψαλμ. λδ': 8).

(γ) «*και η σαρξ μου θέλει αναπαυθή...*» -η έκφρασις μιας ανακουφίσεως. Πόσο μεγάλη η φυσική μας αδυναμία! Πόσο αβάστακτη η κόπωσις! Όμως ο Κύριος παρέχει την ιδιικήν Του ανάπαυσι: «*θέλω σοι δώσει ανάπαυσιν*», υπεσχέθη ο Κύριος στον Μωσή όταν του ανέθετε ένα δυσβάστακτο έργο (Έξοδ. λγ':14).

Και η έμφρασις στην προκειμένη περίπτωση είναι «*επ' ελπίδν*». Και αυτή «*η ελπίς ου κατασχύνει, ότι η αγάπη του Θεού εκκέχεται εν ταις καρδίαις ημών δια Πνεύματος Αγίου του δοθέντος ημίν*» (Ρωμ. ε' 5).

Όμως στην έκφρασι αυτή του Ψαλμωδού υπάρχει και μια εσχατολογική αναφορά, κάτι ανάλογο εκείνο το οποίο συναντούμε στον Ιώβ: «*Διότι εξεύρω ότι ζη ο Αυτρωτής μου, και θέλει εγερθή εσχάταις ημέραις επί της γης· και αφού μετά το δέρμα μου το σώμα τούτο φθαρή, πάλιν με την σάρκα μου θέλω ιδεί τον Θεόν· τον οποίον αυτός εγώ θέλω ιδεί, και θεωρήσει οι οφθαλμοί μου και ουχί άλλο...*» (Ιώβ ιθ':25-27).

Ο Πέτρος στην ομιλία του την ημέρα της Πεντηκοστής (Πραξ. β' 25 κ.ε.) εφαρμόζει τον σχετικό Ψαλμό στο πρόσωπο του Ιησού -του οποίου ο Δαβίδ υπήρξε τύπος. Επίσης ο Παύλος στην ομιλία του στην συναγωγή της Αντιοχείας της Πισιδίας κάμνει μιαν ανάλογη συσχέτισι (Πραξ. ιγ':35). Και, σχετικώς, ο Leslie S.M.Caw παρατηρεί ότι η προφητεία αυτή εκπληρώθηκε σ' Αυτόν που είναι «*ο αρχηγός της πίστεως*»

(Εβρ. ιβ':2).^{13,14}

Εδ. 10: «Διότι δεν θέλεις εγκαταλείψει την ψυχή μου εν τω άδη ουδέ θέλεις αφήσει τον Όσιόν σου να ίδη διαφθοράν.»

Κάτι το οποίο συχνά συναντούμε στους Ψαλμούς είναι το αίσθημα μιας επικοινωνίας πρόσωπον προς πρόσωπον, μεταξύ του Κυρίου και του πιστού (βλ. π.χ. Ψαλμός ια':7) διότι ο Θεός δεν είναι κάποιος ο οποίος εγκαταλείπει τον φίλον Του. Ωρισμένοι σχολιαστές, σημειώνει ο Derek Kidner¹⁵, δεν βλέπουν εδώ παρά μίαν αποκατάστασιν από μιαν ασθένεια, παραπέμποντες και εις αναλόγους εκφράσεις αναφορικά με την ασθένεια του βασιλέως Εζεκία (Ησαΐας λη':9-22). Όμως η συσχέτισις του Ψαλμού αυτού με τους Ψαλμούς ιβ' και ιγ', μεταξύ του τέρματος του ασεβούς και εκείνου του ευσεβούς ενισχύει μια τολμηρότερη άποψι, ως προς την ερμηνεία του εδαφίου «Διότι δεν θέλεις εγκαταλείψει την ψυχήν μου εν τω άδη, ...» κάτι που υιοθέτησαν τόσο ο Πέτρος (Πραξ. β':29), όσο και ο Παύλος (Πραξ. ιγ':34-37). Αυτή η γλώσσα είναι τόσο ισχυρή στον Ψαλμό αυτόν, καθώς υπερβαίνει την ελπίδα της αναστάσεως που έχει ο Δαβίδ για τον εαυτόν του, και επιβεβαιώνει την ερμηνεία που έδωσαν οι δύο Απόστολοι, ότι εδώ ο Ψαλμωδός αναφέρεται ως «Αυτόν τον οποίον ο Θεός ανέστησεν και που Μόνον Αυτός δεν είδε διαφθοράν»²⁸.

Ωρισμένοι σχολιαστές εκτιμούν ότι καθώς ο Ψαλμωδός αντιμετωπίζει μια άμεση κρίσι στη ζωή του αποβλέπει και σε μια άμεση απελευθέρωσι. Το σώμα του ευρίσκεται εν κινδύνω και η ζωή του απειλείται με ένα άμεσο τερματισμό, οδηγούμενος στον Άδη (sheol)¹⁶. Σ' αυτήν, πάντως, την απελπιστική κατάσταση, ο Ψαλμωδός προχωρεί στο να εξηγήσει, ως αναφέρει ο Ιωάννης Καλβίνος, πληρέστερα εκείνο που στα προηγούμενα έχει εκθέσει, και διακηρύττει ότι δεν φοβείται τον θάνατο.¹⁷ Έχει μια σταθερή πεποίθησι ότι φυσικός θάνατος δεν θα είναι και το τέρμα της υπάρξεώς του. Ο άνθρωπος του Θεού, με όλες του τις αδυναμίες, διατηρεί πάντοτε, με τη χάρι του Θεού, μιαν ακμαιοτήτα όχι μόνο πνευματική, αλλά και φυσική, σωματική. Διατηρεί μια αγωνιστική διάθεσι για τη ζωή.

Εδ. 11: Ο Ψαλμωδός κλείνει με μια έκφρασι δοξαστικής ευχαριστίας που χαρακτηρίζεται από έναν πλούτο αισθημάτων, αναγνωρίσεως των δωρεών του Κυρίου, της βαθύτερης απολαύσεως της σχέσεως μαζί Του: «Εφάνερωσας εις εμέ την οδόν της ζωής: χορτασμός ευφροσύνης είναι το πρόσωπόν σου· τερπνόητες είναι διαπαντός εν τη δεξιά σου». Χωρίς αμφιβολία το εδάφιο αυτό είναι ανυπέροβλο για την ομορφιά της προσδοκίας με λόγια άφθαστης απλότητας.¹⁸ Ο Κύριος του έχει φανερώσει έναν δρόμο, τον αποκαλεί «την οδόν της ζωής», όπου δύο πράγματα θα πρέπει να γίνουν αντιληπτά. Αυτή είναι η μία και μοναδική οδός, κάτι που υπενθυμίζει του Κυρίου Ιησού την διακήρυξι και απαίτησι «εγώ εμί η οδός, και η αλήθεια, και η ζωή» (Ιω. ιδ':6). Αυτή η οδός αποκαλείται «οδός ζωής», όχι μόνο για τον στόχο της, την τελική

κατάληξι της –την ουράνια ευδαιμονία- αλλά και για το ότι αντιστοιχεί με αυτήν την ίδια τη ζωή, με την αληθινή έννοια της λέξεως «ζωή» (Ψαλμ. κε':10, Παρ. δ':18). Οδηγεί χωρίς διακοπή στην παρουσία του Θεού και στην αιωνιότητα...¹⁹

«... χορτασμός ευφροσύνης είναι το πρόσωπόν σου...». Σε μια παλαιά συλλογή του 19^{ου} αιώνος απαντάται το εξής σχόλιο: «... η παρουσία του Θεού ακόμη και στο πιο άθλιο περιβάλλον αποτελεί τη μεγίστη ευδαιμονία, ενώ αντίθετα η απουσία του Θεού, και στο θεοσπειότερο περιβάλλον εκεί είναι κόλασις». Στην ίδια συλλογή γίνεται μνεία του Δαβίδ που δεν εφοβείτο να περιπατήσει «εν κοιλάδι σκιάς θανάτου» εφόσον ο Κύριος ήτο μαζί του (Ψαλμ. κγ':4). Επίσης στην ίδια συλλογή μνημονεύεται σχόλιον του Λουθήρου: «θα προτιμούσα να είμαι στην κόλασι με τον Θεό, παρά στον ουρανό χωρίς τον Θεό»²⁰ (Σημ. μας εδώ υπάρχει ένα οξύμωρον σχήμα: «εάν στην “κόλασι” ευρίσκετο ο Θεός αυτή θα ήταν παράδεισος και εάν από τον “παράδεισο” απουσίαζε ο Θεός, αυτός θα ήταν κόλασις).

«... τερπνόητες είναι δια παντός εν τη δεξιά σου». Αυτός «ο χορτασμός της ευφροσύνης», αυτές οι «τερπνόητες» που τις χορηγεί ο Κύριος σχολιάζονται πολύ όμορφα από τον Ιωάννη Καλβίνο: «αυτός ο χορτασμός συγκρίνεται με τις πρόσκαιρες, δελεαστικές γοητείες και θέλγητρα του μεταβατικού αυτού κόσμου, οι οποίες αφού είχαν εκτρέψει τους δυστυχείς θιασώτες και λάτρεις τους, για ένα διάστημα, τους εγκαταλείπουν ανικανοποίητους, λιμοκτονούντας, απογοητευμένους. Ημπορούν να μεθούν, κορεσμένοι με ευχαριστήσεις, καθ' υπερβολή, αλλά αντί να ικανοποιηθούν, καθίστανται κατάκοποι από αποστραφή και αιδεία... Αυτές οι απολαύσεις του κόσμου εξαφανίζονται σαν όνειρο. Ο Δαβίδ, λοιπόν, βεβαιώνει ότι η αληθινή και σταθερή χαρά στην οποία ο άνθρωπος ήμπορεί να αναπαυθή, δεν ευρίσκεται πουθενά αλλού, παρά μόνο στον Θεό. Συνεπώς, λέγει, μόνον όσοι είναι ικανοποιημένοι μέσα στη χάρι, είναι αληθινά και τέλεια ευτυχείς».²¹ ❀

Υποσημειώσεις

1. Leslie S. M'Cow – New Bible Commentary. The InterVarsity Fellowship – London – 1954 (Σελ. 423)
2. James Comper Gray, ibid (Σελ. 32)
3. Derek Kidner, ibid (Σελ. 84)
4. Ιω. Καλβίνος – “Calvin Translation Society”, Edinburgh, 1845, (Σελ. 225)
5. Ιω. Καλβίνου, ibid (Σελ. 225)
6. Peter C. Craigie, Word Biblical Commentary (Σελ. 157)
7. Ιω. Καλβίνου, ibid (Σελ. 225)
8. Derek Kidner, ibid (Σελ. 85)
9. Derek Kidner, ibid (Σελ. 85)
10. Leslie S. M'Cow, ibid (Σελ. 423)
11. Peter C. Craigie, ibid (Σελ. 157)
12. Ιω. Καλβίνου, ibid (Σελ. 227-228)
13. Leslie S. M'Cow, ibid (Σελ. 423)
14. Peter C. Craigie, ibid (Σελ. 158-159)
15. Derek Kidner, ibid (Σελ. 86)
16. Peter C. Craigie, ibid (Σελ. 158-159). Παραθέτουμε παρατη-

ρήσεις του κάτω από τον τίτλο «explanation»: «Έχω προτείνει ότι ο Ψαλμός αυτός αναφορικά με το αρχικό νόημα, δεν είναι ούτε Μεσσιανικός ούτε Εσχολογικός από φυσικής απόψεως. Η αρχαιολογική Εκκλησιαστική κοινότητα έδωσε μια Μεσσιανική ερμηνεία, αναφορικά με τον θάνατο και την ανάσταση του Χριστού. Τόσον ο Πέτρος στο κήρυγμα της Πεντηκοστής (Πράξ. β':25-28), όσον και ο Παύλος στην Αντιόχεια (της Πισιδίας) (Πράξ. ιγ':35) αντανακλούν αυτήν την ερμηνεία... Από μια προοπτική, αποτελεί ένα παράδειγμα διπλής ερμηνείας το οποίον είναι συμφυές με το κείμενο της Γραφής, μία διάσταση της εμπνευσθείσας, κάτι που εκφράζεται με καθαρότητα από τον C.S.Lewis (Reflections on the Psalms, 92-100)... Οποιοδήποτε, από την μια πλευράν ο Ψαλμωδός ευρίσκεται αντιμέτωπος ενός επικειμένου θανάτου, εγείρεται όμως με την πεποίθησι ότι πέρα από αυτόν τον κίνδυνο, υπάρχει η πληρότης της ζωής στην παρουσία του Θεού. Αλλά στην νέα ερμηνευτική προσέγγισι (δηλ. εκείνη του Πέτρου και του Παύλου, ως ανωτέρω), ο Ιησούς όχι μόνον αντιμετωπίζει έναν επικείμενο θάνατο, αλλά προχωρεί σ' αυτόν... Ενώ από την θεολογική προοπτική του Ψαλμωδού, ο θάνατος τερματίζει τα πάντα, στην εμπειρία του Ιησού, ο θάνατος έγινε θύρα. Ο Ψαλμωδός ηγήθη με εμπιστοσύνη εναντίον του κινδύνου του θανάτου: ο Ιησούς ηγήθη με πεποίθησι από αυτό το ίδιο το οχυρό του θανάτου. Ενώ ο Θεός δεν εγκατέλειψε τον Ψαλμωδό στον Άδη (sheol), ο Θεός απελευθέρωσε τον Ιησούν από τον Άδη (sheol).

17. Ιωάννης Καλβίνος, *ibid*, (Σελ. 230-232). Στα εκτεταμένα σχόλιά του σημειώνει: «ύστερα από το προηγούμενο δόγμα (διδασκαλία), ο Ψαλμωδός διακηρύττει ότι δεν φοβείται τον θάνατο, δεν υπάρχει τίποτε που να είναι απαραίτητο δια την ολοκλήρωσι της χαράς του, της ευδαιμονίας του. Από αυτό συνάγεται ότι ουδείς πράγματι εμπιστεύεται τον Θεό παρά μόνον εκείνος ο οποίος κατέχει την σωτηρία που του υποσχέθηκε, ώστε να περιφρονή τον φυσικό θάνατο που τον αναμένει. Επίσης πρέπει να σημειωθεί ότι η γλώσσα του Δαβίδ δεν περιορίζεται σε ένα περιορισμένο είδος απελευθερώσεως (όπως π.χ. στον Ψαλμ. μθ':15... και σε άλλα παρόμοια εδάφια) αλλά απολαμβάνει την αναμφίβολη βεβαίωσι της σωτηρίας του, η οποία τον έχει απελευθερώσει από ανησυχία και φόβο. Είναι ωσάν να είπεν: "πάντοτε θα υπάρχη για μένα οδός διαφυγής από τον τάφο, ώστε να μη παραμείνω στην κατάσταση της φθοράς". Ο Θεός απελευθερώνει τον λαόν Του από οποιονδήποτε κίνδυνο, παρατείνοντας τη ζωή του μόνο για ένα σύντομο διάστημα: αλλά πόσο θα ίσχυε, πόσο άδεια θα ήταν μια παρηγορία, με το να αποκτήση κάποιος μια σύντομη ανάπαυσι, το να πάρη μιαν ανάσα για ένα σύντομο διάστημα, που τελικά θα επέλθη τερματίζοντας έτσι την πορεία της ζωής, ώστε να καταποθή τελικά, χωρίς οποιαδήποτε ελπίδα απελευθερώσεως; Γι' αυτό, λοιπόν, φαίνεται ότι όταν ο Δαβίδ μίλησε με αυτόν τον τρόπο, ύψωσε τον νουν του υπεράνω της κοινής ανθρωπότητος. Καθώς μια φράσις έχει διακηρυχθή επάνω σε ολόκληρη τη γενεά των τέκνων του Αδάμ «*ότι γη ει, και εις γην απελεύση*» (Γεν. γ':19 –απόδοσις των Εβδόμηκοντα). Η ίδια αυτή κατάστασις αναμένει όλους χωρίς εξαίρεσι. Εάν, λοιπόν, ο Χριστός ο οποίος είναι η απαρχή των «*ανισταμένων*» δεν εγείρεται εκ του τάφου, αυτοί θα παραμείνουν δια παντός στα δεσμά της φθοράς. Από αυτό ορθώς ο Πέτρος συμπεραίνει (Πράξ. β':30) ότι ο Δαβίδ δεν θα ήτο δυνατόν να εκφράζη δοξολογία με αυτόν τον τρόπον, αλλά με το πνεύμα της προφητείας: και εκτός εάν είχε έναν ιδιαίτερο σεβασμό στον Δοτήρα της Ζωής, ο οποίος ήτο το αντικείμε-

νο της υποσχέσεως σ' αυτόν, που μόνον Αυτός θα έπρεπε να τιμηθή με τούτο το προνόμιο στην πληρέστερή του έννοια... Τούτο, πάντως, δεν εμπόδισε τον Δαβίδ από το να βεβαιώση τον εαυτόν του για μια δικαιοματική εξαίρεσι από την κυριαρχία του θανάτου, προσβλέπων στον Χριστό, ο οποίος δια της αναστάσεώς Του εκ νεκρών απέκτησεν αθανασίαν όχι μόνον δι' αυτόν (δηλ. τον Δαβίδ) ατομικώς, αλλά για όλους εμάς (δηλ. τους πιστούς). Όσον αφορά το Πράξ. β':30 του Πέτρου και το ιγ' του Παύλου, που διακηρύττουν ότι αυτή η προφητεία πραγματοποιήθηκε στο πρόσωπο του Χριστού μόνον, η έννοια με την οποία πρέπει ν' αντιληφθούμε τούτο (δηλ. την διακήρυξι των δύο Αποστόλων), είναι ότι ούτος, ο Ιησούς, πλήρως και τελείως εξηγήθη από τη διαδικασία της φθοράς του τάφου, ώστε Αυτός να καλέση τα μέλη Του (δηλ. την Εκκλησία) σε κοινωνία μαζί Του, και να τους καταστήσει μετόχους αυτής της ευλογίας παρόλο που τούτο θα πραγματοποιείτο κατά βαθμούς, και έκαστος με το μέτρο του. Καθώς το σώμα του Δαβίδ, μετά τον θάνατό του, ακολούθησε τη διαδικασία της φθοράς, για να μετατραπή «*εις χουν*», οι Απόστολοι δικαίως συμπεραίνουν ότι ούτος (ο Δαβίδ) δεν εξηγήθη της φθοράς. Το αυτό συμβαίνει με όλους τους πιστούς, ουδείς των οποίων καθίσταται μέτοχος μιας αφθάρτου ζωής, χωρίς να καταστή υπήκοος φθοράς. Από αυτά προκύπτει ότι η πληρότης της ζωής διαμένει μόνον στην Κεφαλή, τον Χριστό. Το ερώτημα που δημιουργείται είναι: ο Χριστός ο οποίος κατέβη στον τάφο δεν υπέκειτο σε φθορά; Η απάντησις είναι ευχερής. Η ετυμολογία της λέξεως η οποία εχρησιμοποιήθη στο να εκφραστή ο τάφος πρέπει να προσεχθή ιδιαίτερος. Ο τάφος καλείται «*sheol*», που σημαίνει ένας ακόρετος κόλπος (χάσμα), ο οποίος καταβροχθίζει και αναλίσκει τα πάντα, και επίσης η λέξις «*shachot*», που σημαίνει διαφθορά. Αυτές οι λέξεις, λοιπόν, υποδηλώνουν ότι τόσον τον τόπο, όσο την κατάσταση του τόπου, ωσάν να είχε λεχθή: «*Η ζωή του Χριστού θα εξαιρεθή από την κυριαρχία του τάφου, τόσο περισσότερο, καθώς το σώμα Του, ακόμη και όταν ήτο νεκρός, δεν υπέκειτο σε φθορά*». Εκτός τούτου γνωρίζουμε ότι ο τάφος του Χριστού ήτο πλήρης της θείας παρουσίας, ωσάν να ήταν βαλσαμωμένος στο ζωοδότη άρωμα του Πνεύματος. Ομολογώ ότι τόσον οι Έλληνες όσον και οι Λατίνοι πατέρες βέβαιον αυτές τις λέξεις σε μια έννοια τελείως διαφορετική, αποδίδοντες αυτές στην επαναφορά της ψυχής του Χριστού από την κόλασι. Είναι όμως προτιμητέο να εμμένουμε στη φυσική απλότητα της ερμηνείας που δόθηκε, ώστε να μην καταστούμε αντικείμενο χλεύης των Ιουδαίων: και ακόμη ας σημειώσουμε ότι μια «*πανουργία*» γεννά πολλές άλλες, ώστε να μην οδηγηθούμε σ' ένα λαβύρινθο. Στη δεύτερη φράσι, αναμφίβολα, γίνεται μνεία στο σώμα: και γνωρίζουμε ότι υπήρχε ένας τρόπος εκφράσεως πολύ κοινός στους Ψαλμούς του Δαβίδ, να επαναλαμβάνεται το ίδιο πράγμα δύο φορές, με μια ελαφρά ποιικιλία λέξεων. Είναι αλήθεια ότι μεταφράζουμε την Εβραϊκή λέξι «*νεφές*» με «*ψυχήν*», στην Εβραϊκή όμως απλώς σημαίνει μια «*ζωτική πνοή*» ή αυτήν την ίδια τη ζωή»

18. Derek Kidner, *ibid* (Σελ. 86)
 19. Derek Kidner, *ibid* (Σελ. 86)
 20. James Comper Gray (Ψαλμ. Σελ. 34)
 21. Ιωάν. Καλβίνος, *ibid* (Σελ. 233-234)

Ο κ. Α. Κουλούρης είναι μεταφραστής στην Ελληνική γλώσσα των «Θεσμών της Χριστιανικής Θρησκείας» του Ι. Καλβίνου.

Γιατί είναι λάθος ο δφρηκεντικός φονταμενταλισμός

του κ. Χ. Ι. Νταγκουνάκη

Συνέχεια από το προηγούμενο

Ο φονταμενταλισμός αποδέχεται την υποκρισία

Ο φονταμενταλισμός, όπως και κάθε άλλη ιδεολογία, πρέπει να διαδοθεί, προκειμένου να επιβιώσει. Το ερώτημα είναι «πώς θα διαδοθεί;»

Η μέθοδος που χρησιμοποιείται ακόμη κι από διάφορες χριστιανικές Ομολογίες, είναι να θίγουν κάποια από τα ταπεινότερα ένστικτα του ατόμου. Είναι προφανές ότι με το να λες σε κάποιον ότι έχει δίκιο, είναι πιο εύκολο να τον κάνεις να συμφωνήσει μαζί σου, παρά όταν του λες ότι έχει άδικο και πρέπει να αναθεωρήσει τις πράξεις του, τη συμπεριφορά του, τον εαυτό του.

Αυτό ακριβώς κάνουν και οι διάφορες φονταμενταλιστικές Ομολογίες: Δικαιολόγησαν τη δουλεία στους Άγγλους δουλεμπόρους των περασμένων αιώνων, δικαιολόγησαν τον διωγμό των φυλετικών μειονοτήτων στους μισαλλόδοξους, δικαιολόγησαν και τον πόλεμο στους εθνικιστές. Δικαιολόγησαν την περιφρόνηση, ακόμα και την καταπίεση των φτωχών και των μη προνομιούχων, για να γίνουν αρεστοί σ' εκείνους ακριβώς που τους έφεραν σ' αυτή τη δεινή θέση, μιας και είναι οπαδοί της Ομολογίας τους.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα: Κηρύττεται από τις χριστιανικές Ομολογίες –και σωστά κατά τη γνώμη του υπογράφοντος– πόσο αποτροπιαστική, πόσο ντροπή για την κοινωνία μας, πόσο φόνος είναι οι αμβλώσεις. Πόσοι όμως απ' όλους αυτούς τους κατά τα άλλα πιστούς χριστιανούς αντιτάχθηκαν στην εισβολή στο Ιράκ ή παλαιότερα στον πόλεμο του Κόλπου ή στα Βαλκάνια κλπ. κλπ.; Χιλιάδες παιδάκια, μωρά, ακόμα και έμβρυα –χώ-

ρια οι άλλες ηθικές και υλικές απώλειες– έχασαν τη ζωή τους ή τη σωματική τους ακεραιότητα. Και εν τούτοις πολλοί ζηλωτές χριστιανοί όχι μόνο δεν αντιτάχθηκαν, αλλά υποστήριξαν όλους αυτούς τους φόνους. Κόπτονται, δηλαδή, για τη ζωή των παιδιών πριν γεννηθούν αλλά σφυρίζουν αδιάφορα όταν αυτά εξολοθρεύονται αφού γεννηθούν! Ο φονταμενταλισμός αποδέχεται τουλάχιστον την υποκρισία! Βιώνει στην πράξη αυτό που κι ο Χριστός έλεγε στους φονταμενταλιστές του καιρού του: «Αλίμονό σας, γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές, γιατί δίνετε στο ναό το ένα δέκατο από το δυόσιο, το άνηθο και το κύμινο, και δεν τηρείτε τις σπουδαιότερες εντολές του νόμου, τη δικαιοσύνη, την ευσπλαχνία και την πιστότητα. Αυτά όμως έπρεπε να κάνετε, χωρίς βέβαια να παραμελείτε κι εκείνα» (Μτ 23,23 –*Νέα Μετάφραση της Βίβλου*).

Ο φονταμενταλισμός προάγει την αδιαλλαξία

Ο φονταμενταλιστής πιστεύει πως ο ίδιος έχει απόλυτο δίκιο. Τελεία και παύλα.

Πιστεύει πως ξέρει ποιο είναι το θέλημα του Θεού σε κάθε περίπτωση. Αυτό δικαιολογείται για την προσωπική ζωή π.χ. ενός χριστιανού, να θεωρήσει δηλαδή πως κάποιο εδάφιο της Βίβλου αφορά τη ζωή του, να προσπαθήσει να το βιώσει και να πορευτεί μ' αυτό. Το πρόβλημα όμως δημιουργείται από τη στιγμή που, πιστεύοντας ο φονταμενταλιστής πως έχει πάντα δίκιο, θεωρεί πως ξέρει το θέλημα του Θεού και για τη ζωή των άλλων. Πεποίθησή του –ένα βήμα παραπέρα– είναι πως όχι μόνο ξέρει ποιο είναι θέλημα του Θεού για τον εαυτό του, όχι μόνο ξέρει ποιο είναι το θέλημα του Θεού και για τους άλλους, αλλά έχει και το δικαίωμα αν όχι και την ευθύνη να το επιβάλει αυτό το θέλημα του Θεού και στους άλλους, αφού στο κάτω είναι «για το καλό τους» κι αυτός έχει αυτή την αποστολή!

Έτσι ο φονταμενταλιστής, πιστεύοντας πάντα πως αυτός έχει το δίκιο με το μέρος του, θεωρεί αυτονόητο να εξαφανίσει ακόμα και με τη βία κάθε άλλη αντίθετη άποψη. Στις Ηνωμένες Πολιτείες ιδιαίτερα, όπου το τηλεθέαμα ανθεί πολύ περισσότερο από οπουδήποτε αλλού στον κόσμο, υπάρχουν φανατισμένοι ιεροκήρυκες που μέσα από το γυαλί της τηλεόρασης μπορούν να κάνουν τα πάντα: Από το να κηρύξουν τον θείο λόγο μέχρι να πείσουν τον τηλεθεατή για ο,τιδήποτε, να θεραπεύσουν αρρώστιες, να εξορκίσουν δαιμόνια, τα πάντα! Και μην τολμήσει κανείς να τους πει πως ενδέχεται κάπου να κάνουν λάθος!

Η προφανώς φασίζουσα αυτή νοοτροπία, που καμιά σχέση δεν έχει βέβαια με το πνεύμα του ταπεινού Ναζωραίου, όπως θα πούμε παρακάτω, βρϊσκει

διάφορα τρυκ για να υπεκαφύγει, αν τυχόν στριμωχθεί από τα γεγονότα ή από τη λογική: Αν ο ασθενής δεν θεραπευτεί, «δεν είχε την απαραίτητη πίστη». Αν μια θεωρία διαψευσθεί, «ήταν παγίδα του σατανά». Αν ένα αίτημα κάποιου αφελή τηλεθεατή δεν απαντηθεί με την προσευχή του τηλε-ευαγγελιστή, «ήταν “θέλημα Θεού” να γίνει έτσι» –μιας κι αυτοί το ξέρουν το θέλημα του Θεού! Στο ίδιο επιχείρημα καταφεύγουν, όπως προαναφέραμε και οι Ισλαμιστές. Τελικά για τις ανοησίες όλων αυτών φταίει είτε ο άλλος, είτε οι περιστάσεις, είτε ο διάβολος είτε ο Θεός ο ίδιος. Ποτέ αυτοί!

Οι φονταμενταλιστές αντιφάσκουν με το πνεύμα των ιδρυτών των θρησκειών τους

Όπως έχουμε προαναφέρει, σκοπός της θρησκείας είναι να διδάξει την έμπρακτη αγάπη τόσο προς τον εαυτό μας όσο και προς τους άλλους. Όταν ο Χριστός έλεγε στους ακροατές του ότι «η βασιλεία του Θεού εντός υμών εστίν» (Λκ 17,21), εννοούσε και αυτό: ότι δηλαδή ο εαυτός σας πρέπει να μπει κάτω από τη διεργασία του καθεστώτος της βασιλείας των ουρανών, που βρίσκεται μέσα σας. Όταν κάποιος έχει αγάπη και σεβασμό προς τον εαυτό του, αυτή η αγάπη και ο σεβασμός αντανακλούν προς τους άλλους. Τότε αγαπάς «τον πλησίον σου ως σεαυτόν» (Μτ 19,19 κ. παράλληλα). Πρέπει πρώτα όμως να αγαπάς σεαυτόν! Αυτό είναι η αντίληψη που θέλησαν όλοι οι ιδρυτές των μεγάλων θρησκειών να περάσουν στους οπαδούς τους: Να φτάσουν στο σημείο να βιώσουν αυτό το ιδεώδες που ήταν ανέκαθεν ο στόχος του ειλικρινή εκζητητή της αλήθειας και κάθε αληθινής και καθαρής θρησκείας. Αξίζει να μνημονεύσουμε εδώ παρενεθικά τον ορισμό του απόστολου Ιακώβου για την αληθινή θρησκεία: «Θρησκεία καθαρή κι αμόλυντη για το Θεό και Πατέρα είναι αυτή: Να συμπαραστέκεστε στα ορφανά και στις χήρες όταν υποφέρουν, και να διατηρείτε αγνό τον εαυτό σας από την επιρροή του αμαρτωλού κόσμου» (Ιακ 1,27 –NMB).

Το ν' αγαπήσει όμως σωστά κανείς τον εαυτό του δεν είναι και τόσο εύκολη υπόθεση. Απαιτεί ειλικρινή αυτοεξέταση, που μπορεί πολλές φορές να είναι επώδυνη. Δεν είναι όλοι πρόθυμοι να επιβάλουν οποιαδήποτε πειθαρχία στον εαυτό τους. Πολύ περισσότερο να ελέγξουν τα εκκλησιάσματα ή γενικότερα τους οπαδούς τους και να τους παροτρύνουν σε μια στενάχωρη διαδικασία ηθικής επεξεργασίας του εαυτού τους. Έτσι ο πειρασμός είναι μεγάλος να κάνουμε εύκολη και ευχάριστη την προσέλευση του λατρευτή στον χώρο της λατρείας. Και ο πιο εύκολος τρόπος για κάτι τέτοιο, είναι να κάνουμε εύκολο τον ηθικό του δρόμο.

Σύμφωνα με τη διαπίστωση του Χριστού, που φαίνεται πως παρόμοιες ήταν και οι τάσεις στον δικό του

καιρό, έπρεπε οι άνθρωποι να κάνουν κάτι επώδυνο, όχι και τόσο ευχάριστο, αν ήθελαν να οδηγηθούν στη σωτηρία του: «Μπείτε από τη στενή πύλη», τους έλεγε, «γιατί είναι πλατιά η πύλη κι ευρύχωρη η οδός που οδηγεί στο χαμό, και πολλοί μπαίνουν απ' αυτήν. Είναι στενή η πύλη και γεμάτη δυσκολίες η οδός που οδηγεί στη ζωή, και λίγοι είναι εκείνοι που τη βρίσκουν. Αγωνιστείτε να μπείτε από τη στενή πύλη, γιατί σας βεβαιώνω πως πολλοί θα θελήσουν να μπουν και δε θα μπορέσουν» (Μτ 7,13-14· Λκ 13,24 –NMB).

Ο φονταμενταλισμός προάγει την Άγνοια

Σχεδόν πάντοτε ο φονταμενταλισμός είχε κακές σχέσεις με την επιστήμη.

Η επιστήμη είναι μια διαδικασία που ξεκινάει με την απόδειξη, για να καταλήξει στο συμπέρασμα εκείνο που ταιριάζει καλύτερα στην απόδειξη, ανεξάρτητα ποιο θα είναι αυτό το συμπέρασμα.

Ο φονταμενταλισμός, αντίθετα, ξεκινάει με το συμπέρασμα και αναζητεί αποδείξεις που να υποστηρίξουν αυτό το συγκεκριμένο συμπέρασμα. Ο καθένας καταλαβαίνει ότι αυτή η μέθοδος δεν είναι η ενδεδειγμένη για να ανακαλύψει κανείς την αλήθεια, αφού προϋποθέτει ότι ο ερευνητής ξεκινάει προκατειλημμένος με κάτι, και προσπαθεί στην πορεία να βρει ερείσματα. Αυτό όμως δεν είναι πρόβλημα για τον φονταμενταλιστή! Βασική σκέψη του φονταμενταλισμού είναι ότι ξεκινάει με την αλήθεια, το μόνο που του λείπει όμως είναι η απόδειξη. Αυτά συμβαίνουν σε πολλές θρησκείες πέρα από τον χριστιανισμό.

Τίθεται όμως εδώ ένα βασικό ερώτημα: Πρέπει οι μεταφυσικές αλήθειες να αντιμετωπίζονται όπως τα θεωρήματα στην άλγεβρα ή στη γεωμετρία, τα οποία προσπαθούμε να αποδείξουμε; Εκεί πολύ σωστά η λογική απαιτεί να ξεκινάμε με την ερώτηση, βρίσκουμε την απόδειξη και καταλήγουμε στο συμπέρασμα. Τι συμβαίνει όμως με την αναζήτηση του υπερβατικού; Ιδιαίτερα αν, όπως στον χριστιανισμό, ο πιστός στηρίζεται σε ένα σύστημα αληθειών, στο οποίο μετέχει τόσο η ερμηνευτική παράδοση της Εκκλησίας όσο και το ίδιο το κείμενο της Αγίας Γραφής, που από τη χριστιανική Εκκλησία έχει ανέκαθεν θεωρηθεί ως θεόπνευστο και έχει καθιερωθεί στη συνείδηση του χριστιανού ως ο γραπτός Λόγος του Θεού; Το να τα δέχεται κανείς όλα αυτά είναι φονταμενταλιστικό; Σίγουρα όχι.

Σε παλιότερες εποχές, ιδιαίτερα προ του Διαφωτισμού, θα μπορούσε να πει κανείς ότι τα πράγματα για τη θρησκεία ήταν πιο δύσκολα. Τότε, στον Μεσαίωνα και ίσως και αργότερα ή δεχόταν κανείς τα δόγματα της Εκκλησίας και θεωρείτο πιστός ή δεν τα δεχόταν κι αν επέμενε να διαδίδει τις απόψεις του οδηγείτο στην

πυρά. Νάτος ο φονταμενταλισμός. Όμως, αυτό συνέβαινε και με την επιστήμη: Ο Γαλιλαίος κήκε στην πυρά γιατί είχε αποδείξεις, αλλά που δεν ταίριαζαν με την κατεστημένη πίστη, επιστημονική ή θρησκευτική.

Μήπως λοιπόν τα πράγματα της υπερβατικής αναζήτησης θα έπρεπε να μπουν σε μια άλλη κατηγορία αληθειών; Όχι στις εξ αποδείξεως αλήθειες αλλά στις εξ αποκαλύψεως; Το εάν αυτές οι αλήθειες θα έχουν καλές σχέσεις με την επιστήμη ή όχι, αυτό τελικά θα εξαρτηθεί από τον ίδιο τον πιστό. Αν βγει έξω και προσπαθεί να διαδώσει την πίστη του σφάζοντας, λεηλατώντας, καίγοντας, καταστρέφοντας, περιφρονώντας, υβρίζοντας τους πάντες και οπωσδήποτε κόβοντας κάθε δρόμο προς τον διάλογο και τη λογική, τότε ναι, βρισκόμαστε ακόμα και σήμερα, στον 21^ο αιώνα, μπροστά σε έναν ανηλεή φονταμενταλισμό και δεν φταίει το εκάστοτε σύστημα αληθειών που προσπαθεί κάποιος να διαδώσει.

Οι εξ αποκαλύψεως αλήθειες δεν αποδεικνύονται με τα επιστημονικά δεδομένα. Όμως γίνεται “διερευνηση” τους –για να χρησιμοποιήσουμε τη μαθηματική διάλεκτο– αν εφαρμόζονται στην πράξη ή όχι. Δεν μπορεί κανείς π.χ. να αποδείξει την ύπαρξη του Θεού με μαθηματικούς τύπους ή πειράματα. Εκεί καλείται να πιστεύσει. Και αυτή ακριβώς η κίνηση του ανθρώπου έχει άπειρη αξία για τον Θεό¹. Μπορεί όμως μετά, όχι να ψάξει για αποδείξεις με την επιστημονική έννοια, αλλά να διερευνήσει αν τα περί Θεού και υπό του Θεού λεγόμενα έχουν εφαρμογή². Κι αυτή είναι άλλου είδους αναζήτηση.

Όταν ο Θωμάς ακολούθησε την αντίστροφη πορεία, από την απόδειξη στο συμπέρασμα, όταν ήθελε να βάλει πρώτα το χέρι του στις πληγές του Χριστού, για να πιστέψει ότι είναι αυτός ο ίδιος που αναστήθηκε, ο Χριστός του είπε: «Πείστηκες επειδή με είδες με τα μάτια σου· μακάριοι εκείνοι που πιστεύουν χωρίς να μ' έχουν δει» (Ιω 20,28-29 –NMB).

Κι όταν κάποτε ο Κύριος αποδέσμευσε τους μαθητές του, αν ήθελαν να φύγουν κι αυτοί από τον κύκλο των οπαδών του, όπως και πολλοί άλλοι που είχαν σκανδαλιστεί, ο Πέτρος αντέτεινε: «Και σε ποιον να πάμε, Κύριε; Εσύ κατέχεις τα λόγια που οδηγούν στην αιώνια ζωή». Και στη συνέχεια κάνει μια γενικότερη διακηρύξη μιλώντας για λογαριασμό όλων: «Εμείς έχουμε πιστέψει κι έχουμε καταλάβει (εγνώκαμεν) πως εσύ είσαι ο Χριστός, ο Υιός του αληθινού Θεού» (Ιω 6,67-69 –NMB). Αξιοσημείωτη είναι η σειρά των κινήσεων του ερευνητή της αλήθειας του Θεού: Πρώτα πίστεψαν, δηλ. έδειξαν πίστη με την καρδιά τους σ' αυτό που ήταν και που έλεγε ο Ιησούς, και ύστερα “έγνωναν” με τον νου.

Αν, τώρα αυτή την πίστη ο Πέτρος προσπαθούσε να την επιβάλει δια πυρός και σιδήρου ή με άλλα μέσα ψυχολογικής βίας, τότε πράγματι θα ήταν ένας εξάλλος φονταμενταλιστής. Είναι αξιοπρόσεκτη όμως η λογική

του όταν γράφει σε χριστιανούς της διασποράς, οι οποίοι υπέφεραν διωγμούς από τους φονταμενταλιστές της εποχής του: «Σαν τα νεογέννητα βρέφη να λαχταράτε το πνευματικό κι άδολο γάλα, για να αυξηθείτε και να φτάσετε στη σωτηρία, μια και γευθήκατε την καλοσύνη του Κυρίου» (Α΄ Πε 2,2-3 –NMB). Είναι προφανές ότι προηγείται η προσωπική εμπειρία πίστεως του ανθρώπου με τον Χριστό, και έπεται η κάθε είδους αύξηση, δηλ. η προοδευτική γνώση σ' αυτή την πίστη.

Κάθε άλλη αντιμετώπιση και συμπεριφορά κατά τη διάδοση της όποιας ιδέας, ιδιαίτερα με τη χρήση βίας, είναι φονταμενταλισμός του χειριστού είδους, που προάγει την άγνοια.

Ο φονταμενταλισμός πρέπει να καταπολεμηθεί

Είναι γνωστό πως η ανθρώπινη πρόοδος είναι βασικά μια αναζήτηση της αλήθειας. Όταν ο φονταμενταλισμός αποτρέπει ή παρεμποδίζει την αναζήτηση της αλήθειας, τότε αποτρέπει ή παρεμποδίζει την πρόοδο του ανθρώπου. Θα μπορούσαμε να πούμε πως αληθινή θρησκεία είναι η αταλάντευτη αναζήτηση της αλήθειας και η αποδοχή της από τον άνθρωπο, της αλήθειας που αφορά τον εαυτό του και το σύμπαν γύρω του, ανεξάρτητα από την οποιαδήποτε αναστάτωση θα μπορούσε αυτή η αλήθεια να φέρει στη ζωή του.

Μια από τις αρχές της αμερικανικής δημοκρατίας είναι η αντίληψη της ίσης προστασίας προς όλους, που παρέχεται από τον νόμο. Δυστυχώς, ο φονταμενταλισμός υποσκάπτει αυτή την αρχή διαδίδοντας την πολιτική του φιλοσοφία περί ανωτερότητας απέναντι στους άλλους, ακόμη κι αν αυτή η φιλοσοφία είναι λάθος, υπονομεύοντας έτσι τις αρχές της ισότητας των δυτικών δημοκρατικών ιδρυμάτων στη χώρα. Παράδειγμα αναφέρεται ο σκληρός αγώνας των Βαπτιστών του Νότου τον 19^ο αιώνα για να διατηρηθεί η δουλεία και οι φυλετικές διακρίσεις. (Χαρακτηριστικό είναι ότι από το 1954 μέχρι σήμερα η ανεργία των μαύρων στην Αμερική εξακολουθεί να είναι περίπου διπλάσια σε σχέση με αυτή των λευκών³). Οι αγώνες αυτοί βασιζόνταν βέβαια όλοι στη Βίβλο, αν και λίγοι φονταμενταλιστές σήμερα υποστηρίζουν ακόμα αυτές τις θέσεις.

Ο κάθε είδους φονταμενταλισμός δεν είναι πρόοδος αλλά μάλλον εμπόδιο στην πρόοδο. Με τόσα προβλήματα που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα σήμερα, είναι αδιανόητη η οποιαδήποτε πολυτέλεια ακόμη και η ανοχή φονταμενταλιστικών κινήσεων με πολιτική δράση. Ο κόσμος γίνεται όλο και πιο στενόχωρος με τον υπερπληθυσμό της γης, κι επομένως κάθε προσπάθεια επιβολής θρησκευτικών πεποιθήσεων της μιας ομάδας, που θεωρεί τον εαυτό της πιο σωστό, πάνω στις άλλες,

είναι η καλύτερη συνταγή για κάθε είδους σύγκρουση στον πλανήτη. Είναι άλλωστε γνωστό πως αυτή η τακτική έχει αποτελέσει ανέκαθεν την αιτία πολλών δεινών ανά τους αιώνες.

Όσο ο κόσμος γίνεται πολυπληθέστερος, τόσο περιορίζονται οι γωνιές της γης όπου μπορεί να καταφύγει ένας αντιρρησίας συνείδησης. Γι' αυτό γίνεται όλο και πιο επιτακτική η ανάγκη να είναι οι χώρες φιλελεύθερες και ανεκτικές, παρέχοντας σε όλους εξίσου ελευθερία θρησκευτικής συνειδήσεως. Να μη γίνεται αποδεκτή καμιά θρησκευτική πεποίθηση ως ανώτερη ή ορθότερη ή "κρατούσα" απέναντι στις άλλες. Η σύζευξη Κράτους και Εκκλησίας σε πολλές χώρες, δεν βοηθάει στην επίτευξη αυτού του στόχου. Συνήθως υπάρχουν σθεναρές αντιδράσεις με διάφορες δικαιολογίες και προσχήματα ενάντια στον χωρισμό της Εκκλησίας από το Κράτος, ακριβώς γιατί η Εκκλησία θέλει να επιβάλλει αναγκαστικά τις πεποιθήσεις της στους άλλους. Κι αυτό είναι βασικό στοιχείο του φονταμενταλισμού, όπως έχει προαναφερθεί.

Πώς μπορεί να καταπολεμηθεί ο φονταμενταλισμός;

Ένα πρώτο βήμα για την καταπολέμηση του φονταμενταλισμού είναι η μόρφωση, η παιδεία, η καλλιέργεια του πνεύματος.

Είναι προφανές ότι ο καλύτερος τρόπος για να εξλειφθεί κάθε είδους άγνοια, είναι η μόρφωση. Κι ο φονταμενταλισμός είναι μορφή αμάθειας και άγνοιας, μιας άγνοιας των βασικών αρχών της αληθινής θρησκείας.

Δεν είναι σύμπτωση ότι ο φονταμενταλισμός αναπτύχθηκε στην Αμερική, την εποχή που το δημόσιο εκπαιδευτικό της σύστημα ήταν στο χειρότερό του σημείο. Κι επίσης δεν είναι απλή σύμπτωση ότι ο φονταμενταλισμός είναι πιο δυνατός σε χώρες με αδύναμο ή ανύπαρκτο εκπαιδευτικό σύστημα⁴. Είναι πολύ δύσκολο (πάντα κατά τεκμήριον) λ.χ. ένας μορφωμένος νέος να πιστέψει πως αν δεχτεί να γίνει μαχητής του Αλλάχ και να συμμετάσχει σε ομάδες αυτοκτονίας, θα πάει στον παράδεισο και θα τιμηθεί από τον ίδιο τον Αλλάχ!

Η καλύτερη μόρφωση, εν προκειμένω, είναι η γνώση τού ποια είναι η αληθινή θρησκεία. Η φιλοσοφία όχι του μίσους, του δόγματος και της μισαλλοδοξίας αλλά της αγάπης για τον άλλο, της αλληλεγγύης και του αλληλοσεβασμού. Τέλος, η βαθιά επίγνωση του εαυτού μας και η διάθεση του στην υπηρεσία του συνόλου.

Ένα δεύτερο βήμα στην καταπολέμηση του φονταμενταλισμού είναι η διδασκαλία της ταπεινώσης.

Η πνευματική πρόοδος είναι αδύνατη χωρίς την ταπεινώση. Η επιστημονική πρόοδος είναι κι αυτή αδύνατη χωρίς την ταπεινώση. Όταν ξεκινάς μια επιστημονική έρευνα νομίζοντας ότι ξέρεις τα πάντα, τότε δεν θα ανακαλύψεις τίποτε. Αν ο μαθητής διδάχτει από νωρίς την αξία της ταπεινής στάσης απέναντι στη θρησκεία και την επιστήμη, θα μάθει να έχει και ανοιχτό μυαλό απέναντι σε κάθε ιδέα που έρχεται να χτυπήσει την πόρτα της συνειδήσεώς του. Θα τις αντιμετωπίσει με κριτική σκέψη και διάθεση, και ανάλογα θα την απορρίψει ή θα την αποδεχτεί αλλά πάντοτε κριτικά και όχι τυφλά, συναισθηματικά, επειδή λέει κάτι ο ένας ή ο άλλος, ή επειδή αυτό το κάτι δεν το δέχεται ο ένας ή ο άλλος.

Οι απολογητές του φονταμενταλισμού δεν έχουν καμιά επιστημονική συνέπεια: Στη βιάση τους να διαβεβαιώσουν τους πάντες ότι η θεωρία ή το δόγμα που κηρύττουν καλύπτει κι αντιμετωπίζει όλα τα προβλήματα της ζωής, συχνά πέφτουν σε απαράδεκτα λάθη λογικής.

Μερικά παραδείγματα:

Είναι προκατειλημμένοι απέναντι σε οτιδήποτε δεν έχουν άμεση πρόσβαση. Θεωρούν συνήθως αμφίβολα τα επιστημονικά συμπεράσματα,

ενώ ποτέ δεν αμφισβητούν τα θρησκευτικά τους δόγματα.

Υιοθετούν συνήθως μια *ισοπεδωτική σκέψη* στην προβολή των επιχειρημάτων τους: Αν αποδειχτεί πως κάποιος επιστήμονας πέσει έξω σε κάποιο επιστημονικό του συμπέρασμα ή αν παραδεχτεί πως δεν έχει όλες τις απαντήσεις για ένα θέμα, τότε για τον φονταμενταλιστή όλη η επιστήμη είναι λάθος.

Αρέσκονται σε *βιαστικές γενικεύσεις*: Εκλαμβάνουν τις ειλικρινείς μεταξύ των επιστημόνων συζητήσεις πάνω σε συγκεκριμένα σημεία κάποιου τομέα ως διαμάχη πάνω σε ολόκληρο τον υπό εξέταση τομέα.

Προβάλλουν το άγνωστο και παραβλέπουν το γνωστό, τονίζοντας δεδομένα που τους ταιριάζουν και *αποκρύπτοντας* άλλα που δεν τους ταιριάζουν. Παράδειγμα, ο ισχυρισμός τους ότι η επιστήμη απλά δεν έχει κάποια απάντηση ως προς την ηλικία του σύμπαντος. Σωστό αυτό, αλλά η επιστήμη διαθέτει σίγουρες, αξιόπιστες αποδείξεις ότι η ηλικία του σύμπαντος είναι σίγουρα πολύ μεγαλύτερη από επτά χιλιάδες χρόνια, που διατείνονται οι φονταμενταλιστές!

Επίλογος

Το άρθρο αυτό, όπως θα πρόσεξε ο αναγνώστης, δεν επιδιώκει να είναι επιστημονικό. Προσπαθεί να παραθέσει απλώς διαπιστώσεις, λίγο-πολύ γνωστές. Παρατηρώντας, όμως, κανείς τη διεθνή πραγματικότητα σήμερα, δεν μπορεί παρά να μελαγχολήσει για την εξέλιξη και την αυξανόμενη επίδραση του φονταμενταλισμού απ' όλες τις κατευθύνσεις.

Είναι γνωστό το σύνθημα που διάφοροι ισλαμιστές εκτοξεύουν, από τον Σαντάμ Χουσεΐν, μέχρι τον Μπιν Λάντεν: *Θάνατος στους απίστευτους!* (Προσέξτε: όχι στους εχθρούς, αλλά στους απίστευτους).

Θυμάμαι πως τη μέρα, που ο Σαντάμ Χουσεΐν παρότρυνε τόσο "φιλόφθωπα" τους συμπατριώτες του, την ίδια μέρα, με την ευκαιρία της επετείου της 4^{ης} Ιουλίου, ο πρόεδρος Μπους δήλωνε περίπου ότι, χάρη στη θεία πρόνοια, και με τη δράση των βετεράνων του στρατού του, πολλές χώρες σήμερα είναι ελεύθερες.

Θα έλεγε κανείς ότι δυστυχώς δεν φαίνεται φως από πουθενά στον ορίζοντα. Μ' αυτή τη συλλογιστική το σίγουρο τέλος είναι ο πλανήτης να γίνει παράλλαγμα του πυρός.

Θα 'θελα να κλείσω με μια μικρή διαπίστωση: Όταν ο απόστολος των Εθνών, ο Παύλος, ένας φανατισμένος νεαρός Φαρισαίος, ζηλωτής του νόμου, κάλπαζε με το άλογό του για τη Δαμασκό με *απειλητικές και φονικές διαθέσεις για τους μαθητές του Κυρίου*, για να φυλακίσει τους εκεί χριστιανούς, τον σταμάτησε το όραμα του Ιησού, ο οποίος του έκανε ένα ερώτημα: «Σαούλ, Σαούλ, **γιατί** με καταδιώκεις;» τότε ο Σαούλ ταπεινώθηκε κι όλος ο φονταμενταλισμός του

εξανεμίστηκε. Πέφτοντας τυφλός από το άλογό του, ρώτησε έντρομος: «Ποιος είσαι, Κύριε;» (Πραξ 9,1-5 –NMB). Πολύ αργότερα ο ίδιος ο Παύλος θα γράφει: «Εγώ πραγματικά είμαι ο τελευταίος ανάμεσα σε όλους τους αποστόλους: εγώ δεν είμαι άξιος ούτε να ονομάζομαι απόστολος, γιατί καταδίωξα την εκκλησία του Θεού» (Α΄ Κορ 15,9 όπ.π.).

Από τότε που ο νεαρός Σαούλ έβαλε το μυαλό του να *σκεφτεί* κι ύστερα να *ταπεινωθεί* σαν κάποιος που δεν γνώριζε τίποτε γι' αυτό που έκανε, αλλά εκινείτο καθαρά σε επίπεδο ζηλωτισμού, ενώ είχε λάβει όλη την παιδεία του ιουδαϊσμού, εξαφανίστηκε από τη ζωή του κάθε μορφή φονταμενταλισμού.

Γνώση και ταπείνωση, όπως προαναφέραμε, είναι η μόνη ελπίδα για τον πλανήτη να γλιτώσει από τα αποτελέσματα του φονταμενταλισμού.

Ας το ευχηθούμε κι ας κάνουμε καθένας μας ό,τι μπορούμε προς αυτή την κατεύθυνση.

Υποσημειώσεις

¹ Βλ. Ρωμαίους 4,2-9 κ.αλλ.

² Βλ. Ψαλμός 34,9.

³ Περιοδ. "Ταχυδρόμος", τεύχος 175, σελ. 8.

⁴ Δημοσιεύματα αναφέρουν ότι σήμερα υπάρχουν 44 εκατομμύρια Αμερικανοί που δεν μπορούν να διαβάσουν καλύτερα από ένα παιδί

της Δ' Δημοτικού (βλ. αμέσως παραπάνω). ❀

Ο κ. Χ. Νταγκουνάκης, νομικός, είναι στέλεχος της Βιβλικής Εταιρείας.

ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ

Για να αποφευχθεί κάθε παρεξήγηση σχετικά με τον όρο «φονταμενταλισμός», θέλουμε να διευκρινίσουμε τη διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στον όρο *fundamental*, που σημαίνει «θεμελιώδης», «βασικός» κλπ. και στον όρο «*fundamentalist*», που σημαίνει «ζηλωτιστής», κάτι το φανατικό κλπ. με την έννοια που περιγράφεται στο άρθρο.

Επομένως δεν υπάρχει καμία σχέση ανάμεσα στους φανατικούς της θρησκείας και στους πιστούς χριστιανούς, τους *fundamentals*, όπως είναι οι Έλληνες Ευαγγελικοί, που δέχονται αποκλειστικά την Αγία Γραφή ως βάση ή άλλως θεμέλιο (*foundation*) αληθείας.

Η συνάντηση του Ιησού με το Ζακχαίο

του κ. Χ. Γ. Αγαπίδη

Στην εποχή που οι φοροσυλλέκτες λήστευαν το γαλλικό λαό, μία ομάδα παρισιάνων διασκεδάζε με ιστορίες μεγάλων ληστών. Στην ομάδα αυτή βρίσκονταν και ο Βολταίρος, που αφού άκουσε αρκετές ιστορίες ξακουστών ληστών είπε: «Μπορώ και εγώ να σας πω μια ιστορία ληστείας καλύτερη από αυτές που είπατε εσείς». Όλοι περίμεναν να ακούσουν τον μεγαλύτερο συγγραφέα της εποχής τους. Ο Βολταίρος άρχισε την ιστορία του: «Μια φορά και έναν καιρό ήταν ένας φοροσυλλέκτης». Εκεί σταμάτησε τη διήγησή του και οι υπόλοιποι τον ρώτησαν: «Γιατί σταμάτησες; Συνέχισε την ιστορία σου». Και ο Βολταίρος τους απάντησε: «σας την είπα την ιστορία. Δεν σας φαίνεται πως η διατύπωσή μου περί φοροσυλλεκτών σημαίνει τη μεγαλύτερη ληστρική ιστορία της Ιστορίας;»

Όταν στην Ιερουσαλήμ, στην Ιεριχώ και στις άλλες πόλεις της Μέσης Ανατολής κάποιος διηγούνταν την ιστορία της μεγαλύτερης ληστείας και άρχιζε με τις λέξεις «μια φορά και έναν καιρό ήταν ένας αρχιτελώνης...», δεν ήταν ανάγκη να πει περισσότερα γιατί όλοι ήξεραν τι εννοούσε. Οι μεγαλύτεροι ληστές στην εποχή του Ιησού Χριστού δεν ήταν οι ληστές των βουνών, αλλά οι τελώνες. Η ρωμαϊκή κυβέρνηση απαιτούσε ένα ποσό κεφαλαικού φόρου από τους λαούς που είχε κατακτήσει. Πουλούσε το φόρο στους αρχιτελώνες, οι αρχιτελώνες τον πουλούσαν στους τελώνες και οι τελευταίοι φορολογούσαν ανεξέλεγκτα το λαό. Το αρχαίο αυτό σύστημα είναι γνωστό στους παλαιότερους από εμάς εμπόρους, προ του 1940, καθώς και οι δυσκολίες που συναντούσαμε από τους φορατζήδες. Οι Ιουδαίοι μισούσαν το φορολογικό αυτό σύστημα προπάντων όταν οι τελώνες ήταν Εβραίοι. Τους θεωρούσαν όργανα των κατακτητών Ρωμαίων. Το όνομα τελώνης για τους Εβραίους ήταν συνώνυμο με τις λέξεις αμαρτωλός και εγκληματίας. Ήταν κακό για τους Εβραίους να είναι κανείς τελώνης και ακόμα χειρότε-

ρα αρχιτελώνης. Ο μόνος αρχιτελώνης που αναφέρεται στην Καινή Διαθήκη –πιστεύω πως όλοι εσείς που μελετάτε την Αγία Γραφή θα καταλάβετε- είναι ο Ζακχαίος. Ζακχαίος, φίλοι μου, σημαίνει καθαρός και αθώος. Ο άνθρωπος αυτός όμως δεν ήταν όνομα και πράγμα. Το ωραίο στην ιστορία μας είναι ότι μετά την συνάντησή του με τον Ιησού Χριστό έγινε όνομα και πράγμα.

Η Ιεριχώ είναι μια μικρή πόλη στην πεδιάδα του Ιορδάνη ποταμού και της Νεκράς Θάλασσας. Ήταν μια καταραμένη πόλη. Ο Ιησούς του Ναυή όταν κατέστρεψε την Ιεριχώ τον καιρό που κατέκτησε τη γη της Χαναάν, καταράστηκε όποιον τολμούσε να ανοικοδομήσει την πόλη. Αλλά ήρθε ο Ιησούς Χριστός που μετέβαλε την κατάρα σε ευλογία. Δύο άνθρωποι δεν θα ξεχάσουν ποτέ την ημέρα εκείνη που ο Ιησούς Χριστός ήρθε ως επισκέπτης στην Ιεριχώ. Ο ένας ήταν ο Ζακχαίος και ο άλλος ήταν ένας τυφλός. Ο ένας ήταν πλούσιος και ο άλλος ζητιάνος. Ο Χριστός ευλόγησε και τους δύο. Προσέξτε πώς έγινε. Ο Ιησούς πήγαινε στα Ιεροσόλυμα να επισκεφτεί την πόλη. Ο Ζακχαίος καθόταν στη βεράντα του σπιτιού του. Ξαφνικά ακούει φωνές. Σηκώνεται να δει τι συμβαίνει και βλέπει παιδιά να τρέχουν και να φωνάζουν και μετά πλήθος ανθρώπων. Ρωτάει τους δούλους του τι συμβαίνει. «Ο Ιησούς ο Ναζωραίος επισκέπτεται σήμερα την πόλη μας», του απάντησαν. Ιησούς ο Ναζωραίος. Ο αρχιτελώνης άκουγε το όνομα αυτό συχνά. Η προσωπικότητα του ανθρώπου αυτού ήταν η σπουδαιότερη στις πόλεις της Γαλιλαίας και της Ιουδαίας. Αν και σκληρόκαρδος ο Ζακχαίος ήταν περίεργος να δει τον Ιησού.

Ο Ζακχαίος δεν ήταν ευτυχισμένος με τις αδικίες και τις κλεψιές του. Ίσως να είχε την επιθυμία για κάτι καλύτερο και ανώτερο. Ο Ζακχαίος είχε ακούσει για το Ματθαίο, τον τελώνη, πως έγινε μαθητής του Χριστού. Επομένως, σκέφτηκε, ο Ιησούς είναι καλός και για τους τελώνες. Αφήνει εκείνη τη στιγμή τα εμπορικά του βιβλία και κατεβαίνει στο δρόμο να δει καλύτερα την πομπή. Επειδή όμως ήταν κοντός στο ανάστημα, και πολύς κόσμος κατέλαβε το δρόμο, δε θα μπορούσε να δει τον Ιησού όταν θα περνούσε. Ήταν αποφασισμένος να Τον δει οπωσδήποτε. Βλέπει απέναντί του μια συκομορέα, δε χάνει καιρό και ανεβαίνει επάνω στο ωραίο αυτό δέντρο της Μέσης Ανατολής. Απόφασις και ταχεία κίνησης. Δύο ωραίες λέξεις για εκείνους που θέλουν και επιθυμούν να δουν τον Ιησού. Από κάτω άρχισαν οι συνάνθρωποί του τις κοροϊδίες τους. Λέγανε: «Τι άλλο θα δούνε τα μάτια μας στον κόσμο αυτό που ζούμε;» Ποιος; Ο Ζακχαίος, ο κλέφτης των ορφανών και των αδυνάτων, που ούτε η κόλαση θα τον δεχτεί, ανέβηκε επάνω στο δέντρο να δει τον Ιησού. Ο Ζακχαίος όμως δεν ενδιαφέρεται γι' αυτά που ακούει. Γιατί; Επειδή, αγαπητοί μου αναγνώστες, ποτέ δε θα μπορούσαμε στη ζωή μας να πετύχουμε τις φιλοδοξίες μας αν φοβόμαστε την κριτική των ανθρώπων, τις κοροϊδίες και τις αντιδράσεις τους. Ο Ζακχαίος ο κοντός ήθελε να δει τον Ιησού. Η πομπή πλησιάζει.

Να και ο Ιησούς. Από πίσω ακολουθούν οι μαθητές Του, άνθρωποι απλοί, ψαράδες, και μεταξύ τους ένας τέως τελώνης σαν τον Ζακχαίο. Όταν ο Ιησούς αντίκρισε τη συκομορέα, είδε το Ζακχαίο. Σαν να τον ζητούσε. Η παράδοση μας λέει πως όταν ο Ματθαίος έγινε δεκτός στον όμιλο των μαθητών, είπε στον Ιησού: «Διδάσκαλε, όταν κάποτε επισκεφτείς την Ιεριχώ, ελπίζω να δεις έναν πολύ καλό φίλο μου, τον αρχιτελώνη Ζακχαίο». Αν ο Ιησούς Χριστός από θεία ενόραση γνώριζε το όνομα και το πρόβλημα του Ζακχαίου δεν το ξέρουμε. Ο Ιησούς μόλις τον είδε, στάθηκε και φώναξε: «Ζακχαίε, κατέβα αμέσως, γιατί σήμερα θα επισκεφθώ το σπίτι σου». Πού, αγαπητοί μου; Στο σπίτι του αμαρτωλού, του μισητού από όλους τελώνη Ζακχαίου. Κατέβηκε από το δέντρο, γονάτισε μπροστά στον Ιησού Χριστό και Τον οδήγησε στο σπίτι του. Αμέσως αρχίζουν τα σχόλια και τα κουτσομπολιά του κόσμου που βρίσκονταν σε εκείνη την πομπή. Η ιστορία συνεχίζεται –μήπως δεν συμβαίνει το ίδιο και σήμερα στην ανατολή του 21^{ου} αιώνα; Αρχισαν

μεταξύ τους οι παρευρισκόμενοι να λένε: «Προφήτης είναι αυτός, που επισκέπτεται το σπίτι του κλέφτη τελώνη; Έχει αξιοπρέπεια ο άνθρωπος αυτός που ακταδέχεται να καθήσει στο τραπέζι ενός απατεώνα φοροσυλλέκτη σαν το Ζακχαίο;» Ο Ιησούς Χριστός τα άκουγε, αλλά αδιαφορούσε. Γιατί, φίλοι μου; Γιατί ο Χριστός ήρθε σ' αυτόν τον κόσμο για να ψάξει, να βρει και να σώσει τους απολωλότας. Τι λέγανε μέσα στο σπίτι δεν μπορούμε να ξέρουμε, αλλά μετά το φαγητό ο Ζακχαίος σηκώθηκε και είπε στον Ιησού: *«ιδού το ήμισυ των υπαρχόντων μου, Κύριε. Τα δίδω στους φτωχούς, και αν ζημίωσα κάποιον, του αποδίδω τα πάντα εις τετραπλούν»*. Δεν υπάρχει, φίλοι μου, καλύτερη και ειλικρινέστερη ομολογία ανθρώπου που από το σκοτάδι επέστρεψε στο φως. Από το θάνατο στη ζωή, από το μίσος στην αγάπη. Ο ιουδαϊκός νόμος απαιτούσε από τον καθένα να δίνει το ένα δέκατο των εσόδων του στο Θεό. Ο Ζακχαίος όμως που μετανόησε ειλικρινά και όχι τυπικά, όχι για να το δει ο κόσμος, αποφάσισε να δώσει σε όλους εκείνους που έβλαψε τα μισά από αυτά που είχε.

Αγαπητοί μου αναγνώστες, πολλοί δε δέχονται το Χριστιανισμό, γιατί νομίζουν ότι θα τους κοστίζει πολύ. Οικονομικά, ηθικά και κοινωνικά. Μακάρι να ξέρανε τι χάνουν οι άνθρωποι που σκέφτονται έτσι. Η συκομορέα πάνω στην οποία ανέβαινε ο Ζακχαίος έγινε ένας από τους μεγαλύτερους άμβωνες της εκκλησιαστικής μας ιστορίας. Κηρύττει κήρυγμα για τη δύναμη της μακροθυμίας. Έτσι ο Ιησούς Χριστός κέρδισε το Ζακχαίο. Με αγάπη, με υπομονή, με μακροθυμία τον φώναξε κάτω

από το δέντρο και τον επισκέφτηκε στο σπίτι του.

Ένας μύθος λέει πως κάποτε ο αέρας και ο ήλιος συζητούσαν στην εξοχή για το ποιος από τους δύο θα κατάφερε να βγάλει τη βαριά κάπα ενός γέρου που καθότανε σε ένα βράχο. Πρώτα δοκίμασε ο αέρας. Φύσηξε, ξεφύσηξε, αλλά ο γέρος τυλίχτηκε διπλά με την χοντρή κάπα του. Όταν κουράστηκε ο αέρας, έλαμψε ο ήλιος, ξεστάθηκε ο γέρος και έβγαλε τη χοντρή κάπα του. Όλοι μας μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε την μέθοδο του ήλιου. Όλοι μας μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τη μέθοδο του Σωτήρα μας Ιησού Χριστού που εκείνη την ημέρα με μακροθυμία φέρθηκε στον άξιο αποβολής Ζακχαίο και τον οδήγησε στην καθαρότητα της ψυχή. Η συκομορέα κηρύττει τη χαρά να δέχεσαι τον Χριστό. Ο Χριστός δεν ήρθε σ' αυτόν τον κόσμο για να μας κάνει μελαγχολικούς και λυπημένους. Ήρθε να μας δώσει χαρά. Και η μεγαλύτερη χαρά είναι να έχουμε τον Χριστό στην καρδιά μας. Κάτι ακόμη που μας διδάσκει η συκομορέα του Ζακχαίου είναι η εκμετάλλευση της ευ-

καιρίας. Ο Ζακχαίος ενήργησε αμέσως. Ο Χριστός του ζήτησε να κατεβεί από το δέντρο και ενώ μπορούσε να αρνηθεί ή να αναβάλει τη συζήτηση για άλλη φορά προκειμένου να συλλέξει περισσότερες πληροφορίες για τη διδασκαλία του Ιησού, δεν το έκανε. Ήταν η τελευταία ευκαιρία που είχε ο Ζακχαίος γιατί ο Χριστός ανέβαινε στα Ιεροσόλυμα και δεν θα ξαναπερνούσε από την Ιεριχώ.

Εκείνοι, φίλοι μου, που ανεβαίνουν στις υψηλές κορυφές των βουνών, φτάνουν κάποτε σε ένα μέρος που υπάρχει νερό. Εκεί διαβάζουν τις εξής λέξεις που είναι γραμμένες σε ξύλινη πινακίδα καρφωμένη σε δέντρο. «Τελευταίο νερό». Είναι μια ειδοποίηση στους ορειβάτες πως μεταξύ αυτού του σημείου και της κορυφής του βουνού δεν υπάρχει πλέον νερό. Επομένως πρέπει να πιουν, να γεμίσουν τα παγούρια τους, να ποτίσουν τα άλογά τους και να ξεκινήσουν. Τελευταίο νερό –τελευταία ευκαιρία. Για να κάνεις μια καλή πράξη. Τελευταίο νερό –τελευταία ευκαιρία. Για να μιλήσεις σε κάποιον για τη σωτηρία του. Τελευταίο νερό –τελευταία ευκαιρία. Να σπάσεις τα δεσμά μιας κακής συνήθειας. Τελευταίο νερό –τελευταία ευκαιρία. Να μετανιώσεις και να έρθεις κοντά στον Θεό. Ο Ιησούς ο Ναζωραίος κάθε μέρα περνάει από μπροστά μας. Θέλουμε να δούμε ποιος είναι και τι μπορεί να κάνει για μας; Για μένα και για σένα; Ας νιώσουμε τη χαρά που ένωσε εκείνη τη μέρα ο Ζακχαίος όταν δέχτηκε τον Ιησού στην καρδιά του, αυτός και η οικογένειά του. ❀

Εκείνος στον οποίο χάρισε θα...περισσότε-

(Ανάγνωσμα: Λουκάς 7, 36-47. Ο Ιησούς καλεσμένος στο σπίτι του Σίμωνα του Φαρισαίου όπου δέχεται τη λατρεία μιας αμαρτωλής γυναίκας, κάτι που σκανδαλίζει τον οικοδεσπότη)

Η ιστορία της περικοπής μας, όπως και η παραβολή του Άσπουτου Γιου, είναι χαρακτηριστική του ευαγγελίου του Λουκά. Στην ιστορία αυτή, όπως και στην παραβολή, κάποιος που θεωρείται μεγάλος αμαρτωλός από τους άλλους καθώς επίσης κι από τον εαυτό του, αντιπαραβάλλεται με ανθρώπους που θεωρούνται γνήσια δίκαιοι. Και στις δυο περιπτώσεις ο Ιησούς είναι με το μέρος του αμαρτωλού, και συνεπώς επικρίνεται, έμμεσα στην παραβολή από το δίκαιο πρεσβύτερο γιο, και άμεσα στην ιστορία μας από το δίκαιο Φαρισαίο.

Δε θα πρέπει να μειώσουμε τη σπουδαιότητα αυτής της στάσης του Ιησού υποστηρίζοντας πως, στο κάτω-κάτω, οι αμαρτωλοί δεν ήταν και τόσο αμαρτωλοί όπως κρίνονταν από τους εαυτούς τους κι από τους άλλους. Δε φαίνεται κάτι τέτοιο στην ιστορία ή στην παραβολή. Οι αμαρτωλοί, μια γυναίκα του δρόμου κι ένας ανυπότακτος νέος, δεν δικαιολογούνται από ηθικά επιχειρήματα που θα αφαιρούσαν τη σοβαρότητα της ηθικής απαίτησης. Δε θα δικαιολογούνταν από κοινωνιολογικές εξηγήσεις που θα αφαιρούσαν την προσωπική τους ευθύνη, ούτε από μιαν ανάλυση των υποσυνείδητων κινήτρων τους που θα αφαιρούσαν τη σπουδαιότητα των συνειδητών τους αποφάσεων, ούτε της παγκόσμιας επισφαλούς θέσης του ανθρώπου, ούτε την προσωπική τους ενοχή. Αποκαλούνται αμαρτωλοί, απλά και δίχως περιορισμούς. Αυτό δεν σημαίνει πως ο Ιησούς και οι συγγραφείς της Καινής Διαθήκης αγνοούν τους ψυχο-

λογικούς και κοινωνιολογικούς παράγοντες που προσδιορίζουν την ανθρώπινη ύπαρξη. Είναι γνώστες σε βάθος της παγκόσμιας και αναπόφευκτης κυριαρχίας της αμαρτίας, των δαιμονικών ρήξεων στις ψυχές των ανθρώπων, που παράγουν παραφροσύνη και σωματική καταστροφή, της οικονομικής και πνευματικής αθλιότητας των μαζών. Αλλά η αντίληψη τους γι αυτούς τους παράγοντες, που έχουν καταστεί τόσο αποφασιστικοί στην περιγραφή μας για τη δυσχερή θέση του ανθρώπου, δεν τους εμποδίζει από το να αποκαλούν τους αμαρτωλούς, αμαρτωλούς. Η κατανόηση δεν αντικαθιστά την κρίση. Κατανοούμε περισσότερα και καλύτερα από πολλές γενεές πριν από μας. Αλλά η εκπληκτικά αυξημένη κατανόηση μας της ανθρώπινης ύπαρξης δε θα πρέπει να υπονομεύσει το θάρρος μας να αποκαλούμε το λάθος, λάθος. Στην ιστορία και την παραβολή οι αμαρτωλοί αποκαλούνται με σοβαρότητα αμαρτωλοί.

Και με τον ίδιο τρόπο οι δίκαιοι αποκαλούνται με σοβαρότητα δίκαιοι. Θα χάναμε το πνεύμα της ιστορίας αν θα προσπαθούσαμε να αποδείξουμε ότι οι δίκαιοι δεν είναι στην πραγματικότητα δίκαιοι. Ο πρεσβύτερος γιος της παραβολής έκανε ό,τι είχε υποχρέωση να κάνει. Δεν αισθάνεται πως έχει κάνει κάτι κακό, ούτε ο πατέρας του τον κατηγορεί για κάτι τέτοιο. Η δικαιοσύνη του δεν είναι υπό αμφισβήτηση – ούτε και η δικαιοσύνη του Σίμωνα, του Φαρισαίου. Η έλλειψη αγάπης του για τον Ιησού δεν επικρίνεται ως έλλειψη δικαιοσύνης. Αλλά προέρχεται από το γεγονός ότι του είχαν συγχωρεθεί λίγα.

Μια παρόμοια δικαιοσύνη δεν είναι εύκολο να αποκτηθεί. Απαιτείται πολύς αυτό-έλεγχος, σκληρή πειθαρχία, και συνεχής αυτό-παρακολούθηση. Συνεπώς, δε θα πρέπει να περιφρονούμε τους δίκαιους. Στην παραδοσιακή χριστιανική άποψη, οι Φαρισαίοι έχουν γίνει αντιπρόσωποι του κάθε τι πονηρού, αλλά στην εποχή τους ήταν οι ευσεβείς και οι ηθικά ζηλωτές. Η σύγκρουση τους με τον Ιησού δεν ήταν απλά μια σύγκρουση ανάμεσα στο σωστό και το λάθος, ήταν πάνω από όλα, η σύγκρουση ανάμεσα στην παλιά και ιερή παράδοση και στη νέα πραγματικότητα που εισέβαλε σ' αυτήν και της αποστερούσε την τελική σπουδαιότητα της. Δεν ήταν μόνο μια ηθική σύγκρουση – ήταν επίσης μια τραγική, που προμήνυε την τραγική σύγκρουση ανάμεσα στον Χριστιανισμό και τον Ιουδαϊσμό σε όλες τις επερχόμενες γενεές, συμπεριλαμβανομένης της δικής μας. Οι Φαρισαίοι – κι αυτό δε θα πρέπει να το ξεχνούμε – ήταν οι φύλακες του νόμου του Θεού στην εποχή τους.

Οι Φαρισαίοι θα μπορούσαν να συγκριθούν με άλλες ομάδες δίκαιων. Θα μπορούσαμε να τους συγκρίνουμε, για παράδειγμα, με μιαν ομάδα που έπαιξε έναν καταπληκτικό ρόλο στην ιστορία της εκκλησίας – τους Πουριτανούς. Το ίδιο το όνομα τους, όπως το όνομα Φαρισαίος, φανερώνει χωρισμό από τις ανηθικότητες του

κόσμου. Οι Πουριτανοί οπωσδήποτε θα έκριναν τη στάση του Ιησού απέναντι στην αμαρτωλή γυναίκα όπως ο Σίμων ο Φαρισαίος. Και δε θα πρέπει να τους καταδικάζουμε γι' αυτό, ούτε να διαστρέφουμε την εικόνα τους στην επιπόλαιη θεώρηση μας γι αυτούς. Όπως και οι Φαρισαίοι υπήρξαν οι φύλακες του νόμου του Θεού στην εποχή τους.

Και τι γίνεται με τη δική μας εποχή; Έχει ειπωθεί, κι όχι αδικαιολόγητα, πως οι Προτεσταντικές εκκλησίες έχουν γίνει εκκλησίες της αστικής τάξης, λόγω του τρόπου με τον οποίο τα μέλη τους ερμηνεύουν το Χριστιανισμό, πρακτικά καθώς και θεωρητικά. Η κριτική αυτή αφορά την ενεργό προσκόλληση τους στις εκκλησίες τους, στην καλά δομημένη ηθική τους, στα φιλανθρωπικά τους έργα. Είναι δίκαιοι – θα αποκαλούνταν έτσι από τον Ιησού. Και είναι βέβαιο πως θα ενώνονταν με τον Σίμονα το Φαρισαίο και τους Πουριτανούς επικρίνοντας τη στάση του Ιησού απέναντι στη γυναίκα της ιστορίας μας. Και πάλι λέω, δε θα πρέπει να τους καταδικάζουμε γι' αυτό. Λαμβάνουν τις θρησκευτικές και ηθικές τους υποχρεώσεις στα σοβαρά. Κι αυτοί, όπως οι Φαρισαίοι και οι Πουριτανοί είναι οι φύλακες του νόμου του Θεού στην εποχή μας.

Οι αμαρτωλοί αποκαλούνται αμαρτωλοί στα σοβαρά και οι δίκαιοι αποκαλούνται δίκαιοι στα σοβαρά. Μόνο αν αυτό ειπωθεί με σαφήνεια θα μπορούσε να γίνει κατανοητό το βάθος της επαναστατικής δύναμης της στάσης του Ιησού. Παίρνει το μέρος του αμαρτωλού απέναντι στον δίκαιο, παρότι δεν αμφιβάλλει για την εγκυρότητα του νόμου, που οι φύλακες του είναι οι δίκαιοι. Εδώ, προσεγγίζουμε ένα μυστήριο που είναι το μυστήριο του ίδιου του Χριστιανικού μηνύματος, στο παράδοξο του βάθους και στην ανατρεπτική και απελευθερωτική του δύναμη. Κι ελπίζουμε να συλλάβουμε μια φευγαλέα ματιά του μόνο στην προσπάθεια μας να ερμηνεύσουμε την ιστορία μας.

Ο Σίμων ο Φαρισαίος σκανδαλίζεται από τη στάση του Ιησού απέναντι στη γυναίκα του δρόμου. Παίρνει την απάντηση ότι οι αμαρτωλοί έχουν μεγαλύτερη αγάπη από τους δίκαιους επειδή τους χαρίζονται περισσότερα. Δεν είναι η αγάπη της γυναίκας που της δίνει τη συχώρεση, αλλά είναι η συχώρεση που έχει δεχθεί που γεννά την αγάπη της. Με την αγάπη της δείχνει πως έχει συχωρεθεί για πολλά, ενώ η απουσία αγάπης στο Φαρισαίο δείχνει πως του έχουν συχωρεθεί λίγα.

Ο Ιησούς δε συχωρά τη γυναίκα, αλλά δηλώνει ότι είναι συχωρεμένη. Η διανοητική της κατάσταση, η έκταση της αγάπης της φανερώνουν πως κάτι έχει συμβεί σ' αυτήν. Και τίποτε μεγαλύτερο δεν μπορεί να συμβεί σε έναν άνθρωπο από το να συχωρεθεί. Επειδή η συχώρεση σημαίνει συνδιαλλαγή παρά την αποξένωση. Σημαίνει συμφιλίωση παρά την εχθρότητα. Σημαίνει αποδοχή αυτών που είναι απαράδεκτοι, σημαίνει την πρόσληψη

αυτών που έχουν απορριφθεί.

Η συχώρεση είναι δίχως όρους, διαφορετικά δεν είναι καθόλου συχώρεση. Η συχώρεση έχει το χαρακτήρα του «παρότι», όμως οι δίκαιοι της δίνουν το χαρακτήρα του «επειδή». Ωστόσο, οι αμαρτωλοί δεν μπορούν να το κάνουν αυτό. Δεν μπορούν να μετασχηματίσουν το θείο «παρότι» σε ένα ανθρώπινο «επειδή». Δεν μπορούν να επιδείξουν γεγονότα, για τα οποία θα πρέπει να συχωρεθούν. Η συχώρεση του Θεού είναι δίχως όρους. Δεν υπάρχει οποιουδήποτε όρος στον άνθρωπο που θα τον καθιστούσε άξιο της συχώρεσης. Αν η συχώρεση ήταν με όρους, όρους ανθρώπινους, κανένας δε θα μπορούσε να γίνει αποδεκτός και κανένας δε θα μπορούσε να αποδεχτεί τον εαυτό του. Γνωρίζουμε πως αυτή είναι η κατάσταση μας και την αποστρεφόμεστε. Η συχώρεση είναι τόσο μεγάλη ως δώρο και τόσο ταπεινωτική ως μια κρίση. Θέλουμε να συνεισφέρουμε κάτι θετικό κι αν έχουμε μάθει πως δεν μπορούμε να συνεισφέρουμε κάτι θετικό, τότε προσπαθούμε να προσφέρουμε τουλάχιστον κάτι αρνητικό: τον πόνο της αυτό-καταδίκης και της αυτό-απόρριψης. Και τότε διαβάζουμε την ιστορία μας και την παραβολή του Άσωτου Γιου σα να έλεγαν: αυτοί οι αμαρτωλοί συχωρέθηκαν επειδή ταπεινώσαν τους εαυτούς τους και ομολόγησαν πως ήταν απαράδεκτοι. Επειδή υπέφεραν για την αμαρτωλή κατάσταση τους έγιναν άξιοι συχώρεσης. Όμως, αυτή η ανάγνωση της ιστορίας είναι παραπλανητική και επικίνδυνη. Αν αυτός ήταν ο τρόπος της συνδιαλλαγής μας με το Θεό, θα έπρεπε να παράγουμε μέσα μας το αίσθημα της ανεξιτότητας, τον πόνο της αυτό-απόρριψης, το άγχος και την απόγνωση της ενοχής. Υπάρχουν πολλοί χριστιανοί που το προσπαθούν να δείξουν στο Θεό και στους εαυτούς τους πως αξίζουν αποδοχή. Εκτελούν ένα συναισθηματικό έργο αυτό-τιμωρίας έχοντας κατανοήσει πως τα καλά έργα δεν τους βοηθούν. Αλλά και τα συναισθηματικά έργα δε βοηθούν επίσης. Η συχώρεση του Θεού είναι ανεξάρτητη από οτιδήποτε κάνουμε, ακόμη και από την αυτό-καταδίκη και την αυτό-ταπείνωση. Αν δεν ήταν αυτό έτσι, πως ποτέ θα ήμασταν βέβαιοι για το ότι η αυτό-απόρριψη μας είναι επαρκώς σοβαρή ώστε να αξίζει συχώρεσης; Η συχώρεση γεννά μετάνοια – αυτό δηλώνεται στην ιστορία μας κι αυτή είναι η εμπειρία αυτών που έχουν συχωρεθεί.

Η γυναίκα στο σπίτι του Σίμονα έρχεται στον Ιησού επειδή είχε συχωρεθεί. Δεν ξέρουμε με ακρίβεια το τι την οδήγησε στον Ιησού. Κι αν ξέραμε, θα βρίσκαμε στα σίγουρα πως ήταν ένα μίγμα κινήτρων – πνευματική επιθυμία καθώς επίσης και φυσιολογική έλξη, η δύναμη του προφήτη καθώς επίσης και η εντύπωση της ανθρώπινης προσωπικότητας. Η ιστορία μας δεν ψυχαναλύει τη γυναίκα, αλλά ούτε κι αρνείται τα ανθρώπινα κίνητρα που θα μπορούσαν να ψυχαναλυθούν. Τα ανθρώπινα κίνητρα είναι πάντοτε ασαφή. Η θεία συχώρεση

διασχίζει αυτές τις ασάφειες, αλλά δεν απαιτεί το να γίνουν τα κίνητρα σαφή πριν δοθεί η συχώρεση. Αν αυτό απαιτούνταν, τότε ποτέ δε θα μπορούσε να προκύψει η συχώρεση. Η περιγραφή της συμπεριφοράς της γυναίκας δείχνει φανερά τις ασάφειες των κινήτρων της. Παρόλα αυτά εκείνη γίνεται αποδεκτή.

Δεν υπάρχει όρος για τη συχώρεση. Όμως, δεν μπορούν να βρουν τη συχώρεση αυτοί που δεν τη ζητούν και δεν τη λαβαίνουν. Η συχώρεση είναι μια απάντηση, η θεία απάντηση στην ερώτηση που είναι συνυφασμένη με την ύπαρξη μας. Μια απάντηση είναι μια απάντηση μόνο για εκείνον που ρώτησε, που αντιλαμβάνεται την ερώτηση. Η αντίληψη αυτή δεν μπορεί να κατασκευαστεί. Μπορεί να είναι ένας απόκρυφος τόπος στις ψυχές μας, που να καλύπτεται από πολλά στρώματα δικαιουσίνης. Μπορεί να είναι το συνειδητό μας σε ορισμένες στιγμές. Ή, μέρα με τη μέρα, μπορεί να γεμίζει τη συνειδητή μας ζωή καθώς και τα ασυνείδητα της βάθης και να μας οδηγεί στο ερώτημα για το οποίο η συχώρεση είναι η απάντηση.

Στις σκέψεις πολλών ανθρώπων η λέξη «συχώρεση» έχει συνεκδοχές που ολοκληρωτικά αντιφάσκουν με τον τρόπο που ο Ιησούς αντιμετωπίζει τη γυναίκα της ιστορίας μας. Πολλοί από μας σκεπτόμαστε για επίσημες πράξεις άφεσης, για απελευθέρωση από επιτίμια, με άλλα λόγια, μιαν άλλη πράξη δικαιουσίνης από τους δίκαιους. Αλλά η γνήσια συχώρεση είναι συμμετοχή, επανένωση που κατανικά τις δυνάμεις της αποξένωσης. Και μόνο επειδή έτσι έχουν τα πράγματα, η συχώρεση κάνει δυνατή την αγάπη. Δεν μπορούμε να αγαπήσουμε αν δεν έχουμε δεχτεί τη συχώρεση, κι όσο βαθιά είναι η εμπειρία μας της συχώρεσης τόσο μεγάλη είναι η αγάπη μας. Δεν μπορούμε να αγαπήσουμε εκεί όπου αισθανόμαστε πως μας απορρίπτουν, ακόμη κι αν η απόρριψη γίνεται με δικαιοσύνη. Είμαστε εχθρικοί απέναντι σε αυτό που ανήκουμε που αισθανόμαστε ότι μας κρίνει, ακόμη κι αν η κρίση δεν εκφράζεται με λόγια.

Εφόσον αισθανόμαστε απορριμμένοι από εκείνον, δεν μπορούμε να αγαπήσουμε το Θεό. Εκείνος τότε μας φαίνεται σαν μια καταπιεστική δύναμη, ένας που δίνει αυθαίρετους νόμους, που κρίνει σύμφωνα με τις εντολές του, που καταδικάζει σύμφωνα με την οργή του. Αλλά αν έχουμε λάβει κι αν έχουμε αποδεχτεί το μήνυμα του ότι εκείνος συνδιαλλάχθηκε μαζί μας, όλα αλλάζουν. Σαν ένα φλογερό ρεύμα η θεραπευτική του δύναμη ει-

σχωρεί μέσα μας. Τον αναγνωρίζουμε και μαζί με εκείνον αναγνωρίζουμε την ύπαρξη μας και τους άλλους από τους οποίους ήμασταν αποξενωμένοι, και τη ζωή γενικά. Τότε κατανοούμε πως η αγάπη του είναι ο νόμος της ύπαρξης μας, και ότι είναι ένας νόμος αγάπης που ενώνει. Και κατανοούμε πως αυτό που πειραματιστήκαμε ως καταπίεση και κρίση και οργή είναι στην πραγματικότητα το έργο της αγάπης που προσπαθεί να καταστρέψει μέσα μας καθετί που είναι κατά της αγάπης. Το να αγαπάς έτσι την αγάπη είναι το να αγαπάς το Θεό. Οι θεολόγοι έχουν αμφισβητήσει το αν ο άνθρωπος είναι ικανός να έχει αγάπη για το Θεό. Αντικαταστήσανε την αγάπη από την υπακοή. Αλλά διαφεύδονται από την ιστορία μας. Διδάσκουν μια θεολογία για τους δίκαιους αλλά όχι μια θεολογία για τους αμαρτωλούς. Αυτός που έχει συχωρευθεί ξέρει τι σημαίνει να αγαπάς το Θεό.

Κι αυτός που αγαπά το Θεό είναι επίσης ικανός να αποδεχτεί τη ζωή και να την αγαπήσει. Αυτό δεν είναι

το ίδιο με το να αγαπάς το Θεό. Για πολλούς ευσεβείς ανθρώπους σε όλες τις γενεές η αγάπη του Θεού είναι η άλλη όψη του μίσους για τη ζωή. Και υπάρχει πολλή εχθρότητα για τη ζωή σε όλους εμάς, ακόμα και σ'αυτούς που έχουν παραδοθεί πλήρως στη ζωή. Η εχθρότητα μας απέναντι στη ζωή εκδηλώνεται με τον κυνισμό και την αποστροφή, με την πικρία και τις συνεχείς κατηγορίες κατά της ζωής. Αισθανόμαστε απορριμμένοι από τη ζωή, όχι τόσο εξαιτίας του αντικειμενικού της σκοτους και των απειλών και τρόμων

της, αλλά εξαιτίας της αποξένωσης μας από τη δύναμη και το νόημα της. Αυτός που ενώνεται ξανά με το Θεό, τη δημιουργική Αιτία της ζωής, τη δύναμη της ζωής κάθε ζωντανού όντος, ενώνεται ξανά με τη ζωή. Αισθάνεται αποδεκτός. Αισθάνεται πως όσο μεγάλη είναι η αγάπη, τόσο μεγάλη είναι η αποξένωση που κατακτάται από την αγάπη.

Υπάρχει ένα τμήμα της ζωής που είναι πλησιέστερα σε μας από οποιοδήποτε άλλο και που συχνά είναι το πιο αποξενωμένο από εμάς: τα άλλα ανθρώπινα όντα. Όλοι μας γνωρίζουμε σχετικά με τις περιοχές της ανθρώπινης ψυχής στις οποίες τα πράγματα φαίνονται πολύ διαφορετικά από ό,τι φαίνονται στην καλοπροαίρετη επιφάνεια της. Στις περιοχές αυτές μπορούμε να βρούμε κρυμμένες εχθρότητες γι'αυτούς που αγαπάμε. Μπορούμε να βρούμε φθόνο και βασανιστική αμφιβολία σχετικά με το αν είμαστε πραγματικά αποδεκτοί από αυτούς. Κι αυτή η εχθρότητα και το άγχος για το

Δεν υπάρχει όρος για τη συχώρεση. Όμως, δεν μπορούν να βρουν τη συχώρεση αυτοί που δεν τη ζητούν και δεν τη λαβαίνουν. Η συχώρεση είναι μια απάντηση, η θεία απάντηση στην ερώτηση που είναι συνυφασμένη με την ύπαρξη μας. Μια απάντηση είναι μια απάντηση μόνο για εκείνον που ρώτησε, που αντιλαμβάνεται την ερώτηση

ότι μας απορρίπτουν εκείνοι που είναι πλησιέστερα σε μας μπορεί να κρυφτεί κάτω από διαφορετικές μορφές αγάπης: φιλία, έρωτα, συζυγική και οικογενειακή αγάπη. Αλλά αν έχουμε πειραματιστεί την τελική αποδοχή, τότε το άγχος αυτό κατακτάται, παρότι δεν αφαιρείται. Μπορούμε να αγαπήσουμε δίχως να είμαστε βέβαιοι για την ανταποδοτική αγάπη του άλλου. Επειδή γνωρίζουμε πως κι ο άλλος ποθεί την αποδοχή μας όπως και εμείς ποθούμε εκείνου, και πως στο φως της τελικής αποδοχής είμαστε ενωμένοι.

Αυτός που γίνεται τελικά αποδεκτός μπορεί να αποδεχτεί τον εαυτό του. Το να είσαι συχωρεμένος και να είσαι σε θέση να αποδεχτείς τον εαυτό σου είναι το ίδιο πράγμα. Κανένας δεν μπορεί να αποδεχτεί τον εαυτό του που δεν αισθάνεται πως είναι αποδεκτός από τη δύναμη της αποδοχής που είναι μεγαλύτερη από εκείνον, μεγαλύτερη από τους φίλους και τους σύμβουλους του κι από αυτούς που του παρέχουν ψυχολογική βοήθεια. Αυτοί μπορούν να του δείξουν τη δύναμη της αποδοχής και είναι καθήκον κάθε λειτουργού να το κάνει. Αλλά κι αυτός και οι άλλοι χρειάζονται επίσης τη δύναμη της αποδοχής που είναι μεγαλύτερη από εκείνους. Η γυναίκα της ιστορίας μας δε θα μπορούσε ποτέ να ξεπεράσει την αποστροφή που ένιωθε για τον εαυτό της αν δεν είχε βρει τη δύναμη αυτή που ενεργούσε μέσω του Ιησού, που της είπε με εξουσία, «Είσαι συχωρεμένη». Έτσι, πειραματίστηκε, τουλάχιστον σε μια εκστατική στιγμή της ζωής της, τη δύναμη που την ένωσε ξανά με τον εαυτό της και της έδινε τη δυνατότητα να αγαπήσει ακόμη και το δικό της πεπρωμένο.

Αυτό συνέβη σε αυτήν σε μια μεγάλη στιγμή. Και σ'αυτό δεν αποτελεί εξαίρεση. Οι καθοριστικές πνευματικές εμπειρίες έχουν το χαρακτήρα του αποφασιστικού βήματος. Μέσα στις άκαρπες μας προσπάθειες να κάνουμε τους εαυτούς μας άξιους, στην απόγνωση μας σχετικά με την αναπόφευκτη αποτυχία αυτών των προσπαθειών, μπορούμε αιφνίδια να αποκτήσουμε τη βεβαιότητα ότι είμαστε συχωρεμένοι, και η φωτιά της αγάπης αρχίζει να ανάβει. Αυτή είναι η μεγαλύτερη εμπειρία που θα μπορούσε να έχει κάποιος. Μπορεί να μη συμβαίνει συχνά, αλλά όταν συμβαίνει, είναι αποφα-

σιστική και μετασχηματίζει τα πάντα.

Και τώρα ας δούμε για μια ακόμη φορά αυτούς που τους περιγράψαμε ως δίκαιους. Είναι πράγματι δίκαιοι αλλά επειδή τους χαρίστηκε λίγο αγαπούν λίγο. Αυτή είναι η αδικία τους. Δε βρίσκεται στο ηθικό επίπεδο, ακριβώς όπως η αδικία του Ιώβ δε βρισκόταν στο ηθικό επίπεδο όπου μάταια προσπαθούσαν να τη βρουν οι φίλοι του. Βρίσκεται στο επίπεδο της συνάντησης με την τελική πραγματικότητα, με το Θεό που υπερασπίζεται τη δικαιοσύνη του Ιώβ έναντι των επιθέσεων των φίλων του, με το Θεό που υπερασπίζεται τον εαυτό του κατά των επιθέσεων του Ιώβ και της τελικής του αδικίας. Η δικαιοσύνη των δίκαιων είναι σκληρή, αλαζονική. Θέλουν κι αυτοί τη συχώρεση, αλλά πιστεύουν πως δεν τη χρειάζονται και τόσο. Έτσι, οι δίκαιες τους πράξεις θερμαίνονται από πολύ λίγη αγάπη. Δε θα μπορούσαν να βοηθήσουν τη γυναίκα της ιστορίας μας, και δεν

μπορούν να βοηθήσουν εμάς, ακόμη κι αν τους θαυμάζουμε. Γιατί τα παιδιά αποφεύγουν τους δίκαιους γονείς τους; Γιατί οι άνθρωποι αποφεύγουν το δίκαιο Χριστιανισμό και τον Ιησού που προβάλλει και το Θεό που εξαγγέλλει; Γιατί στρέφονται σε αυτούς που δε θεωρούνται δίκαιοι; Συχνά, βέβαια, είναι επειδή θέλουν ν'αποφύγουν την κρίση. Αλλά πιο συχνά είναι επειδή ψάχνουν μιαν αγάπη που να είναι ριζωμένη στη συχώρεση, κι αυτήν οι δίκαιοι δεν μπορούν να την προσφέρουν. Πολλοί από αυτούς στους οποίους στρέφονται δεν μπορούν επίσης να την

προσφέρουν. Ο Ιησούς την πρόσφερε στη γυναίκα που ήταν εντελώς απαράδεκτη. Η Εκκλησία θα ήταν περισσότερο η Εκκλησία του Χριστού από ό,τι είναι τώρα αν έκανε το ίδιο, αν ήταν με το μέρος του Ιησού και όχι του Σίμωνα όταν συναντά αυτούς που δίκαια κρίνονται ως απαράδεκτοι. Καθένας από μας που αγωνίζεται για τη δικαιοσύνη θα ήταν περισσότερο χριστιανός αν του είχαν συχωρεθεί περισσότερο κι αν θα μπορούσε να αντισταθεί καλύτερα στον πειρασμό να παρουσιάσει τον εαυτό του ως αποδεκτό στο Θεό με τη δική του δικαιοσύνη. ❀

P. Tillich

Μετάφραση: Γ. Τασίoglou

† ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΟΛΙΩΤΗΣ

«Πολύτιμος ενόπιον του Κυρίου ο θάνατος των σίων Αυτού».
Ψαλμ. ρς' 15

«Πού θάνατε το κέντρον σου, πού Άδη η νίκη σου».
Α' Κορ. ιε' 55

Δεν είχε περάσει παρά μόνον ένας μήνας από την ημέρα που η Εκκλησία μας απεχαιρέσει τον αδελφό Ζαχαρία Αναστασιάδη στις 25/2/2005 και την 25/3/2005 αποχαιρετά τον αγαπητό αδελφό Νίκο Βολιώτη. Στεκόμαστε μπροστά στο οσέπιο οκάνωμά του, ότι για να θρηνηύσουμε την απώλεια του αδελφού, αλλά βέβαιοι πως ο αδελφός δεν απέθανε αλλά μετέβη από την ζωή τούτη της φθοράς και βασιάνου εις την ζωήν του Ουρανού. Και δεν λυπούμεθα ως 'και οι λοιποί οι μη έχοντες ελπίδα' (Α' Θεο. δ' 13), αλλά παρηγορούμεθα με την βεβαιότητα της συναντήσεώς μας εκεί όπου είναι πολύ καλλίτερα.

Ο αδελφός μας, γεννημένος το έτος 1926, ανεχώρησεν εις ηλικίαν 79 ετών. Τα έτη του από το έτος 1968 που ο Κύριος τον επισκέφθη τα εδαπάνησεν υπηρετώντας τον Κύριο με κάθε τρόπο. Ήτο ποιός και πραγματικός χριστιανός και με όλες τις εκδηλώσεις της ζωής του ηργάζετο για τη δόξα του Κυρίου.

Αγάπησε την Εκκλησία και την διακόνησε επί μακράν σειράν ετών ως μέλος αυτής αλλά και ως λαϊκός πρεσβύτερός της. Σε όλες τις Συνόδους που μετέσχεν ήτο άνθρωπος ειρηνοποιός, συμβάλλων στην

ομοφωνίαν των αποφάσεων επί των θεμάτων που απασχολούσαν την Σύνοδον.

Ο Θεός τον ευλόγησεν με μια ευσεβή σύζυγον, την αδελφή Μαίρη και τους χάρισεν 5 ευσεβή παιδιά τα οποία ανέθρεψαν εν παιδεία και νουθεσία Κυρίου. Όλα αυτά τα παιδιά σήμερα έχουν δικές τους οικογένειες και όπου ευρίσκονται τοποθετημένα, εργάζονται στις τοπικές εκκλησίες και δοξάζουν τον Κύριο.

Επαγγελματικά ησχολήθη με το εμπόριο των φρούτων και σαν χριστιανός και εκεί άφησε άριστες εντυπώσεις και ήτο εκ των καλλιτέρων και πλέον επιτυχημένων εμπόρων της πόλεως μας.

Την κηδεία του στην Εκκλησία μας έκαμε, κατόπιν επιθυμίας του, ο αδελφ. αιδεο. Ι. Υφαντίδης και την παρηκολούθησεν πλήθος αδελφών και φίλων τόσοσ από την Χαλκίδα όσο και από την Αθήνα. Εψάλλησαν ύμνοι τους οποίους ο ίδιος αγαπούσε και εδόθη πνευμαική μαρτυρία την οποίαν ήκουσαν πολλοί.

Προσευχόμεθα ο Κύριος να χρησιμοποιήσεται και το γεγονός της αναχωρήσεως του αδελφού μας προς δόξαν Του και Σωτηρίαν ψυχών.

Στην οσβαση σύζυγον του Μαίρη και τα αγαπημένα του παιδιά και εγγόνια ευχόμεθα κάθε παρά Κυρίου παρηγορίαν.

Είμεθα βέβαιοι πως ο ποιός σύμφωνα με την διαβεβαίωση του Κυρίου 'και αν αποθάνη θέλει ζήση', (Ιωάν. ια' 25).

Χαλκίδα, 1-4-2005

Χρήστος Γερογιάννης

Ψηφιακός Άμβωνας

Ακούστε εκλεκτά κηρύγματα στην διεύθυνση:

www.gec.gr/amvonas.htm

Γ. Χατζηαντωνίου, Μ.Β.Κυριακάκης, Α. Ζωδιάτης,
Π. Κανταρτζής, Τ. Μπάλντουιν, Γ. Αδάμ (και συνεχίζουμε...)

* * * *

Όλα τα τεύχη του ΑΣΤΕΡΑ (από το 1999)

διαθέσιμα σε όλο τον κόσμο μέσω INTERNET

www.gec.gr/astir

Επικοινωνήστε μαζί μας μέσω e-mail: astir@gec.gr

Ζεϊ, Ζεϊ, ο Θεός μου! Ζεϊ, Ζεϊ ο Λυτρωτής μου!

*Ενώνω τη φωνή μου
με τον Ιώβ
Ζεϊ, Ζεϊ, ο Θεός μου!
Ζεϊ, Ζεϊ ο Λυτρωτής μου!*

*Ο Ήν, ο Ων και ο Ερχόμενος
Ο τρισυπόστατος Θεός,*

*Αυτός που μ' αγαπά
τιμωρεί κι εξιλεώνει
σκέπει, παιδεύει
ελευθερώνει.*

*Θαυμαστά τα σχέδιά Του,
προαιώνια.
Θαυμαστή η αγάπη Του.
Στην πώση μας,
η οργή Του: πόθος αγάπης.
Έδωσε, ανέλαβε, προσέφερε,
Στο Σταυρό, στο "τετέλεσται",
νικηφόρα συμφιλίωσε
εμένα με τον Πλάστη μου.*

*Ζεϊ, Ζεϊ ο Λυτρωτής
και Θεάνθρωπος Χριστός!
ενίκησε το θάνατο.
Ανέστη. Χαρά στη γη!
Χαρά στον ουρανό!*

*Ανυμνούμε. Προσκυνούμε. Ευχαριστούμε,
τον Θεό, τον Υιό και το Άγιο Πνεύμα.*

*Ανέστη: μίλησαν προφήτες.
Ανέστη ανιχνεί ο τάφος αδειανός.
Τόπαν η μάνα, οι Μαρίες,
οι πεντακόσιοι, οι μαθητές.*

*Τον ξέρει η καρδιά μου αναστημένο.
Τον αισθάνομαι πλάι μου,
Προστάτη κι Αρωγό.
Νικητή, Θριαμβευτή,
της Ζωής Βασιλιά.
Θεό των ζωντανών.*

Δόξα Σοι!

“... θρόνος έκειτο εν τω ουρανώ
και επί τον θρόνον καθήμενος...”

Απ. 4:2

Θεώρησα εις το σταυρό
Δεν ήσouna εκεί.
Εκύταξα στα χέρια τ' άδεια
τ' από Αριμαθαίας.
Δεν ήσouna εκεί.

Αρώτησαν τα μάτια μου
τα μάτια τα αμήχανα
του κηπουρού, τ' αγγέλου,
των μυροφόρων.
Δεν ήσouna εκεί.

Έσκυψα εις τον άδειο τάφο.
Δεν ήσouna εκεί!

Και ύψωσα μου τα μάτια
της καρδιάς στον Ουρανό.
Κι ήσoun εκεί. Στη Δόξα!
Στη δόξα του Πατέρα.

Και σ' είδα καθησμένο
Σε δοξασμένο ένα θρονί.
Ήσoun εκεί για μένα...

Σ.Ι.Π.